

EXPERT-GRUP și ADEPT

Autori:

**Valeriu Prohnițchi
Alexandru Oprunenco**

**Igor Boțan
Iurie Gotișan**

EUROMONITOR

Numărul 3, iulie 2006

**Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
Evaluarea progresului în Trimestrul 2, 2006**

*Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Departamentului Marii Britanii pentru Dezvoltare Internațională (DFID)*

în cadrul proiectului

*Planul de acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova:
document accesibil publicului*

*Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT și
EXPERT-GRUP*

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și cu bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile expuse, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Departamentului Marii Britanii pentru Cooperare Internațională (DFID), Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
METODOLOGIE	5
SUMAR.....	6
1. INSTITUȚIILE DEMOCRATICE	9
2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN.....	19
3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE.....	22
4. JUSTIȚIA	28
5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE ȘI SOCIALE.....	34
6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL	38
<i>RELAȚIILE COMERCIALE CU RUSIA.....</i>	<i>38</i>
<i>POLITICA COMERCIALĂ</i>	<i>38</i>
<i>REGIMUL COMERCIAL CU UE.....</i>	<i>39</i>
7. CLIMATUL DE AFACERI.....	41
8. CONTROLUL FRONTIEREI.....	44
9. COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	47
10. MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII	52
DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII.....	54

Lista grilelor de monitorizare:

GRILA DE MONITORIZARE 1. INSTITUȚII DEMOCRATICE	14
GRILA DE MONITORIZARE 2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	21
GRILA DE MONITORIZARE 3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	25
GRILA DE MONITORIZARE 4. JUSTIȚIA	31
GRILA DE MONITORIZARE 5. DEZVOLTAREA ȘI REFORMELE ECONOMICE ȘI SOCIALE.....	37
GRILA DE MONITORIZARE 6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL.....	40
GRILA DE MONITORIZARE 7. CLIMATUL DE AFACERI	43
GRILA DE MONITORIZARE 8 CONTROLUL FRONTIEREI	46
GRILA DE MONITORIZARE 9. COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE	50
GRILA DE MONITORIZARE 10 MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII	53

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;
APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;
BNM – Banca Națională a Moldovei;
BNMI – Biroul Național pentru Migrațiune;
BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;
CC – Curtea Constituțională;
CE – Comisia Europeană;
CEC – Comisia Electorală Centrală;
CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;
CoE – Consiliul Europei;
CSI – Comunitatea Statelor Independente;
CSJ – Curtea Supremă de Justiție;
MAI – Ministerul Afacerilor Interne;
MDI – Ministerul pentru Dezvoltare Informațională;
OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;
PRGF – *engl. Poverty Reduction and Growth Facility*, Mecanismul de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică;
PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;
RM – Republica Moldova;
SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;
UE – Uniunea Europeană;
USD – dolar SUA;

METODOLOGIE

Rapoartele din seria „Euromonitor” au drept obiectiv monitorizarea independentă și obiectivă a procesului de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. Trimestrial sunt monitorizate acțiunile adoptate și implementate de ambele părți semnatare ale Planului.

Planul de acțiuni este un document complex, structurat în 7 capitole, care prevede implementarea a circa 300 de acțiuni, unele definite mai mult sau mai puțin precis, altele foarte ambigue. Fiind în imposibilitatea de a monitoriza un asemenea document complex, autorii „Euromonitorului” s-au concentrat asupra unor acțiuni prioritare, identificate chiar în Planul de Acțiuni (*Priorități pentru Acțiuni*, în versiunea engleză *Priorities for Action*, pagina 3). Domeniile principale în care a fost evaluat progresul în implementarea Planului de Acțiuni sînt:

1. Instituțiile democratice;
2. Conflictul transnistrean;
3. Consolidarea capacităților administrative;
4. Justiția;
5. Dezvoltarea și reformele economice și sociale;
6. Comerțul internațional;
7. Climatul de afaceri;
8. Controlul frontierei;
9. Combaterea traficului de ființe umane;
10. Managementul migrațiunii.

Autorii au încercat să identifice cele mai importante, după părerea lor, progrese și eșecuri. Dar aceasta nu exclude ca anumite segmente sau realizări importante să fi rămas în afara analizei. Pentru evaluarea progresului autorii au elaborat o listă de indicatori calitativi și cantitativi pentru fiecare domeniu. În acest context, au fost consultați experți independenți în domeniu. Indicatorii cantitativi au fost preluați din surse oficiale de informații statistice, precum și din alte rapoarte naționale și internaționale. Indicatorii calitativi au fost cuantificați pe baza evaluărilor de experți sau au fost făcute evaluări individuale de către autori. Fiecare indicator a fost evaluat pe scara de la -2 la +2, după cum urmează:

- 2 regres major
- 1 regres moderat
- 0 nu au fost schimbări
- +1 progres moderat
- +2 progres major

În cazul interviuării experților, progresul a fost calculat ca medie simplă a evaluărilor date de aceștia. Evoluția indicatorilor pentru fiecare domeniu este indicată în grila de monitorizare corespunzătoare. În grilă este indicată dinamica din primul trimestru al anului 2006, factorii care au condiționat această dinamică, impactul practic al evoluțiilor observate, circumstanțele care favorizează progresul pe viitor, riscurile care ar putea să compromită progresul, precum și expresia cantitativă care cuantifică progresul.

Planul de Acțiuni este un document formulat în termeni destul de ambigui. El reprezintă mai degrabă o strategie (ne-terminată), decît un plan de acțiuni propriu-zis. Deși, în funcție de circumstanțe, formulările ambigue și lipsa unor indicatori clari ar putea fi politic avantajoase, această situație complică enorm de mult un proces de monitorizare cuprinzător și obiectiv.

Prin urmare, lista de indicatori care a fost formulată de autori pentru a monitoriza evoluția Planului rămîne în continuare deschisă pentru dezbateri și sugestii din partea publicului.

SUMAR

Instituțiile democratice

Evoluția domeniului **instituțiilor democratice** a cunoscut un progres moderat. Implementarea prevederilor Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (2004-2008) corelată cu prevederile Planului de Acțiuni EU-RM pune în evidență un șir de lacune. *Raportului anual al Centrului pentru drepturile omului din Moldova a constatat* că gradul de respectare a drepturilor omului nu s-a schimbat calitativ, persistă același spectru de probleme, în pofida faptului că statul întreprinde unele măsuri de ameliorare a situației. Concluzii similare pot fi desprinse din *Raportul Amnesty International referitor la situația drepturilor omului în lume*. A fost îndeplinit un șir de recomandări ale Consiliului European, dar mai există restanțe semnificative la acest capitol. Guvernul asigură executarea deciziilor CEDO în cazuri individuale, achitând despăgubirile, de regulă, în ultimele zile ale termenului acordat prin hotărârile CEDO. În același timp, Executivul târăgănează executarea deciziilor privind acțiunile de ordin general, legislativ-normativ și luarea unor măsuri de verificare a culpabilității emitenților de decizii ce au provocat prejudicii reclamantilor la CEDO. Deși, în general, este respectat dreptul la asociere, un șir de cazuri ridică cu insistență problema hărțuirii unor lideri ai formațiunilor de opoziție. După adoptarea Legii privind asigurarea șanselor egale pentru femei și bărbați, Guvernul a instituit *Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați*. Cele mai importante realizări se referă la îmbunătățirea cooperării dintre instituțiile publice și organizațiile societății civile, îmbunătățirea cadrului legislativ. Principalele neajunsuri au fost atestate în privința aplicării adecvate a normelor legale îmbunătățite, cele mai elocvente cazuri fiind cele referitoare la prevenirea torturii, libertatea mass-media.

Conflictul transnistrean

Procesul de negocieri în **problema transnistreană** în format „5+2” a rămas blocat începând cu martie 2006. În cadrul vizitei președintelui în exercițiu al OSCE, Karel De Gucht, în Republica Moldova a fost exprimată necesitatea inițierii discuțiilor cu privire la transformarea actualei operațiuni de pacificare din Moldova într-una cu mandat internațional și insistența ca Rusia să-și evacueze trupele și munițiile din Republica Moldova. Și în cadrul vizitei la Bruxelles a Președintelui Republicii Moldova a fost reiterată de către Înalțul Comisar pentru Politica Externă și de Securitate Comună a UE, Javier Solana, determinarea Uniunii Europene de a contribui la identificarea unei soluții politice pentru problema transnistreană. În contrast, Ministerul Finanțelor al Federației Ruse a acordat Transnistriei ajutor financiar nerambursabil în valoare de 50 milioane dolari SUA pentru a „supraviețui în condițiile blocadei economice impuse de Moldova și Ucraina”, iar liderul separatist Igor Smirnov și primul vice-premier rus Alexandr Jukov au semnat un protocol de colaborare. În același context de susținere fățișă a regimului separatist, Ministrul rus de Externe Serghei Lavrov a declarat în ședința Adunării Parlamentare a Consiliului Europei că Rusia și-a îndeplinit angajamentele asumate la Istanbul vizavi de Georgia și Moldova, iar trupele care mai rămân în aceste regiuni sînt forțe pacificatoare. Singurul succes palpabil a fost realizat în privința securizării frontierei moldo-ucrainene pe segmentul transnistrean, lucru realizat cu suportul Misiunii UE de Asistență la Frontieră.

Consolidarea capacității administrative

Procesul de **consolidare a capacității administrative** a cunoscut o anumită evoluție în conformitate cu prevederile Strategiei și Planului de acțiuni pentru reformarea administrației publice. Neajunsurile cele mai importante se referă la nerespectarea termenelor de elaborare și adoptare a actelor și executarea măsurilor propuse. Parlamentul a adoptat Legea pentru completarea unor acte legislative, care stabilește *efectuarea expertizei de corespundere cu legislația comunitară* a tuturor proiectelor de acte legislative și normative, înainte de prezentarea acestora spre adoptare. Lipsese însă mecanismul concret de efectuare a expertizei și nu se dispune alocarea mijloacelor financiare necesare în acest scop. Comisia parlamentară de specialitate a elaborat *proiectele privind consolidarea autonomiei locale*. S-a ameliorat transparența activității unor instituții publice datorită aplicării noilor tehnologii informaționale. Implementarea *Legii salarizării* în sectorul bugetar nu a avut un efect semnificativ, asigurarea materială a funcționarilor rămînînd la un nivel insuficient. Unele decizii cu caracter politic au provocat conflicte, generînd critici din partea forțelor politice de opoziție și anunțînd amplificarea de mai departe a contradicțiilor. Persistența interferenței intereselor administrative, politice și economice se manifestă prin alocarea resurselor publice importante prin proceduri derogatorii considerate a fi la limita legalității.

Justiția

În perioada de referință domeniul reformării **justiției** nu a fost marcat de evenimente semnificative menite să consolideze independența și autoritatea justiției. După modificările legislative efectuate în anul 2005 procesul de selectare și numire a judecătorilor nu a devenit mai transparent și echitabil. Concursurile pentru ocuparea funcțiilor de judecători se reduc la publicarea anunțurilor, iar informația despre derularea concursurilor propriu-zise, candidații ce au participat și cei selectați nu este dată publicității. Procesul de numire în funcție a judecătorilor este în continuare târăgănat. În pofida atestării unor anumite progrese în privința îndeplinirii hotărîrilor judecătorești, rata procentuală a executării reale constituie doar 40%. Independența politică a magistraților rămîne o problemă, dar intervențiile autorităților în procesul de justiție a scăzut în intensitate, avînd un caracter mai voalat. Cea mai importantă realizare o constituie adoptarea definitivă a Legii privind Institutul Național al Justiției, însă punerea în aplicare a legii va mai dura circa un an. La capitolul asigurare materială nu sînt atestate evoluții majore, reprezentanții autorităților publice estimînd finanța-

rea ca fiind suficientă și conformă standardelor internaționale. În același timp, reprezentanții sistemului judiciar și instituțiile independente, dimpotrivă, solicită majorarea esențială a salariilor, finanțării și dotării instanțelor.

Dezvoltarea și reformele economice și sociale

În luna iulie au fost făcute publice datele cu privire la creșterea economică din primul trimestru. Conform datelor statistice oficiale, în trimestrul 1 al anului curent economia moldovenească a crescut cu 6,2%, cu 2 puncte mai puțin decât în 2005. Reducerea ritmurilor de creștere este determinată de declinul sectorului industrial și de stagnarea sectorului agricol. Valoarea adăugată brută creată în întreaga economie continuă să reducă ritmurile sale de creștere în timp ce impozitele pe import și produs accelerează. Consumul finanțat de transferurile de peste hotare și de creșterea salariilor rămâne motorul creșterii economice. Calitatea creșterii s-a înrăutățit comparativ cu perioadele precedente. În trimestrul II Moldova a semnat cu FMI un nou acord asupra programului de creditare. Restabilirea relațiilor cu FMI a fost posibilă grație eforturilor Guvernului și Băncii Naționale de a continua reformele și de a asigura stabilitatea macroeconomică. Transparența fiscală rămâne în continuare o problemă deosebit de complicată. Guvernul și Parlamentul au admis în repetate rânduri derogări și scutiri fiscale care, la părerea noastră, nu au fost îndreptățite.

Comerțul internațional

Tendențele negative ale comerțului extern din primul trimestru al anului, tendințe care s-au manifestat printr-o creștere masivă a importurilor și o expansiune extrem de redusă a exporturilor, au fost și mai pronunțate pe durata T2'2006. Unul din factori ce a îngreunat expansiunea comercială a fost embargoul impus de către Rusia la exportul vinurilor și produselor agroalimentare moldovenești. Creșterea explozivă a deficitului comercial din ultima perioadă, respectiv și a celui de cont curent, combinată cu descreșterea producției industriale indică un mers neadecvat al economiei. În ciuda faptului că o bună parte din produsele fabricate în Moldova beneficiază de sistemul comercial generalizat de preferințe GSP+, exporturile moldovenești spre UE au evoluat foarte lent, iar pe unele poziții chiar au scăzut. În această perioadă oficialii și diplomația moldovenească au făcut mai multe tentative pentru promovarea produselor moldovenești pe piețele din Occident, însă deocamdată nu prea s-au văzut efectele și de aceea nu putem vorbi despre pătrunderea pe alte piețe capabile să înlocuiască exporturile spre Rusia. Dacă tendințele din comerțul internațional se vor păstra și în continuare, economia țării, în particular industria, riscă să intre într-o criză profundă.

Climatul investițional

În domeniul dat au fost unele evoluții pozitive. În particular, Guvernul a propus și Parlamentul a acceptat modificări la legea cu privire la insolabilitate. În conformitate cu noile prevederi, insolabilitatea va fi decisă exclusiv prin intermediul instanțelor judiciare. Consiliul Creditorilor de Stat va fi desființat, iar competențele sale vor fi exercitate, începând cu ianuarie 2007, de către serviciul fiscal. A fost elaborată Strategia de reformă a cadrului de reglementare a activității de întreprinzător în Republica Moldova și Planul de implementare a acestei Strategii. În acest fel, parțial a fost îndeplinită o obligație importantă care revenea Republicii Moldova în cadrul Planului de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova. Parlamentul a adoptat legea privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, scopul fiind susținerea sectorului IMM și consolidarea rolului economic și social al acestora. A fost adoptată și Strategia de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2006-2008 și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei. Un progres important este adoptarea, în primă lectură, a proiectului de lege cu privire la modificarea Legii nr. 1217-XIII din 25 iunie 1997 cu privire la Programul de privatizare pentru anii 1997-1998 prin care se propune o listă de întreprinderi ce urmează a fi privatizate. În domeniul reformei vamale, Camera de Comerț și Industrie a transmis către Serviciul Vamal o parte din funcțiile sale de certificare a originii mărfurilor. Deocamdată aceasta se referă numai la mărfurile destinate exportării în alte țări decât cele din CSI. Delegarea integrală a acestor competențe către Serviciul Vamal este o obligație care revine Moldovei în cadrul PAUERM.

Controlul frontierei

La acest capitol cele mai mare progrese au fost atinse în domeniul asigurării controlului asupra segmentului transnistrean a frontierei moldo-ucrainene. Cooperarea agențiilor frontaliere moldovenești și ucrainene cu Misiunea de Asistență la Frontieră a rezultat în combaterea mai eficientă a comerțului ilegal și înregistrarea unui număr tot mai mare a întreprinderilor transnistrene la Camera de Înregistrări de Stat din Chișinău. Totodată, MAF acordă o asistență importantă în dezvoltarea capacităților și îmbunătățirea nivelului de pregătire profesională a personalului serviciilor frontaliere din ambele țări. S-a progresat mult și securizarea frontierei de vest, dar aceasta rezultă, în mare parte, din apropierea termenului de aderare a României la Uniunea Europeană. Aceste evoluții pozitive au fost oarecum umbrite de tergiversarea continuă a reformei cadrului regulatoriu al Serviciului Grăniceri.

Combaterea traficului de ființe umane

În perioada de referință unele rapoarte internaționale și naționale cu privire la traficul de ființe umane au arătat că situația din domeniu continuă să degradeze. Chiar dacă a continuat să îmbunătățească activitatea organelor de drept în acest sens și face eforturi pe măsură, guvernul nu întrunește în totalitate standardele minime pentru eliminarea traficului de ființe umane. Am putea remarca că în T2'2006 s-a observat o îmbunătățire, chiar dacă pe alocuri a fost modestă, a coordonării acțiunilor dintre autorități și unele organizații neguvernamentale în combaterea TFU. Pe de altă parte, aceste organizații se arată nemulțumite de faptul că statul nu alocă mijloace de la buget pentru susținerea măsurilor de contracarare a traficului de persoane. Pe parcursul perioadei vizate de către organele de ordine și drept au fost deconspirate și anihilate mai multe persoane și grupuri de persoane ce aveau ca activitate traficul de ființe umane.

Totuși acestea rămân a fi ne semnificative ca urmare a atestării unor cazuri de corupție în sistemul judecătoresc care favorizează traficul.

Managementul migrațiunii

În domeniul managementului migrațiunii procesul implementării Planului de Acțiuni pare să stagneze și în al doilea trimestru al 2006. În mai multe privințe acest trimestru arată ca o perioadă ratată, în mare parte din cauza vacuumului instituțional provocat de desființarea Biroul Național pentru Migrațiune. Abia la sfârșitul trimestrului procesul de delegare a funcțiilor a fost încheiat, creând astfel premise pentru relansarea procesului de implementare a acțiunilor prezăzute de Plan, dar și re-energizarea proiectelor de cooperare cu organizațiile internaționale. Eforturile de încheiere a acordurilor de readmitere cu statele-membre ale UE trebuie să rămână în vârful agendei autorităților moldovenești. Evoluții pozitive se observă în domeniul politicilor de viză. Astfel, abolirea regimului de vize pentru cetățenii Uniunii Europene poate stimula și simplificarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova din partea Bruxelles-ului.

1. INSTITUȚIILE DEMOCRATICE

Drepturile omului

În domeniul de referință au fost întreprinse anumite eforturi pentru îndeplinirea prevederilor Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (2004-2008). Cu toate acestea situația rămâne precară, fapt confirmat de constatările instituțiilor naționale și internaționale competente. Printre principalele evoluții și evenimente cu referință la domeniu pot fi remarcate:

a) Publicarea și dezbaterile de către Parlament a *Raportului anual al Centrului pentru drepturile omului din Moldova*. Raportul și discuțiile din Parlament constată că gradul de respectare a drepturilor omului nu s-a schimbat calitativ, persistă același spectru de probleme, în pofida faptului că statul întreprinde unele măsuri de ameliorare a situației¹.

b) *Raportul Amnesty International referitor la situația drepturilor omului în lume* include și Republica Moldova², atestând că în continuare sînt încălcate unele drepturi ale omului, în special referitoare la traficul de ființe umane, mal-tratarea și tortura deținuților, limitarea dreptului la liberă exprimare, limitarea activității sau persecutarea unor politicieni de opoziție. Totuși, cazurile constatate sînt individuale și nu vizează mase largi de oameni. O situație aparte este constatată însă în regiunea transnistreană, unde drepturile omului sunt încălcate frecvent, iar autoritățile refuză să se subordoneze deciziilor internaționale cu putere universală în materie de drepturi ale omului. În luna iunie a fost dat publicității raportul anual "Națiuni în tranziție" al Fundației americane „Freedom House”, conform căruia Republica Moldova, deși a îmbunătățit anumiți parametri în domeniul drepturilor omului și practicilor democratice, *rămîne totuși printre „țările parțial libere”*.

c) Parlamentul a adoptat *Legea pentru modificarea art.24 din Constituția RM*, abolind definitiv pedeapsa cu moartea. Comisia parlamentară pentru drepturile omului consideră că *drepturile militarilor nu sînt asigurate și respectate la nivel conform normelor internaționale*, însă nu a depistat încălcări grave sau considerabile.

Cooperarea cu societatea civilă

Un șir de evenimente au atest o evoluție pozitivă în *procesul de cooperare al autorităților cu societatea civilă*. Meritul principal revine realizării consecvente a Concepției cooperării Parlamentului cu societatea civilă, dar și unor eforturi depuse de Guvern pentru a îmbunătăți cooperarea în domeniu. Printre principalele evoluții se atestă:

a) În cadrul seminarului „*Realizarea funcțională a relațiilor dintre Parlament și societatea civilă din Moldova*”, au fost constatate etapele de realizare a dialogului și cooperării. Procesul de *plasare pe web-site-ul oficial al Parlamentului* a proiectelor de acte legislative a căpătat regularitate. Proiectele prezentate de Guvern continuă însă să fie plasate fără note informative, expertize și argumentări stabilite de Legea privind actele legislative, fapt care limitează transparența și face dificilă înțelegerea scopului unor inițiative. Se constată cazuri cînd proiectele sînt examinate de Parlament în grabă, fără respectarea termenului de 15 zile stabilit de Regulamentul Parlamentului și de mecanismul de implementare a Concepției cooperării cu societatea civilă. Alianța Anticorupție a luat atitudine față de *lipsa de transparență sesizată în procesul de elaborare și promovare de către Parlamentul Republicii Moldova a proiectului noului Cod al Audiovizualului*, votat în prima lectură la 6 aprilie 2006.

b) Conferința Națională „*Consolidarea dialogului între Guvern și societatea civilă din RM*” din 26 aprilie 2006 a formulat mai multe concluzii referitoare la mecanismul de colaborare între Guvern și societatea civilă (elaborarea unei Strategii de colaborare între instituțiile de stat și societatea civilă; asigurarea transparenței și cooperarea dintre administrația publică și societatea civilă prin consultarea proiectelor de acte normative în curs de elaborare; adoptarea cadrului legislativ și normativ adecvat etc.). Deocamdată propunerile rămîn la etapa de elaborare, fiind propus spre dezbateri publice proiectul legii *privind transparența decizională în administrația publică*.

c) În perioada 27-28 iunie și-a ținut lucrările Conferința internațională „*Transparența în procesul decizional: practici și perspective*” care a constatat că realizarea practică a mecanismelor de cooperare, enunțate în Concepția de cooperare a Parlamentului cu societatea civilă este încă deficitară, atît din partea societății civile, cît și din partea Parlamentului.

d) Unitatea de coordonare a reformei administrației publice a *propus organizațiilor societății civile să participe la discutarea proiectului legii privind administrația publică centrală*, a proiectului de lege privind serviciul public și statutul funcționarului public.

e) La elaborarea proiectelor de legi pentru reforma administrației publice locale, amendarea legislației electorale, transparența procesului decizional etc. a fost atestată o cooperare strînsă între Parlament și organizații nonguvernamentale specializate în domeniile de referință.

¹ www.ombudsman.md; www.parlament.md;

² <http://web.amnesty.org/report2006/mda-summary-eng>;

Egalitatea șanselor și nediscriminarea

După ce Parlamentul a adoptat Legea privind asigurarea șanselor egale pentru femei și bărbați, Guvernul a instituit *Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați*. Alte evenimente importante în domeniul dat nu au fost atestate, rămânând restante la capitolul revizuirii legislației contravenționale și penale, a compatibilității generale a legislației (sub aspectul existenței reglementărilor discriminatorii). Nu a fost adoptată încă *legea privind combaterea violenței în familie*.

Problemele echității de gen și promovării femeilor în viața publică a constituit obiectul unor activități desfășurate de instituții neguvernamentale, precum seminarul național „*Respectarea echității de gen și a oportunităților egale în politică*” și seminarul tematic „*Dezvoltarea abilităților de liderism și management politic*”.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Problema aplicării torturii și tratamentelor degradante revine cu o rezonanță puternică în atenția opiniei publice, grație unor recente condamnări ale Republicii Moldova de către CEDO, precum și unor acțiuni întreprinse de organizațiile specializate în domeniu. Uniunea Avocaților și Amnesty International Moldova sesizează opinia publică națională și internațională asupra cazurilor de maltratare aplicate de angajații unor organe de drept, situație ce determină reacții puternice din partea unor organizații internaționale. Situația la capitolul drepturile deținuților nu cunoaște evoluții majore, rămânând deplorabilă în majoritatea instituțiilor de detenție.

Evenimentele majore din trimestrul II al anului 2006 vizează:

a) *Audierile desfășurate de Comisia parlamentară pentru drepturile omului* constată îngrijorări referitoare la faptul că instituțiile de detenție preventivă nu au fost transmise de la MAI la Ministerul Justiției, acțiune ce trebuia realizată odată cu intrarea în vigoare a Codului de executare. În majoritatea instituțiilor penitenciare *condițiile de detenție preventivă nu corespund cerințelor minime*, într-o serie de instituții acestea sînt caracterizate ca „inumane”. Conform *Raportului experților PNUD* la tema respectării drepturilor în instituțiile de detenție, peste 50 la sută dintre deținuți susțin că se află în condiții grele sau insuportabile, se impune de urgență reducerea aglomerației în izolatoare și în penitenciare. Se mai constată că Comitetul pentru Plângeri nu este accesibil tuturor deținuților, reintegrarea socială nu este asigurată. Raportul anual al CPDOM și vizitele avocaților parlamentari în unele instituții penitenciare constată că *condițiile de deținere a condamnaților nu corespund standardelor internaționale*. Obiecțiile înaintate avocaților parlamentari vizează calitatea proastă a hranei, aprovizionarea nesatisfăcătoare cu apă potabilă a încăperilor de trai, încălzirea slabă a încăperilor în timp de iarnă, etc.

b) În cadrul unei conferințe de presă ținută la 21 iunie 2006, mai multe ONG-uri au sesizat opinia publică asupra faptului că după aproape un an din momentul introducerii în Codul penal a articolului ce prevede pedeapsa pentru aplicarea torturii, *autoritățile iau prea puține măsuri practice eficiente în vederea combaterii fenomenului*. Organele procuraturii reacționează pasiv în ceea ce privește intentarea dosarelor penale împotriva persoanelor vinovate de aplicarea tratamentelor neconforme. Ulterior, problema abordată de Baroul Avocaților și ONG-uri a căpătat o evoluție neașteptată, Procuratura generală atenționînd Baroul Avocaților asupra faptului că ar putea deschide *dosare penale avocaților ce invocă comiterea actelor de tortură în fața unor instanțe internaționale și „prejudiciază” astfel imaginea țării*. Adresarea Procuraturii a provocat o reacție negativă în mediul de specialitate juridică, intențiile acestora fiind apreciate ca încercări de intimidare a apărătorilor drepturilor legitime ale persoanelor.

c) La 16 iunie 2006 a intrat în vigoare *noul Statut al executării pedepsei de către condamnați*, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.583 din 26.05.2006. Documentul derivă din prevederile noului Cod de executare, dar este adoptat cu o întîrziere de peste un an după intrarea în vigoare a Codului nominalizat.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei

La finele lunii iunie, din cele 19 capitole ale Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția și Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor și angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei (aprobat prin HP Nr. 284/11.11.2005) au fost executate doar o parte. Cea mai importantă realizare ține de adoptarea *Legii privind Institutul Național al Justiției*³. Raportorii din partea APCE *și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu inconsecvența realizării Programului* de către autoritățile moldovenești, atenționînd asupra faptului că, în asemenea condiții, Consiliul Europei va menține sau chiar aprofunda monitorizarea Moldovei⁴. La capitolul restante sau decizii neconforme ale autorităților pot fi atribuite:

a) La 3 aprilie *Procuratura Generală a remis în judecată cauza penală* intentată ex-primarului general al municipiului Chișinău, Președintele partidului de opoziție „Alianța Moldova Noastră”. Ulterior, CSJ a anulat mai multe acte procesuale ca fiind ilegale și a cerut Procuraturii să înceteze procesul penal intentat lui Urechian, însă Procuratura a declarat că nu se va conforma deciziei CSJ și o va ataca în Plenul instanței supreme. La 4 aprilie *Procuratura Generală a*

³ Anterior Parlamentul a mai îndeplinit un angajament, ratificînd Convenția Consiliului Europei privind lupta contra traficului de ființe umane, dar aceasta nu a fost publicată și nu este astfel pe deplin aplicabilă.

⁴ Declarația deputatului Vlad Cubreacov referitor la întrevederile cu raportorii APCE (www.parlament.md);

remis în judecată două cauze penale în privința deputatului AMN Ion Ciontolo, ex-președinte al cooperativei de consum CONSUMCOOP Tiighina, învinuit de cauzarea daunelor în proporții deosebit de mari intereselor publice.

b) continuă examinarea cauzelor penale intentate liderului opoziției locale din UTA Găgăuzia, primarul orașului Ciadîr-Lunga, Mihail Formuzal. Colegiul Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a decis *strămutarea de la judecătoria Vulcănești a judecării cauzei penale* intentate lui Formuzal, acceptînd astfel ca argumentată cererea acuzatului ce invocă exercitarea influenței politice și administrative asupra instanței judecătorești locale din partea autorităților UTA Găgăuzia.

c) Deși rezoluțiile și recomandările anterioare ale Consiliului Europei recomandau instituirea moratorului în problemele limbii și istoriei, iar Programul calendaristic de îndeplinire a recomandărilor CE prevede abordarea conceptuală, multiculturală și pluralistă a instruirii, prin adoptarea unui Cod al educației, *au fost constatate cazuri care readuc problemele respective în discuție*. Ministerul Educației și Tineretului decide promovarea obiectului „Istoria integrată” și refuză acreditarea unor licee care au înscrise în denumirile lor cuvântul „român”. Schimbarea neanunțată a firmei (denumirii) Liceului „Gheorghe Asachi” a provocat un conflict serios. Intervențiile deputaților în Parlament, a unor partide politice și organizații obștești nu au determinat Guvernul și ministerul de resort să-și modifice poziția, executivul modificînd denumirile a cinci licee, prin suprimarea sintagmei „român” din respectivele denumiri.

d) *Consiliul Europei și Comisia Europeană intenționează să prelungească cu trei luni Programul pentru implementarea reformelor democratice în Republica Moldova*. Decizia ar fi determinată de faptul că unele acțiuni prevăzute de acesta nu vor putea fi implementate pînă la finele lunii septembrie anul curent, cînd expiră perioada preconizată inițial. Autoritățile moldovene au solicitat organismelor comunitare atît prelungirea termenului de realizare a Programului, în special pentru inaugurarea și funcționarea Institutului Național al Justiției ș.a.

e) Consiliul Europei a prezentat Parlamentului *expertiza la proiectul Codului Audiovizualului*, care conține mai multe observații critice și recomandări esențiale asupra prevederilor propuse⁵. Experții și reprezentanții CE, dar și ai Parlamentului European au recomandat luarea în considerație a majorității recomandărilor expuse, astfel ca legea finală să conțină reglementări suficiente și conforme standardelor comunitare în domeniu.

Executarea deciziilor CEDO

Guvernul asigură executarea deciziilor în cazuri individuale, achitînd despăgubirile, de regulă, în ultimele zile ale termenului acordat prin hotărîrile CEDO. Executivul tîrîgănează însă executarea deciziilor privind acțiunile de ordin general, legislativ-normativ și luarea unor măsuri de verificare a culpabilității emitenților de decizii ce au provocat prejudicii reclamantilor la CEDO. Evenimentele relevante în domeniu privesc:

a) *Guvernul Moldovei a executat decizia* Curții Europene pentru Drepturile Omului în dosarul „Șarban vs Moldova”, în care Moldova a fost condamnată la plata a 4000 euro. Ulterior Șarban și-a reluat activitatea în funcția de secretar al Consiliului municipal, deși examinarea dosarului penal intentat acestuia continuă.

b) *Nu au fost executate plenar Hotărîrile CEDO* care presupun modificarea legislației cu privire la culte (libertatea înregistrării și funcționării cultelor) și cu privire la partidele politice (revizuirea legislației, limitarea suspendării activității partidelor), precum și decizia privind eliberarea necondiționată a deținuților politici de la Tiraspol.

c) Parlamentul a adoptat *Legea pentru modificarea și completarea Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice*, care stabilește mecanismul de restituire a bunurilor confiscate de la persoanele supuse represiunilor și ulterior reabilitate, precum și acordarea compensațiilor echitabile pentru bunurile care nu pot fi restituite. Anterior, RM a fost sancționată de cîteva ori la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru faptul nerestituirii averii persoanelor represate. Unele prevederi incluse în lege, referitoare la obligația autorităților locale să plătească compensațiile, au fost apreciate ca ineficiente și periclitînd executarea efectivă a procesului de restituire/recuperare.

Asigurarea drepturilor la asociere

În trimestrul II al anului nu sînt atestate evoluții esențiale în domeniul drepturilor la asociere. Partidele care își fac apariția și noile ONG-uri sînt înregistrate în temei fără piedici din partea autorităților. Situația sindicatelor rămîne aceeași, ele fiind divizate în două confederații care nu cooperează între ele, una fiind în conflict cu guvernarea, iar alta fiind percepută ca dispusă să coopereze cu puterea, ceea ce îi permite să obțină anumite avantaje. Legislația privind partidele și asociațiile obștești nu este modificată, nici la capitolul finanțare, nici la capitolul facilitare a activității (acces la fonduri publice, simplificarea și reducerea dărilor de seamă, implicarea în proiecte comunitare etc.). Consolidarea partidelor rămîne o problemă de interes intern pentru formațiunile politice, domeniu în care nu au fost înregistrate succese. În același timp a fost atestată o intensificare a colaborării internaționale a formațiunilor politice moldovenești. Unele formațiuni politice invocă persecuții și abuzuri din partea autorităților, organelor de drept. Printre evenimentele care atestă libertatea partidelor pot fi menționate:

a) *Conferința Internațională a Organizației de Tineret a Partidului Popular European (YEPP)*, organizată în perioada 27-30 aprilie 2006 cu participarea organizației de tineret a Partidului Popular Creștin Democrat;

⁵ Textul expertizei a fost dat publicității pe www.parlament.md

c) efortul *Partidului Social Liberal* de realizare a inițiativei de unificare a forțelor liberale din Moldova, inițiativa respectivă fiind susținută pe plan internațional și regional, dar fără efect simțitor în interiorul țării. Unele partide resping deschis ideea fuzionării pe principii doctrinare, invocând drept contraargument procesele de destrămare ce s-au produs după alegerile parlamentare din 2005.

Printre evenimentele care pun în evidență deficiențele din domeniul dreptului la asociere se înscriu următoarele:

a) *Partidul Popular Republican* a difuzat o declarație prin care atenționează Procuratura Generală că o va acționa în judecată pentru calomnie, în cazul în care, în procesul de anchetă a membrilor PPR asupra participării la alegerile parlamentare din 2005, procuratura „va depăși cadrul legal”. PPR afirmă că procuratura interoghează membri ai filialelor teritoriale ale partidului asupra participării la alegerile parlamentare din 2005, întrebările puse „avînd caracter tendențios”. De asemenea, PPR consideră că activitatea sa în calitate de formațiune de opoziție, care critică intransigent efectele a cea ce numește „uzurpare a puterii de stat de către Președintele Voronin” este împiedicată de abuzurile autorităților;

b) Reprezentanții Confederației Sindicatelor din Moldova consideră că *în Moldova sînt încălcate drepturile sindicale*, organele centrale și locale ale puterii intimidează și exercită presiuni asupra membrilor sindicali pentru a-i obliga să treacă la organizația sindicală alternativă "Solidaritatea", care menajează guvernarea;

c) În perioada de referință a fost înregistrat Partidul Democrației Sociale care și-a ținut congresul de constituire la 15 aprilie 2006. Deși noul partid a fost înregistrat fără mari dificultăți, totuși liderii noii formațiuni au invocat o tergiversare nefondată iscată din cauza faptului că ministerul Justiției a cerut informații suplimentare, neprevăzute de legea partidelor și neanunțate în prealabil ca fiind necesare pentru înregistrare;

d) Liderului mișcării social-politice "Ravnopravie", care este și membru al consiliului municipal din Chișinău, a făcut publică o scrisoare deschisă adresată șefului statului, în care a acuzat autoritățile publice din Republica Moldova că ar persecuta oponenții politici prin acuzații de admiterea a abuzurilor și implicare în acte de corupție. Cel mai multe reproșuri aduse Partidului Comuniștilor, aflat la guvernare al 6-lea an, țin de faptul că sînt persecutați pentru presupuse acte de corupție doar liderii unor formațiuni de opoziție. Astfel, în afară de liderul "Ravnopravie", Valerii Klemenko, care este anchetat penal pentru abuzuri, se mai află sub anchetă: Serafim Urechean, lider al Alianței „Moldova Noastră” (AMN) și alți doi deputați AMN cărora li s-a retras imunitatea parlamentară în octombrie 2005; Mihail Formuzal, vicepreședinte al Partidului Popular Republican (PPR); Victor Morev, liderul Partidului Socialist, anunțat în căutare generală.

Drepturile angajaților

Situația în domeniu nu a cunoscut evoluții remarcabile, atestîndu-se aceleași probleme ca și anterior: nivelul scăzut de salarizare; multiple încălcări ale legislației muncii; dezvoltarea slabă a pieței forței de muncă, rata mare a șomajului (neînregistrat). Majorările salariale nu sînt esențiale, salariul minim nu este corelat cu minimul de existență. Remarcăm printre evenimentele din perioada de referință:

a) Într-un clasament din 29 țări europene elaborat de Federația Europeană a Patronilor (FedEE) *Republica Moldova este plasată pe ultima poziție cu privire la salariul minim*.

b) Conform datelor Inspecției Muncii, în circa 90 la sută de cazuri verificate se constată *încălcarea legislației de către angajatori*: nu se încheie contracte individuale de muncă; lipsesc contracte colective la nivel de unitate; suma salariilor e diminuată comparativ cu cea reală; există restanțe la achitarea salariilor; nu sînt atestate locurile de muncă cu factori nocivi; nu se respectă condițiile de securitate și igienă etc.

c) La întîlnirea cu Președintele Parlamentului, reprezentanții Confederației Sindicatelor Libere din "Solidaritate" au cerut *urgentarea adoptării mai multor legi*: Codul Educațional, Legea privind minimul de existență, Legea privind funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, Legea cu privire la prețuri, Legea cu privire la stațiunile balneoclimaterice; a actelor legislative în domeniul transportului, turismului, privatizării, ipotecării. De asemenea, a fost solicitată înființarea Tribunalului Muncii și a organului extrajudiciar de soluționare a conflictelor de muncă - Arbitrajul Muncii. Sindicatele se pronunță pentru modificarea Legii cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, a Codului Muncii, Legii Insolabilității. Nici una din propuneri nu a fost soluționată.

d) Guvernul a susținut introducerea unor modificări în legislație conform căroră, *angajații nu vor primi indemnizație pentru prima zi de incapacitate temporară de muncă, în continuare indemnizația urmînd a fi plătită de către angajator, cu începere din a doua pînă în a șaptea zi calendaristică*. Modificările sînt contestate de salariați, patroni și sindicate.

e) La 2 iunie a intrat în vigoare Legea pentru modificarea și completarea Codului muncii, care permite *încetarea contractului individual de muncă pe motivul pensionării salariatului sau obținere de către acesta a dreptului la pensie pentru limită de vîrstă ori vechime în muncă*. Mai mulți specialiști și experți, inclusiv reprezentanți ai Inspecției Muncii și ai organizațiilor neguvernamentale în domeniul drepturilor omului, apreciază drept neconstituționale modificările respective, o încălcare a drepturilor omului. Autoritățile au reacționat prin examinarea situației și aprecierea că în cazul aplicării ei corecte, drepturile angajaților nu vor fi încălcate.

f) Salariul tarifar al angajaților care dețin prima categorie de calificare și activează în sfera nebugetară a fost majorat cu 150 de lei, ajungînd la 700 de lei lunar. Reprezentanții sindicatelor insistă ca salariile angajaților care au prima categorie de calificare, din sfera bugetară și nebugetară, să fie echivalat cu minimul de existență care deja depășește

suma de 800 lei. Guvernul consideră însă, că *salariul minim pe țară ar putea fi echivalat cu minimul de existență peste cinci ani, cu condiția că economia va crește anual cu zece la sută.*

Libertatea mass-media și accesul la informație

Libertatea mass-media din Republica Moldova rămâne una dintre cele mai îngrijorătoare probleme, atât pentru comunitatea internațională, cât și pentru opinia publică internă. Măsuri eficiente în domeniu nu sînt luate, legislația nu este modificată, dar se atestă o scădere a numărului de procese intentate pentru defăimare. Elaborarea și promovarea defectuoasă a proiectului Codului audiovizualului a provocat reacții negative din partea unor organizații mass-media, a ONG-urilor specializate, dar și a instituțiilor internaționale. Avizul CE la proiectul Codului conține mai multe elemente critice esențiale, apreciind că varianta propusă conduce la regres și la control politic asupra domeniului. Accesul la informație este asigurat în temei „din oficiu”, în cazul cererilor de informații publice se atestă probleme similare perioadei anterioare (tărăgănarea prezentării, neprezentare a răspunsurilor, răspunsuri formale etc.). Evenimente importante în domeniu:

a) Conform unui studiu al organizației „Freedom House”, *libertatea presei în Moldova rămîne degradată*. Republica Moldova face parte din categoria țărilor în care presa nu este liberă, cu 65 de puncte situîndu-se pe treapta a 146-a după indicii libertății presei.

b) Proiectul *Codului audiovizualului a fost adoptat de Parlament în prima lectură*, concomitent cu încă cîteva legi alternative referitoare la domeniul dat. Examinarea și adoptarea proiectului a generat dezbateri parlamentare și extraparlamentare aprinse, afirmîndu-se cu acest prilej că textul elaborat a constituit „un compromis acceptat între principalele forțe politice ce colaborează în Parlament.”. Mai multe instituții mass-media și-au exprimat îngrijorarea și au formulat propuneri de perfecționare a documentului. Un Memoriu semnat la 3 aprilie de 8 asociații obștești specializate afirmă că „societatea civilă nu a fost implicată în procesul elaborării proiectului Codului Audiovizualului”, procesul desfășurîndu-se netransparent. Documentul a fost criticat de Consiliul Coordonator al Audiovizualului și Consiliul European, OSCE, Uniunea Jurnaliștilor din Moldova, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, diverse organizații neguvernamentale.

c) Conform unor comunicate ale Asociației Presei Independente, la solicitarea unor președinți de raioane, *procuratura a dispus efectuarea unor controale în redacțiile ziarelor regionale independente* („Observatorul de Nord” și „Cuvîntul”).

d) Cu ocazia zilelor libertății presei, la 3 mai 2006, misiunile diplomatice și reprezentanțele unor organizații internaționale acreditate în Moldova au semnat un comunicat în care *amintesc că Moldova a preluat angajamentul să asigure libertatea presei*, angajament inclus în PAUERM. Semnatarii regretă că în pofida afirmațiilor autorităților privind angajamentul respectării valorilor respective, s-a observat un progres insuficient în reformarea presei, îngrijorări serioase trezind: lipsa de progres în transformarea Teleradio-Moldova în companie publică cu adevărat independentă; diferite obstacole plasate în fața presei, inclusiv impedimentele în accesul la informație și competiție neloială cu presa direct sau indirect susținută de către stat; adoptarea unei legislații noi cu privire la audiovizual fără o dezbatere publică plenară.

e) La finele lunii mai, Inspectoratul fiscal *a suspendat operațiunile la contul bancar al publicației „Komersant Plus”*, invocînd depistarea unei facturi fiscale falsificate prezente în actele financiare ale publicației. Conform informației conducătorilor publicației, factura a fost eliberată publicației de o „firmă-fantomă”, iar organele fiscale solicită publicației să achite impozitul pe venit din suma indicată în respectivul act, penalitățile și amenzile stabilite de legislația în vigoare. Frațiunea PCRM din Consiliul municipal Chișinău (CMC) *i-a amenințat pe directorii de la Radio „Antena C” și „Euro TV Chișinău” că va iniția demiterea lor* în cazul în care aceștia vor continua să pună pe post emisiuni „avînd caracter propagandistic și de învinuire a poporului rus și Armatei Sovietice”.

Grila de monitorizare 1. Instituții democratice

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
Stabilitatea și eficiența instituțiilor democratice	- Stabilitatea instituțiilor publice persistă. Colaborarea între Parlament, Guvern, Președinție este asigurată permanent; - Nu au apărut premise majore ce ar submina stabilitatea;	- Existența în forul legislativ a unei majorități parlamentare, constituită de fracțiunea omogenă a PCRM; - Controlul exercitat de majoritatea parlamentară și Președinție asupra Guvernului, organelor securității și de drept; - Persistarea parteneriatului politic între partide parlamentare;	- Implementarea consecvență, dar cu anumite întârzieri, a PAUERM, SCERS, a programelor și strategiilor naționale; - Îmbunătățirea considerabilă a relațiilor cu organisme internaționale, în special cele financiare; - Continuarea și sporirea asistenței străine, inclusiv a celei politice;	- Lipsa antagonismelor între ramurile puterii și între principalele formațiuni politice parlamentare; - Stabilitatea politică, socială și economică; - Atitudinea și influența organismelor internaționale, comunitare; - Încheierea Acordului cu FMI, eșalonarea datoriilor cu Clubul creditorilor de la Paris, încheierea unor noi acorduri de finanțare.	- Apariția unor tendințe de stagnare și reducere a progresului economic, generate de blocada economică din partea Federației Ruse și creșterea prețului la resursele energetice; - Promovarea de către guvernare a unor decizii cu caracter național-politic, eliminarea forțată a elementelor ce contrazic „politica națională” promovată de majoritatea parlamentară;	+ 1	- Situația generală a țării; - Aprecierile organismelor internaționale; - Estimările autorilor;
	- Se atestă un activism sporit al ONG-urilor; - S-a îmbunătățit cooperarea cu unele instituții publice;	- Deschiderea formală manifestată de unele autorități publice (Parlament, MAEIE, Guvern și Aparatul acestuia); - Consolidarea capacităților instituționale și materiale ale unor ONG mai puternice; - Asistența acordată sectorului asociativ din partea donatorilor și a organizațiilor internaționale, inclusiv de cele fără reprezentanțe permanente în RM;	- ONG-urile sînt atrase la elaborarea și discutarea unor proiecte de decizii importante; - Este examinată opinia ONG specializate asupra proiectului Codului audiovizualului; - Mai multe propuneri ale ONG-urilor sînt luate în considerație la promovarea deciziilor; - Este în proces de definitivare proiectul Legii privind transparența decizională în administrația publică, care va legaliza bazele cooperării;	- Conștientizarea de către autorități a necesității cooperării cu sectorul asociativ; - Demonstrarea utilității cooperării și coordonării între instituții publice și ONG; - Susținerea din partea organismelor comunitare și internaționale; - Lipsa unor impedimente artificiale majore în activitatea ONG-urilor;	- Accesul încă redus la resurse și finanțări; - Lipsa unei rețele consolidate de ONG-uri la nivel național, regional și local; - Capacitățile reduse ale ONG-urilor, lipsa de inițiativă altruistă din partea majorității lor;	+ 1	- Estimările autorilor; - Comunicatele oficiale; - Comunicatele ONG; - Mass-media;
	- Partidele activează în aceeași condiții, ceea ce asigură stabilitatea, dar nu contribuie la consolidarea lor și la sporirea eficienței; - Noile formațiuni politice sînt înregistrate fără piedici esențiale din partea autorităților;	- Stabilitatea spectrului politic; - Consensul parlamentar între principalele forțe politice; - Monitorizarea CE, UE;	- Formațiunile politice își consolidează relațiile și susținerea din partea aliaților politici (partidelor) externi; - Se încearcă promovarea ideilor de coalizare, unificare pe criterii doctrinare;	- Partidele acordă mai multă atenție instruirii și consolidării structurilor organizaționale și aripilor tinere ale formațiunilor; - Asistența acordată de partidele europene, de anumite instituții specializate (IRI, NDI);	- Legislația cu privire la partide, la finanțarea lor nu este modificată în conformitate cu standardele europene; - Legislația electorală nu este modificată conform propunerilor OSCE / CE; - Mai multe partide se manifestă slab, nu se promovează la nivel național și local, sînt amorfe;	+ 0,5	- Estimări proprii; - Publicații și comunicate de presă ale partidelor; - Mass-media;
	Situația în domeniul asigurării și realizării plenare a drepturilor omului rămîne practic aceeași, nu se atestă regrese majore, dar problemele principale persistă, deși autoritățile depun anumite eforturi în domeniu;	- Monitorizarea din partea organismelor internaționale; - Aplicarea PA în domeniu; - Stabilitatea social-economică; - Monitorizarea situației de către organe naționale specializate (CPDOM, Comisia parlamentară condusă de opoziție etc.);	- Nu se atestă încălcări masive ale drepturilor omului; - Problemele sînt evidențiate și reactualizate permanent, dar cu efect minim de înlăturare; - Autoritățile conștientizează impactul negativ al unor acțiuni sau inacțiuni și întreprind măsuri de redresare (argumentarea arestului, condițiile de detenție, intervenții ale apărătorilor etc.);	- Asistența internațională; - Implementarea PA în domeniu, a PAUERM, SCERS; - Monitorizarea din partea CE, adoptarea unor hotărîri ale CEDO; - Activitatea ONG;	- Complexitatea problemelor; - Implementarea defectuoasă a unor reforme; - Eficiența scăzută a justiției; - Situația social - economică a țării;	0	- Rapoartele instituțiilor naționale despre respectarea drepturilor omului (CPDOM, Comisia parlamentară); - Rapoarte despre situația drepturilor omului în Moldova (SUA, organizații specializate);

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
	Libertatea și independența mass-media rămân deziderate, reforme esențiale în domeniu nu se produc. Se atestă noi acțiuni de intimidare a ziarelor de opoziție;	- Controlul politic și financiar asupra principalelor mass-media; - Controlul guvernării asupra posturilor Radio și TV naționale; - Autocenzura unor mass-media; - Reorganizarea formală a publicațiilor fondate de Guvern;	- Mass-media rămâne la situația anterioară, reforma audiovizualului nu se realizează; - Extinderea ariilor de acoperire a posturilor radio și tv are loc spontan, la nivel local limitat, pe tehnologii învechite; - Presa este divizată în pro și contra coaliția de guvernare;	- Monitorizarea internațională; - Intervenția forțelor politice de opoziție;	- Stagnarea și mimarea reformării, susținerea de către autorități a unor surse; - Lipsa resurselor financiare; - Profesionalismul scăzut al zariştilor și administratorilor; - Intervențiile organelor de control în activitatea unor mass-media de opoziție;	- 1	- Declarații ale instituțiilor internaționale și locale; - Mass-media; - Estimările autorilor;
Supremația statului de drept	- Supremația statului de drept nu este asigurată și pusă în valoare; - Puterea, independența și autoritatea justiției sînt reduse;	- Lipsa mecanismelor eficiente de asigurare a supremației legii, eficiența scăzută a activității organelor de drept și a instituțiilor justiției; - Controlul total asupra instituțiilor publice exercitat de partidul de guvernămînt și exponenții săi;	- Practic, nici una din recomandările CE referitoare la modificarea cadrului legislativ și crearea instituțiilor eficiente în domeniu nu este îndeplinită plenar; - Numărul deciziilor neexecutate rămîne mare;	- Monitorizarea internațională; - Hotărîrile CEDO;	- Promovarea lentă și amorfă a reformelor în domeniu; - Lipsa unor exemple eficiente de asigurare a supremației legii, politizarea și lipsa de transparență în unele procese judiciare esențiale;	0	- Legislația RM; - Estimările autorilor;
	- Supremația legii rămîne a fi pusă la îndoială în examinarea cazurilor judiciare de interes major și cu un impact semnificativ „cazul Pasat”, „cazul Turcan”, „cazul Urechean”; - Apar noi dosare contra oponenților politici, a căror probitate este negată de cei vizați; - Instituția apărătorilor este supusă presiunilor din partea procuraturii;	- Recomandări și nedumeriri ale reprezentanților Parlamentului European privind procesul transparent, echitabil în „cazul Pasat”; - Evoluția neclară în anumite dosare anterior intentate unor lideri politici și promovate drept luptă anticorupție (cazul Urechean); - Creșterea numărului de cereri și condamnări la CEDO;	- Cetățenii nu cred în lege și justiție; - Eficiența instituțiilor statului este pusă la îndoială pe plan intern și prejudiciată pe plan extern; - Avocații sînt nevoiți să apeleze la instituții internaționale, ceea ce, în opinia Procuraturii „prejudiciază imaginea țării”;	- Implicarea instituțiilor internaționale, a unor organizații de apărare a drepturilor omului; - Anularea de către CSJ a unor acte procesuale ce determină încetarea proceselor penale controversate;	- Atitudine selectivă asupra respectării legii, adoptarea unor decizii îndoelnice, la limita legalității; - Poziția Procuraturii, care nu asigură supravegherea adecvată a organelor de drept, nu reacționează prompt la cazurile de abuz; - Trimiterea în judecată a unor noi dosare intentate reprezentanților opoziției, în condițiile cînd cele anterioare nu sînt finalizate;	- 1	- Mass-media; - Aprecierile instituțiilor internaționale; - Comunicatele Baroului Avocaților, ale Procuraturii;
	- Recomandările CE sînt implementate anevoios, adoptarea actelor legislative este târăgănată; - Continuă să nu fie executate plenar anumite decizii ale CEDO;	- Comitetul de Miniștri al CE și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu executarea defectuoasă a deciziilor judecătorești în RM;	Decizia CEDO în cazul „Șarban vs Moldova” a fost executată de Guvern, secretarul consiliului a fost ulterior restabilit în funcție;	- Intervențiile periodice ale Consiliului de Miniștri al CE; - Poziția raportorilor din partea APCE; - Hotărîrile CEDO;	- Promovarea lentă și uneori defectuoasă a modificărilor legislative rezultînd din recomandările CE; - Ineficiența activității în domeniu a Guvernului și a parlamentelor;	0	- Legislația RM; - Declarația deputatului V. Cubreacov privind întreprinderile cu reprezentanții APCE; - Pagina web a CE (www.coe.int);
Garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului	- Situația nu a evoluat esențial, se constată aceleași încălcări ca și anterior; - Adoptarea Legii de revizuire a art.24 din Constituție (abolirea pedepsei capitale);	- Implementarea PA în domeniu; - Monitorizarea și activitatea organismelor internaționale, a ONG-urilor locale;	- Un șir de drepturi fundamentale continuă să fie încălcate, dar nu se atestă încălcări masive, de proporții; - Este abolită definitiv pedeapsa cu moartea;	- Promovarea abolirii pedepsei capitale de către CE; - Implicarea mai activă a ONG-urilor (Amnesty International);	- Lipsa resurselor, Complexitatea problemelor; - Nu este consolidat suficient sistemul extrajudiciar de apărare și promovare a drepturilor omului; - Nu este restructurat sistemul de detenție al poliției;	0	- Legislația RM; - Raportul anual al CPDOM, audierile din Parlament și hotărîrea pe marginea Raportului; - Audierile din cadrul Comisiei parlamentare; - Mass-media;

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
	Se atestă acțiuni care afectează dreptul la autoidentificare etnică;	- Politica națională categorică promovată de guvernare și majoritatea parlamentară; - Poziția autorităților României referitor la identificarea națională a locuitorilor Moldovei;	- Denumirile deja încetățenite a unor licee conținând sintagma „român” sînt modificate de Guvern; - Istorici și partide politice protestează împotriva introducerii forțate a obiectului „Istoria Integrată”; - Situația etniei romilor rămîne dezavantajată;	Inesizabil;	- Atitudinea autorităților; - Încercările de politizare excesivă a problemei identificării naționale; - Nu este adoptat un Plan nou de măsuri pentru susținerea romilor din RM;	- 1	- Declarațiile deputaților în Parlament, ale Asociației Istoricilor; - Proteste elevilor și profesorilor, ale studenților la București; - Opinia privind situația romilor a președintelui Comitetului Consultativ al CE asupra implementării Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale;
	Toleranța și respectul reciproc sînt parțial afectate;	- Percepția problemelor în cadrul societății; - Lipsa de informare adecvată;	- Unele organizații reprezentînd minorități sexuale protestează împotriva refuzului autorităților de a le autoriza manifestațiile; - Se atestă cazuri de tratament discriminatoriu;	Intervenția organizațiilor de apărare a drepturilor omului;	- Atitudinea intolerantă a reprezentanților confesiunilor religioase; - Percepția negativă a unor grupuri sociale considerate cu devieri de comportament;	0	- Comunicatul „Gender Doc”; - Opinia și demersurile avocatului parlamentar, Raportul anual al CPDOM (www.ombudsman.md);
	Libertatea religioasă nu este asigurată pe deplin;	- Monitorizarea din partea CE; - Intervenția unor partide de opoziție;	- Nu este adoptată în a II-a lectură Legea despre cultele religioase și părțile lor componente; - Înregistrarea părților componente ale cultelor este târăgănată;	Inesizabil;	- Eficiența redusă a activității Parlamentului; - Atitudinea organului de stat în problemele cultelor; - Legislația învechită;	0	- Legislația RM; - Interpelarea deputatului Șt.Secăreanu la ședința Parlamentului din iunie 2006;
Prevenirea torturii și tratamentelor degradante	- Continuă să fie înregistrate cazuri de aplicare a torturii și tratamentelor degradante; - Condițiile de detenție nu sînt conforme standardelor internaționale; - Este adoptat noul Statut al executării pedepsei de către condamnați (HG 583);	- Atitudinea organelor de drept, pregătirea insuficientă a angajaților în investigarea calificată a cauzelor penale; - Starea precară a sediilor instituțiilor penitenciare, asigurarea financiară defectuoasă, lipsa investițiilor adecvate în domeniu; - Implementarea noului Cod de executare;	- Tratamentele aplicate au menirea să determine a proba împotriva sa, ulterior judecata nu acceptă probele smulse; - Victimele seizează instituțiile internaționale, CEDO și statul este condamnat; - Drepturile și obligațiile condamnaților sînt aduse în concordanță cu Codul de executare, standardele internaționale;	- Monitorizarea din partea organizațiilor internaționale; - Adoptarea de către CEDO a unor decizii de condamnare; - Activizarea manifestată de avocați, ONG-uri locale și internaționale;	- Procuratura nu manifestă principalitate în investigarea cazurilor de tortură; - Nu sînt sancționați vinovații de aplicarea torturii; - Nu este ratificat Protocolul adițional la Convenția împotriva torturii și altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (CAT-OP);	+0,5	- Raportul experților PNUD despre situația din penitenciare; - Raportul CPDOM, intervențiile avocaților parlamentari; - Declarații avocaților și apărătorilor; - Deciziile CEDO; - Mass-media;
	- Avocații în cazul Pasat intenționează să sesizeze CEDO privind aplicarea tratamentelor inumane; - Majoritatea instanțelor nu probează corect și suficient aplicarea arestului;	- Atitudinea organelor de drept, a instanțelor judecătorești față de aplicarea măsurilor de reprimare, - Situația din instituțiile de detenție nu corespunde standardelor internaționale;	Instituțiile de detenție sînt arhipline, condițiile de detenție nu se îmbunătățesc esențial;	- Atitudinea organismelor internaționale; - Activitatea avocaților și apărătorilor drepturilor omului, a ONG-urilor specializate;	- Reformarea lentă a instituțiilor de detenție; - Târăgănarea transmiterii izolatoarelor de detenție de la MAI la Ministerul Justiției; - Lipsa resurselor și investițiilor necesare în domeniu;	+0,5	- Mass-media; - Comunicatele și declarațiile ONG-urilor, ale avocaților;
Asigurarea șanselor egale	Crearea Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați;	- Legea privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați; - PAUERM, PA în domeniul drepturilor omului;	- Nu este stabilită răspundere contravențională și penală distinctă pentru discriminare de sex; - Situația în domeniul violenței domestice rămîne îngrijorătoare; - Situația privind traficul de femei rămîne gravă;	Organizarea de către unele instituții a seminarelor și cursurilor de instruire tematice (seminarele IRI, ADEPT);	- Nu este adoptată Legea privind combaterea violenței în familie; - Nu este efectuată și dată publicității expertiza legislației naționale din perspectiva egalității între sexe; - Lipsește informația despre activitatea în domeniu a Ministerului protecției sociale);	0	- Legislația RM; - Estimările autorilor;

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
Asigurarea drepturilor la asociere	- Nu sînt înregistrate evoluții esențiale în promovarea și afirmarea drepturilor la asociere; - Partidele și asociațiile obștești noi sînt înregistrate de Ministerul Justiției, autoritățile locale, în majoritate fără piedici; - Unele partide acuză organele de drept de persecuție pe motive politice; - Procesul de unificare a partidelor stagnează;	- Termenul mare pînă la alegerile parlamentare și termenul redus pînă la alegerile locale; - Cooperarea redusă între partide, ambițiile mari ale liderilor; - Consolidarea cooperării între unele partide din Moldova cu colegi din străinătate și coaliții politice internaționale;	- Partidele sînt mai instruite, acordă atenție sporită dezvoltării sale pe plan local și internațional; - Membrii partidelor, membrii organizațiilor de tineret ale acestora sînt instruiți suplimentar; - Metode novatorii de atragere a susținătorilor – concurs pentru elaborarea siglei și brand-ului partidului;	- Inițiativele lansate de unele partide; - Accesul partidelor parlamentare la TV și Radio pentru expunerea pozițiilor și punctelor de vedere în cadrul ședințelor Parlamentului difuzate în direct; - Afilieră și cooperarea internațională a unor partide;	- Legislația partidelor nu este modificată corespunzător recomandărilor CE, Legea despre finanțarea partidelor și campaniilor electorale nu este adoptată; - Unele partide resping ideea unificării pe principii de afiliere doctrinară;	0	- Mass-media; - Legislația RM - Declarațiile reprezentanților PPR și „Ravnopravie”; - Comunicatul de presă al PDMS;
	- ONG-urile activează în aceeași condiții, fără susținere din partea statului; - Organizațiile societății civile sînt implicate mai des în procesul de cooperare cu autoritățile publice;	- Prevederile PAUERM, SCERS, reformei APC etc. - Atitudinea cooperantă a unor autorități publice; - Concepția cooperării Parlamentului cu societatea civilă;	- ONG-urile participă la elaborarea și perfecționarea unor acte legislative și normative importante; - Gvernul elaborează în comun cu ONG-urile proiectul legii privind transparența în procesul decizional; - Procesul de cooperare cu Parlamentul este sub monitorizarea permanentă a conducerii legislativului;	- Atitudinea cooperantă a unor instituții publice; - Aprecierile pozitive și susținerea procesului din partea organizațiilor internaționale; - Activismul manifestat de unele ONG-uri;	- Legislația în domeniul ONG-urilor nu a fost perfecționată, raportarea financiară nu este simplificată, nu sînt promovate mecanisme de susținere a ONG de către agenți economici; - Nu este asigurată reglementarea și încurajarea prestării de către ONG-uri a serviciilor contra plată; Nu este susținută de stat editarea unei publicații periodice de popularizare a sectorului asociativ;	+0,5	- Mass-media; - Legislația RM; - Estimările autorilor;
	- Confederațiile sindicale funcționează în aceeași formulă divizată; - Mai multe organizații sindicale își instruiască membrii și formatorii în PAUERM;	- Intervenția și susținerea de către autorități a unor organizații sindicale și neglijarea altora; - Promovarea PAUERM;	Formatorii sindicali acumulează și ulterior difuzează cunoștințe despre PAUERM;	- Susținerea internațională; - Promovarea de către societatea civilă a PAUERM;	- Lipsa pîrghiilor eficiente de influență din partea sindicatelor; - Pasivitatea liderilor sindicali, contradicțiile dintre aceștia;	0	- Declarațiile reprezentanților CS din RM; - Desfășurarea unor seminare tematice în cadrul Institutului Muncii;
Respectarea drepturilor angajaților	- Nu sînt atestate evoluții majore privind drepturile angajaților; - În temei, persistă aceeași încălcări ale legislației muncii;	- Activitatea Comisiei tripartite (Guvern-Patronat- Sindicate); - Activitatea Inspecției muncii;	- Este majorat salariul tarifar pentru angajații din sfera nebugetară; - Patronatele implementează programe proprii de dezvoltare, colaborează mai eficient cu sindicatele și angajații; - Legea nouă a salarizării bugetarilor este ineficientă;	- Creșterea economică; - Negocierile rezultative în cadrul Comisiei tripartite;	- Problemele de aplicare a Legii salarizării în sectorul bugetar, - Nivelul redus al salariilor, sub minimul de existență; - Decalajul mare între salariile din diferite sectoare, remunerarea redusă în agricultură și în sectorul rural;	+ 0,5	- Legislația RM; - Comunicatele despre activitatea Inspecției Muncii; - Declarații ale deputaților, audieri la temă în Parlament;

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
	Sînt adoptate decizii contestate de salariați, sindicate și patronat;	- Planurile de perfecționare a legislației muncii; - Promovarea ideii controlului suplimentar asupra cheltuielilor sociale;	- Sînt adoptate prevederi care permit concedierea necondiționată a pensionarilor și persoanelor de vîrstă pensionară; - Reglementările privind plata pentru concediile de boală sînt modificate într-un mod necorespunzător, contestat de angajați, sindicate și patronat; - Se implementează reglementări noi în domeniul activității farmaceutice; - Instituțiile medicale private urmează a fi evacuate necondiționat de pe teritoriul instituțiilor de stat;	- Modificările legislației muncii au menirea de a stimula angajarea tinerilor și permit angajatorilor să mențină în activitate pensionarii, prin contracte pe termen, dar există și premise pentru încălcări, concedieri puțin justificate; - Se urmărește asigurarea controlului și a inofensivității produselor farmaceutice; - Se urmărește excluderea dublării unor servicii medicale prestate de instituțiile de stat și cele private;	- Pregătirea și consultarea insuficientă a deciziilor; - Lipsa estimării prealabile a efectului unor decizii; - Gestionarea ineficientă a instituțiilor medicale de stat, a spațiilor ocupate de acestea; - Posibila concediere a mai multor salariați; - Lipsa resurselor necesare pentru procurarea noilor sedii de către instituțiile private;	- 1	- Legislația RM; - Declarațiile și interpelările din cadrul ședințelor Parlamentului; - Comunicatele și publicațiile mass-media;
Libertatea presei și accesul la informație	- Se atestă stagnare și chiar anumite regrese în domeniul asigurării libertății presei și audiovizualului; - Este adoptat în prima lectură Codul audiovizualului;	- Poziția CE, OSCE, a ambasadelor și organizațiilor internaționale acreditate în Moldova referitor la proiectul Codului audiovizualului; - A scăzut numărul de adresări în justiție din partea politicienilor vizați de publicații;	- Proiectul Codului audiovizualului a fost elaborat și adoptat în grabă, fără consultare publică suficientă, este imperfect; - Directorii unor mass-media sînt intimidați pentru politica editorială, se promovează măsuri și decizii ce limitează activitatea și dezvoltarea; - Publicații independente (Florești, Rezina) sînt supuse controalelor inopinate din partea procuraturii, se presupune că la indicațiile conducerii APL;	- Atitudinea organizațiilor internaționale; - Recomandările CE, UE, OSCE; - Atenția sporită din partea organizațiilor guvernamentale locale și internaționale, activismul unor organizații din domeniu;	- Legislația în domeniul presei, a audiovizualului nu este revizuită; - Legislația privind răspunderea pentru defăimare nu este perfecționată; - Instituția publică Compania „Teleradio-Moldova” nu este reformată, calitatea emisiunilor rămîne slabă; - Interesele pentru controlul în domeniu manifestat de majoritatea aflată la guvernare, dar și a altor formațiuni politice; - Lipsa resurselor financiare suficiente ce ar permite activitatea liberă a publicațiilor;	- 1	- Expertizele CE și OSCE la proiectul Codului audiovizualului, declarațiile reprezentanților CE la temă; - Comunicate și publicațiile mass-media; - Studiul Organizației „Freedom House”; - Comunicate ale Asociației Presei Independente; - Comunicatul misiunilor diplomatice din 3 mai 2006;
	- Se atestă o îmbunătățire a accesului la informație „din oficiu”, mai multe instituții plasînd informații despre activitatea sa în presă și pe paginile web; - Este publicată Hotărîrea Guvernului cu privire la paginile web ale autorităților publice în internet; - Prezentarea informației „la cerere” rămîne problematică;	- Realizarea planurilor și strategiilor naționale conținînd referințe în domeniu; - Implementarea Concepției cooperării Parlamentului cu societatea civilă; - Desfășurarea unor conferințe tematice la temă; - Punerea în aplicare a unor decizii de judecată care condamnă pentru secretizarea sau nereprezentarea informațiilor de interes public;	- Parlamentul publică toate proiectele de acte legislative, Guvernul publică proiectele de hotărîri (sumar); - MEC, MJ, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, AȘM, diverse agenții independente publică pentru consultare proiecte de acte legislative și normative, strategii și programe; - Toți cei interesați pot prezenta propunerile și obiecțiile sale care sînt recepționate de autorități;	- Cooperarea autorităților cu ONG; - Aprecierea pozitivă din partea organismelor internaționale; - Eficiența și calificarea înaltă a unor propuneri promovate de ONG;	- Legea privind publicarea pe web a actelor oficiale nu este pusă în aplicare, Monitorul Oficial rămîne o sursă scumpă de informație, distribuit limitat; - Tratatele și convențiile internaționale nu sînt accesibile; - Persoanele reținute nu au acces la informația juridică; - Reticența unor instituții ale statului, Informarea insuficientă în cadrul APL, lipsa unor publicații gratuite ale APL;	+ 0,5	- Legislația RM; - Paginile web ale unor instituții publice; - Mass-media; - Estimările autorilor;

2. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Negocierile politice în formatul "5+2"

Runda de negocieri în problema transnistreană în format „5+2” programată pentru 4-5 aprilie nu a avut loc din cauza contradicțiilor care au apărut între părți în urma introducerii noului regim vamal la frontiera moldo-ucraineană. Partea transnistreană a declarat că nu va participa la negocieri pînă cînd Transnistriei nu îi va fi garantat dreptul la activitatea economică externă independentă.

Două runde de consultări ale mediatorilor și observatorilor în procesul de reglementare transnistreană au avut loc la 19 aprilie și 24 mai la Moscova și Bruxelles respectiv.

Președintele în exercițiu al OSCE, Karel De Gucht, a efectuat o vizită de lucru în Moldova între 31 mai – 1 iunie. De Gucht a propus inițierea unor discuții cu privire la transformarea actualei operațiuni de pacificare din Moldova în una cu mandat internațional și a declarat că OSCE va insista ca Rusia să-și evacueze trupele și munițiile din Republica Moldova. Oficialul OSCE a îndemnat partea transnistreană să adopte o atitudine constructivă și să revină în mod necondiționat la masa tratatelor.

Ministerul Finanțelor al Federației Ruse a acordat Transnistriei ajutor financiar nerambursabil în valoare de 50 milioane dolari SUA pentru a „supraviețui în condițiile blocadei economice impuse de Moldova și Ucraina”. La 23 mai liderul separatist Igor Smirnov și primul vice-premier rus Alexandr Jukov au semnat un protocol de colaborare, iar între 21 - 22 iunie la Tiraspol s-a aflat în vizită oficială o delegație guvernamentală rusă pentru a examina posibilitățile de punere în aplicare a prevederilor protocolului. Autoritățile moldovene au condamnat aceste acțiuni ale Rusiei ca venind în contradicție cu statutul de stat garant al acesteia.

În timpul vizitei la Chișinău la 25 – 26 iunie, ministrul ucrainean de Externe, Boris Tarasiuk, a acuzat Rusia și autoritățile transnistrene de blocarea procesului de negocieri, și a declarat că Ucraina va încerca să aducă participanții înapoi la masa de negocieri. Tarasiuk a dat asigurări că poziția Ucrainei în problema transnistreană și cea a securizării frontierei moldo-ucrainene nu se va schimba după formarea noului guvern ucrainean.

Cooperare UE-Moldova

În cadrul vizitei sale la Bruxelles între 21-22 iunie, Președintele Voronin a avut o întrevedere cu Înaltul Comisar pentru Politica Externă și de Securitate Comună a UE, Javier Solana, în cadrul căreia a fost abordată și problema transnistreană. Javier Solana a reconfirmat determinarea Uniunii Europene de a contribui la identificarea unei soluții politice pentru problema transnistreană. La rîndul său, Vladimir Voronin a mulțumit oficialului european pentru eforturile depuse în organizarea Misiunii UE de asistență la frontiera moldo-ucraineană.

Respectarea angajamentelor de la Istanbul ale Rusiei

La 29 mai ministrul rus de Externe Serghei Lavrov a declarat în ședința Adunării Parlamentare a Consiliului Europei că Rusia și-a îndeplinit angajamentele asumate la Istanbul vizavi de Georgia și Moldova, iar trupele care mai rămîn în aceste regiuni sînt forțe pacificatoare. Cei extra 500 - 600 de militari care se află în Transnistria sînt acolo pentru a păzi depozitele de muniții ruse care servesc drept garanție Transnistriei că "Moldova nu va înghiți regiunea ca stat unitar", a mai spus Lavrov. Șeful Delegației Federației Ruse la Conferința de la Viena cu privire la Tratatul adaptat cu privire la Forțele Convenționale în Europa, Anatoli Antonov, a declarat că Rusia și-a îndeplinit toate obligațiile asumate cu privire la retragerea trupelor din Georgia și Moldova și care țin de ratificarea Tratatului FCE.

În timpul vizitei în Republica Moldova între 31 mai – 1 iunie, Președintele în Exercițiu al OSCE a declarat că OSCE va insista ca Rusia să-și evacueze trupele și munițiile din Republica Moldova și este gata să aloce aloce 10 milioane de euro pentru aceasta, sumă suficientă pentru a încheia procesul de evacuare în trei luni.

Securizarea frontierei moldo-ucrainene

După patru luni de la introducerea regimului vamal unificat moldo-ucrainean la frontiera moldo-ucraineană, inclusiv segmentul transnistrean, majoritatea întreprinderilor transnistrene mari s-au înregistrat la Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova și au obținut certificate moldovenești pentru operațiuni de export-import. Deși autoritățile transnistrene continue să afirme că se află în state de blocadă economică impusă de Moldova și Ucraina, cu începere din luna mai acestea au permis întreprinderilor transnistrene înregistrate în Moldova să efectueze activități comerciale externe. Serviciile moldovene și ucrainene de grăniceri au declarat că situația de la frontieră se stabilizează, iar fluxul de mărfuri de contrabandă peste hotar s-a redus simțitor. Deși înăsprirea regimului de trecere a frontierei face dificilă tranzitarea unor loturi mari de mărfuri de contrabandă, contrabanda "cu amănuntul", inclusiv prin evitarea punctelor vamale, este încă un fenomen practicat pe larg.

În timpul vizitei la Chișinău, ministrul de Externe al Ucrainei, Boris Tarasiuk, s-a arătat mulțumit de implementarea procedurilor vamale unificate și a declarat că poziția Ucrainei în această problemă nu se va schimba după formarea noului guvern de la Kiev. Regimul vamal unificat a fost sprijinit de mai mulți oficiali europeni, inclusiv Reprezentantul Special al Uniunii Europene pentru Republica Moldova, Adriaan Jakobovits de Szeged.

La 12 mai la Odesa a avut loc cea de-a doua ședință a Comitetului consultativ al Misiunii UE de asistență la frontiera moldo-ucraineană, la care au participat și viceministri de externe ai Moldovei și Ucrainei. Participanții la șe-

dință au conchis că noul regim vamal introdus din martie 2006 a contribuit la eficientizarea sistemului de gestiune a frontierei, sporind transparența operațiunilor de import și export din și în regiunea transnistreană. De la începutul activității misiunii au fost contracarate mai multe cazuri de contrabandă a unor mari partide de carne de pasăre, țigări, băuturi spirtoase.

Urmare a monitorizării activităților trans-frontaliere, Misiunea UE de Asistență la Frontieră a ajuns la concluzia că este necesară o acoperire mai mare a acestora. După discuții cu oficiali ucraineni și moldoveni, s-a decis acordarea unei atenții sporite porturilor din Odesa și Ilciovsk, prin intermediul unui birou regional în Odesa, frontierei interne dintre regiunea transnistreană și Moldova, și deschiderea unui birou suplimentar pe teritoriul Moldovei, cu sediul la Chișinău.

Participarea societății civile

La 26 mai la sediul Centrului Carnegie din Rusia a avut loc prezentarea Planului trilateral de reglementare transnistreană elaborat de un grup de experți independenți din Moldova, Ucraina și România. Planul, care a fost prezentat anterior la Chișinău, București și Kiev, se referă la recente evoluții pe plan regional și internațional și noile oportunități pe care le oferă acestea pentru reglementarea transnistreană. Alături de autorii planului, la evenimentul de la Moscova au participat politologi și economiști marcantți din Federația Rusă, precum și diplomați și reprezentanți ai mass-media.

Grila de monitorizare 2. Conflictul transnistrean

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
Negocierile politice (formatul "5+2")	- Runda programată pentru 4 – 5 aprilie a fost contramandată, partea transnistreană a declarat că nu va reveni la masa tratativelor pînă nu va obține dreptul la activitatea economică externă. - Președintele în Exercițiu al OSCE a vizitat Chișinău și Tiraspolul. - Federația Rusă a continuat să acorde sprijin financiar și politic Transnistriei.	- Instituirea regimului vamal unificat moldo-ucrainean - Înteruperea procesului de negocieri politice - Activizarea politicii externe ruse pe linia „conflictelor înghețate” din fosta URSS	- Înteruperea procesului de negocieri politice pentru o perioadă indefinită - Schimbare de retorică a OSCE, încercare fără succes de reluare a procesului „5+2” - Compromiterea calității de stat mediator al Rusiei și, implicit, a formatului „5+2”	Medierea diplomatică a observatorilor și OSCE;	Radicalizarea poziției părții transnistrene în ajunul referendumului din 17 septembrie și a alegerilor „prezidențiale” din decembrie; sprijinul acordat Transnistriei de către Rusia; activizarea poziției Rusiei vizavi de „conflictele înghețate” din fosta URSS; problemele în relațiile dintre statele mediatore Ucraina și Rusia	- 1	Agenții de știri : Infotag, Regnum.ru, Basa-press, Olvia-press, Novii Region
Cooperare UE-Moldova	Președintele Voronin a discutat problema transnistreană cu Javier Solana la Bruxelles	Politica Europeană de Vecinătate	Sprijin diplomatic al UE pentru eforturile de reglementare	Reglementările Planului de Acțiuni, extinderea UE	Alte priorități pe agenda Bruxelles-ului, relațiile UE cu Rusia	+1	Serviciul de presă al Președinției
Asistență diplomatică și politică UE	Reprezentantul Special al UE pentru Moldova a chemat la „sprijin internațional maxim” pentru regimul vamal unificat moldo-ucrainean; a negat principiul secesiunii Transnistriei în baza unui referendum	Instituirea regimului vamal unificat moldo-ucrainean; hotarul moldo-ucrainean este un focar de insecuritate pentru UE	Sprijinul politic și diplomatic al UE pentru regimul vamal; mesaj adresat în particular noului guvern al Ucrainei (în proces de formare)	Crearea unei coaliții „oranj” la Kiev; angajamentele politice ale UE în cadrul Planului de Acțiuni.	Alte priorități pe agenda Bruxelles-ului, relațiile UE cu Rusia	+ 1	Agenții de știri : Kommrsant.ua, Euobserver.com
Angajamentele de la Istambul ale Rusiei	- Federația Rusă insistă că și-a îndeplinit angajamentele de la Istambul, califică militarii din Transnistria „forțe pacificatoare” - OSCE este gata să aloce 10 milioane euro pentru evacuarea trupelor și munițiilor ruse	- Activizarea politicii externe ruse vizavi de „conflictele înghețate” din fosta URSS; sprijin politic pentru autoritățile transnistrene - Lipsa progresului în procesul de evacuare	Lipsa progresului în procesul de retragere a trupelor și munițiilor ruse	Presiuni din partea SUA asupra Rusiei; transformarea misiunii de pacificare din Transnistria în una cu mandat internațional	Activizarea politicii externe ruse vizavi de „conflictele înghețate” din fosta URSS; sprijin politic pentru autoritățile transnistrene	- 1	Agenții de știri : Infotag, Regnum.ru, Basa-press, Olvia-press, Novii Region
Securizarea frontierei moldo-ucrainene	- Regimul vamal unificat moldo-ucrainean este implementat pentru a patra lună; cele mai mari întreprinderi transnistrene s-au înregistrat la Chișinău; volumul contrabandei a scăzut - Misiunea UE de Asistență la frontiera moldo-ucraineană își va extinde activitățile spre porturile Ilyicevsk și Odesa, frontiera internă dintre Transnistria și restul Moldovei	- Sprijinul politic și diplomatic al UE și SUA, angajamentele Ucrainei în cadrul Planului de Acțiuni; procedurile simplificate de înregistrare pentru întreprinderile transnistrene. - Succesele înregistrate în primele șase luni de activitate a Misiunii UE de asistență la frontieră; obiectivele PEV	- Securizarea frontierei, legalizarea businessului transnistrean, combaterea contrabandei la frontiera moldo-ucraineană. - Securizarea frontierei moldo-ucrainene, consolidarea capacităților vameșilor moldoveni și ucraineni de a asigura un control eficient la frontieră.	- Sprijinul din partea UE și SUA, poziția consecventă a Ucrainei - Respectarea regimului vamal unificat de către Ucraina și colaborarea cu UE	Posibilul recul al forțelor europene în noul guvern ucrainean; instabilitate politică la Kiev și slăbirea poziției Președintelui Iușcenco	+ 2	Agenții de știri : Infotag, Regnum.ru, Basa-press, Olvia-press, Novii Region. Delegația Comisiei Europene în Moldova
Participarea societății civile	Planul trilateral pentru rezolvarea problemei transnistrene pregătit de Grupul de experți Moldova-Ucraina-România a fost prezentat la Centrul Carnegie Moscova	Creșterea interesului societății civile moldovene, ucrainene, române și ruse vizavi de problema transnistreană	Sensibilizarea opiniei publice și a factorilor de decizie din Federația Rusă vizavi de problema transnistreană	Dialog eficient dintre societatea civilă și factorii de decizie în problema transnistreană	Lipsa deschiderii și transparenței a procesului de decizie în politica externă rusă; politizarea societății civile	0	Centrul Carnegie Rusia www.carnegie.ru

3. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă/ Eficiența administrativă

Procesul de reformare a administrației publice cunoaște anumite progrese, dar în limitele determinate de Strategia reformei în domeniu și Planul de acțiuni pentru implementarea ei. Sînt atestate și neajunsuri, referitoare la nerespectarea unor termene de elaborare și adoptare a actelor și executare a măsurilor propuse. Reformarea administrației publice locale nu se realizează la nivel național, sînt efectuate anumite măsuri de reorganizare în mun. Chișinău, determinate însă mai mult de cerințele autorităților centrale, decît de analize și estimări proprii ale necesităților. Implementarea Legii salarizării în sectorul bugetar nu a avut un efect major, asigurarea materială a funcționarilor rămînînd la un nivel insuficient. Crește eficiența unor instituții prin aplicarea noilor tehnologii informaționale. Evenimente importante în perioada de referință:

a) Guvernul a aprobat *Hotărîrea privind componența nominală și Regulamentul Comisiei guvernamentale pentru reforma APC* (HG 362 din 10.04.2006). În procesul realizării reformei administrației publice centrale s-a trecut la *etapa a doua a II-a a analizei funcționale a autorităților administrației publice la nivel central (pe orizontală) și a serviciilor publice (pe verticală)*. Este aprobată *Hotărîrea nr.710 din 23.06.2006 cu privire la unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor din cadrul organelor centrale de specialitate ale administrației publice*. Compania internațională „DAI Europe LTD” a fost selectată în cadrul unui tender *pentru a asista Unitatea de coordonare a reformei administrației publice* în procesul de efectuare a celei de a doua etape a analizei funcționale a APC. Pe pagina electronică a Ministerului Justiției au fost plasate pentru *dezbatere proiectele de legi*: privind administrația publică centrală; privind serviciul public și statutul funcționarului public; privind Codul de conduită al funcționarului public.

b) Comisia parlamentară specială pentru elaborarea *proiectelor privind consolidarea autonomiei locale* a pregătit cîteva proiecte de acte legislative care urmează a fi aprobate în prima lectură și ulterior remise spre expertizare la CE. Proiectele elaborate nu sînt consultate larg cu reprezentanții APL.

c) Guvernul a aprobat *Concepția guvernării electronice*. Tentativele de atac și spargere a serverelor care deservesc organele administrației publice au fost neutralizate, ceea ce a făcut imposibilă blocarea sistemelor informaționale și a paginilor web de stat.

d) A fost numit ministrul administrației publice locale, este aprobată structura, efectivul-limită și Regulamentul Ministerului Administrației Publice Locale.

e) În cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene *va activa un expert lituanian în afaceri europene*. Asistența din partea expertului este acordată în cadrul proiectului trilateral Marea Britanie - Lituania - Moldova, inițiat în scopul acordării asistenței pentru Republica Moldova în procesul de implementare a PAUERM.

f) La 15 iunie Parlamentul a adoptat Legea pentru completarea unor acte legislative, care stabilește *efectuarea expertizei de corespondere cu legislația comunitară* a tuturor proiectelor de acte legislative și normative, înainte de prezentarea acestora spre adoptare. Legea nu determină însă mecanismul concret de efectuare a expertizei și nu dispune alocarea mijloacelor financiare necesare în acest scop, motive pentru care aplicarea ei efectivă va fi defectuoasă.

Stabilitatea politicii de guvernare

Stabilitatea politică și a politicii de guvernare pot fi atribuite la capitolul celor mai importante progrese în implementarea PAUERM. Deși au existat anumite provocări și dificultăți, generate, în temel, de embargoul economic al Federației Ruse și creșterea prețurilor la resursele energetice, autoritățile au reușit să facă față problemelor și să păstreze fermitatea politicii promovate, inclusiv în domeniul integrării europene. Semnificative pentru ilustrarea constatărilor de mai sus ar fi cîteva evenimente:

a) Guvernul Moldovei a semnat un nou acord cu Fondul Monetar Internațional, *restabilind astfel relațiile cu organismele financiare internaționale*. Executivul a reușit negocierea reeșalonării datoriilor externe prin intermediul Clubului creditorilor de la Paris. Agenția internațională de evaluare financiară „Fitch Ratings” a *reconfirmat, la 4 aprilie, calificativul acordat Republicii Moldova* pentru angajamentele externe pe termen lung în valută străină și monedă națională și a apreciat drept „stabilă” perspectiva pentru ratingurile acordate. Agenția internațională de evaluare Moody's Investors Service a *îmbunătățit ratingul pe termen lung al Republicii Moldova* de la „Caa1” la „B3”, perspectiva pentru calificativul acordat creditelor pe termen lung în valută fiind apreciată drept stabilă.

b) Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a prezentat în Parlament *Raportul privind bilanțul unui an de implementare a PAUERM*. Sînt remarcate o serie de progrese, pe care și autoritățile UE le apreciază. Comisia națională pentru integrare europeană a examinat *modul de implementare a PAUERM*, fiind menționate în calitate de priorități ale implementării Planului: reforma în domeniul justiției; reforma regulatoare; reformele în energetică; instruirea în domeniul integrării europene, elaborarea unei strategii de informare a societății despre procesul integrării europene.

c) Conform datelor Ministerului Dezvoltării informaționale, *numărul companiilor care activează în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații din Moldova s-a majorat*. Datorită scutirii de impozitul pe venit pentru o perioadă de 5 ani, operatorii din sector au înregistrat o economie de mijloace financiare de 30%, facilitățile fiscale

dinamizând mediul investitorilor. O serie de companii străine au intrat pe piața tehnologiilor informaționale din Moldova, creînd locuri noi de muncă în sectorul producerii și asamblării tehnicii de calcul.

d) În primul semestru al anului la bugetul de stat au fost acumulate venituri de bază cu un total de peste 4 miliarde de lei (circa 235 mln euro), ceea ce constituie *cu 17,5 la sută mai mult comparativ cu perioada ianuarie-iunie 2005*. Pe parcursul lunilor ianuarie-mai de la donatorii externi au fost atrase granturi în valoare de 104,1 mln lei. Blocarea exportului de vinuri și de producție agroalimentară în Federația Rusă *nu a permis Moldovei să realizeze creșterea economică scontată de 6,5%*.

e) Executivul a aprobat *prioritățile în politica fiscală pentru anul 2007* și a înaintat Parlamentului propunerile corespunzătoare de modificare a legislației. Se intenționează majorarea scutirilor fiscale anuale personale a persoanelor fizice (de la 4500 lei la 5400 lei; iar pentru persoanele întreținute - de la 840 lei la 1440 lei). Reducerea impozitului pe venit va fi nesemnificativă: de la 8% la 7% și de la 13% la 12%. *Cota maximă a impozitului pe venit este menținută în același cuantum major de 20%* (pentru venitul lunar mai mare de 1750 lei). Se mai propune scutirea de impozit pe venit a agenților economici care plasează bani în băncile comerciale pe o perioadă mai mare de trei ani sau procură hîrtii de valoare emise pe termen de peste trei ani, a persoanelor juridice care efectuează investiții capitale. Guvernul a elaborat *proiectul Cadrelui de cheltuieli pe termen mediu (2007-2009)*. Conform ministerului de finanțe, este preconizată creșterea veniturilor fiscale cu 14-19 la sută anual, astfel ca în 2009 bugetul să fie de peste 1,5 mai mare decît cel din anul 2005.

g) Reprezentanții Băncii Mondiale au declarat, că Banca *își va spori în următorii ani asistența acordată țării noastre*, datorită rezultatelor bune înregistrate de Republica Moldova. BM infirmă posibilitatea producerii unui default, însă au atenționat că în pofida succeselor înregistrate, investițiile în țară rămîn la cote relativ joase, importurile cresc mai repede decît exporturile, iar diversificarea comerțului a fost lentă, *procesul de reducere a sărăciei a încetinit, în special, în zonele rurale*.

Politicizarea administrației publice / Interferența intereselor economico-administrative și politice

Deținerea unei majorități parlamentare confortabile și consolidarea verticalei puterii la nivel central, raional și local conduce la păstrarea situației de politicizare excesivă a administrației publice, tolerării și promovării prioritare în cadrul instituțiilor publice a reprezentanților și exponenților partidului de guvernămînt. Unele decizii politice provoacă conflicte, critică din partea altor forțe politice și a opiniei publice. Deși reforma regulatoare se implementează consecvent, se atestă un nivel ridicat de interferență a intereselor economico-administrative și politice. Legislația privind administrarea bunurilor publice, privatizare, reprezentarea statului etc., nu este modificată, dar a demarat promovarea unor proiecte în domeniu. Noua legislație privind reglementarea activității de întreprinzător nu este adoptată. Printre evenimentele mai importante în domeniu pot fi considerate:

a) Ex-viceprimarul municipiului Chișinău Mihai Furtună *a fost restabilit în funcție prin decizie de judecată*. Instanța a apreciat că consiliul municipal Chișinău a încălcat legea cînd a adoptat decizia de demitere din funcție a lui Furtună și a dispus achitarea salariului pentru lipsa forțată de lucru a acestuia. Revenirea în funcție a viceprimarului a fost contestată de fracțiunea PCRM în consiliu, care anterior inițiasse demiterea sa. Consilierii comuniști și-au exprimat dezacordul cu hotărîrea instanței judecătorești și au invocat faptul că funcția de viceprimar este ocupată de o altă persoană, reprezentant al PCRM.

b) *Guvernul a adoptat mai multe hotărîri de distribuire a mijloacelor financiare* din contul veniturilor încasate suplimentar la bugetul de stat în anul 2006, fără aprobarea Parlamentului. Mijloacele alocate vizează în temei o serie de proiecte cu implicare politică: reparația unor drumuri și străzi, achiziționarea mijloacelor de transport pentru mun.Chișinău.

c) În interviul acordat ziarului „Vreamea” la 31 mai 2006, Primarul general interimar al mun.Chișinău Vasile Ursu a declarat că Președintele Moldovei *„a stabilit un șir de sarcini pentru administrația municipală”*, printre care instalarea iluminării, reconstrucția trotuarelor și căilor de acces. La rugămintea Președintelui țării, administrația municipală *și-a schimbat planurile inițiale și a dublat volumul reconstrucției capitale* a unor străzi din municipiu, pentru care au fost promise surse de la bugetul de stat.

Probitatea și transparența guvernării/ Combaterea corupției

Transparența guvernării sporește datorită unor decizii importante adoptate anterior sau promovate pe parcurs. Se face simțit efectul Concepției colaborării Parlamentului cu societatea civilă, difuzării în direct a ședințelor Parlamentului. Se întreprind măsuri pentru sporirea transparenței, sînt elaborate și adoptate acte legislative și normative menite să sporească transparența și colaborarea. Combaterea corupției rămîne o prioritate declarată, fiind atestate mai multe luări de atitudine, în special din partea Președintelui țării. Crește numărul de dosare intentate pentru cazuri de corupție, dar acestea vizează persoane din nivelul inferior al administrației publice sau angajați în sfera învățămîntului și medicinii. Acte legislative și normative eficiente în domeniul prevenirii și combaterii corupției nu sînt adoptate. Declararea și controlul veniturilor și averii demnitarilor și angajaților în sectorul public rămîn defectuoase. Se atestă cazuri cînd oponenții politici sînt acuzați de corupție, însă fără ca acuzațiile să fie suficient probate sau dosarele finalizate. Dosare importante intentate anterior pe fapte de corupție sînt mușamalizate sau examinate o perioadă îndelungată. Evoluțiile esențiale pentru domeniul examinat se referă la următoarele:

a) La 30 iunie 2006 a fost publicată Hotărârea Guvernului nr.668 din 19.06.2006 *privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet*. Pe web-site-ul Ministerului Justiției au fost publicate pentru dezbatere publică proiecte de legi privind transparența decizională. La 10 mai Guvernul a emis Hotărârea nr.481 cu privire la aprobarea Codului de etică și deontologie al poliștilor.

b) Curtea de Conturi a elaborat un Plan *Strategic de Dezvoltare pentru anii 2006-2010*, în cuprinsul căruia sînt incluse prevederi despre stabilirea unor relații deschise și transparente cu Parlamentul și mass-media, prin prezentarea publică a informațiilor ce țin de activitatea Curții de Conturi. Pe pagina web a Curții este plasat raportul anual despre gestionarea resurselor publice⁶.

c) Asociația Transparency International constată că *Indicele Perceperii Corupției în Moldova s-a majorat* de la 2,3 puncte în anul 2004 pînă la 2,9 puncte în 2005, Republica Moldova avansînd de pe locul 117 pe locul 95 din 159 țări incluse în clasament. Persoanele care au avut de suferit de pe urma unor fapte de corupție *pot beneficia de ajutorul gratuit al unui Centru de Asistență Juridică Anticorupție* deschis la inițiativa Organizației Transparency International Moldova, cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Germaniei.

d) În cadrul mai multor ședințe Președintele Republicii Vladimir Voronin *a apreciat drept nesatisfăcătoare situația la capitolul combaterii și prevenirii corupției*⁷, considerînd că aceasta nu a devenit o preocupare constantă a fiecăruia din conducătorii structurilor de stat, aceștia avînd o atitudine pasivă.

e) Curtea Constituțională a avizat pozitiv proiectul de lege constituțională care prevede *excluderea din cuprinsul art.46 alin.(3) al Constituției a sintagmei conform căreia, caracterul licit al dobîndirii averii se prezumă*. Proiectul a fost elaborat cu scopul declarat de a obliga pe viitor funcționarii să demonstreze caracterul licit al dobîndirii averii deținute, în sprijinirea eforturilor de combatere a corupției. Promovarea respectivei decizii afectează însă protecția generală a drepturilor omului, deoarece norma constituțională nu se referă doar la funcționari. Prin excluderea principiului enunțat, proprietarul nu va mai fi degrevat de sarcina dovezii provenienței licite a bunurilor sale, se poate deschide cale abuzurilor nu numai din partea statului, dar și a altor persoane, care ar putea pretinde la bunuri, odată ce garanția juridică a dobîndirii licite va fi anulată.

f) Ministerul Afacerilor Interne afirmă că *a depistat peste 150 cazuri de corupție*, inclusiv în cadrul organelor de drept. Au fost depistate 46 persoane care au oferit mită. Ministrul Afacerilor Interne a declarat că numărul mare al colaboratorilor forțelor de ordine implicați în diferite cazuri de corupție *a determinat conducerea Ministerului Afacerilor Interne să aplice măsuri mai dure privind selectarea și depistarea cazurilor de acest fel* (securitatea internă din cadrul MAI va verifica toate datele personale și caracteristicile angajaților, datele personale, comportamentul în familie, trecutul și condițiile actuale de trai).

g) Grupul de lucru pentru participarea Republicii Moldova în cadrul Proiectului "The Millennium Challenge Account" a definitivat și remis Consiliului Director al Corporației "The Millennium Challenge" *proiectul Planului de acțiuni privind controlul corupției*, elaborat în baza Documentului conceptual de participare la program. Procuratura municipiului Chișinău a elaborat un Plan *de măsuri privind diminuarea și excluderea riscurilor instituționale de corupție și protecționism* în procuraturile amplasate în raza municipiului. În cadrul întrevederii membrilor Alianței Anticorupție cu Primul-ministru *a fost analizat stadiul cooperării în procesul de asigurare a transparenței și colaborării cu societatea civilă în procesul de combatere a corupției*. S-a remarcat participarea membrilor Alianței la expertizarea unor proiecte de acte legislative în domeniu și la elaborarea Programului Preliminar de Țară din cadrul proiectului Fondului American „Provocările Mileniului”.

h) La 24 mai 2006 Procuratura Anticorupție a pornit urmărirea penală în privința unui ofițer al Comisariatului de Poliție din Hîncești, în baza art.330/1 alin.(1) Cod penal - *Încălcarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății* de către demnitarii de stat, judecători, procurori, funcționarii publici și unele persoane cu funcție de conducere. Acesta e primul caz de aplicare a legii în domeniul respectiv, însă funcția și fapta este minoră, nu va avea efectul profilactic necesar.

i) Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției în comun cu Procuratura Generală au intentat peste 100 de cauze penale *pentru abuz și depășirea atribuțiilor de serviciu la acordarea gradelor de invaliditate* (peste 600 de persoane ar fi primit grade de invaliditate false). CCCEC a difuzat un comunicat de presă despre pornirea, în comun cu Procuratura Anticorupție, a unei *cauze penale în privința consilierului municipal* Valeriu Klimenko, suspectat sustragerea mijloacelor bănești în proporții deosebit de mari din bugetul Primăriei mun. Chișinău. Valeriu Klimenko, care este și lider al Mișcării Social-politice "Ravnopravie", respinge acuzațiile care îi sînt aduse de CCCEC și procuratură, declarînd că afirmațiile expuse nu corespund realității, iar dosarul intentat ar reprezenta "o comandă politică a Președintelui țării".

⁶ www.ccrm.md

⁷ Ședințe de lucru, ședințe cu participarea membrilor Guvernului, ședințe comune a CCCEC și SIS, ședința lărgită cu participarea conducătorilor tuturor instituțiilor centrale a statului (www.moldpres.md, www.cccec.md)

Grila de monitorizare 3. Consolidarea capacității administrative

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma administrativă / Eficiența administrativă	- Strategia de reformă a APC se realizează, în general, conform Planul de implementare, dar anumite acțiuni și decizii întârzie; - Comisia parlamentară specială a elaborat proiecte de reformare a legislației în domeniul APL;	- Monitorizarea internă; - Monitorizarea internațională; - Implementarea PAUERM și SCERS; - Recomandările CE;	- Este adoptată HG privind componența nominală și Regulamentul Comisiei guvernamentale pentru reforma APC, HG cu privire la unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor din cadrul organelor centrale de specialitate ale administrației publice; - S-a trecut la II-a etapă de analiză funcțională a autorităților administrației publice la nivel central; Au fost elaborate și plasate pentru dezbateri proiectele de legi importante;;	- Participarea unor organizații internaționale specializate; - Profesionalismul și consecvența membrilor unității de implementare; - Asistența din partea finanțatorilor; - Participarea sectorului asociativ; - Adoptarea legii care impune pe viitor expertiza comunitară a actelor legislative și normative;	- Un program detaliat de executare a PAUERM nu este adoptat, nu nu sînt create structuri specializate în domeniul integrării europene, nu este creată o unitate centrală responsabilă de armonizarea legislației cu acquis-ul comunitar, acquis-ul nu este disponibil pentru toate instituțiile publice; - Politizarea și controlul politic excesiv asupra administrației publice centrale; - Nu este creată o structură centrală unică cu atribuții în domeniul serviciului public;	+ 1	- Legislația RM; - Noutățile Reformei ; - Comunicatele mass-media; - Rapoartele de implementare a reformei APC;
	Sînt realizate anumite acțiuni de reorganizare, dar acestea au caracter spontan, nu se produc sistemic;	- Modificarea legislației; - Decizii politice;	Crearea Ministerului APL; dizolvarea Serviciului Migrațiune; crearea Agenției Sportului; unele acțiuni de reorganizare a Serviciului Pază de Stat al MAI; organizarea nouă a Aparatului Primăriei mun.Chișinău;	Monitorizarea internă;	- Dificultăți în selectarea și calificarea personalului; - Lipsa alternativelor de angajare pentru persoanele disponibilizate;	+ 0,5	- Legislația RM; - Mass-media;
	Se atestă anumite evoluții în domeniul dezvoltării informaționale a sectorului public;	- Dezvoltarea IT; - Concurența; - Asistența internațională;	- Este adoptată Concepția guvernării electronice; - Este adoptată HG nr.562 cu privire la crearea sistemelor și resurselor informaționale automatizate de stat; - Au fost blocate sau neutralizate toate tentativele de spargere a serverelor publice (peste 300 de tentative de spargere). - La finele lunii iunie rețeaua de legătură prin fibre optice a fost construită în toate localitățile din RM, fiecare instituție de învățămînt preuniversitar este dotată cu cel puțin un computer,	- Realizarea Programei „Moldova electronică”, „Salt”; - Profesionalismul și autoinstruirea permanentă a angajaților în sfera IT; - Dezvoltarea IT;	- Resursele financiare limitate; - Cunoașterea slabă a tehnologiilor informaționale de către funcționarii publici, în special la nivel local;	+ 1	- Legislația RM; - Mass-media; - Comunicate oficiale privind;
Politizarea administrației publice	- Politizarea administrației publice centrale și locale persistă; - Continuă consolidarea verticalei puterii;	- Politica de guvernămînt; - Controlul din partea partidului majoritar a administrației de toate nivelele; - Existența unei majorități parlamentare confortabile și controlul asupra administrației publice de nivelul II;	- Participarea reprezentanților altor partide în administrația publică centrală nu este stimulată; - Se adoptă decizii de distribuie a resurselor financiare publice din preferințe și circumstanțe politice (circa 140 milioane de lei sînt distribuite de Guvern conform indicațiilor și unor necesități spontane, fără aprobarea Parlamentului: HG Nr. 753, 629, 790, 699, 461, 462 etc.); - Conducătorii APL dezaproabă unele decizii ale executivului central prin care se intervine în reglementarea activității locale (stătele de personal, limite de combustibil, comunicații);	Insesizabil;	- Conflictul de ordin politic au impact asupra adoptării unor decizii controversate sau blocării unor decizii necesare; - Deciziile sînt coordonate și consultate cu conducerea politică și reflectă mai mult percepția subiectivă a unor probleme; - Calificarea insuficientă a unor funcționari angajați pe criterii politice;	0	- Mass-media; - Declarațiile și interpellările deputaților de opoziție în Parlament; - Decizii de numire în funcții; - Estimările autorilor;

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
			Deși unele decizii politice ilegale sînt anulate de instanțele de judecată, ele se execută defectuos;				
Interferența intereselor economico-administrative și politice	Nu sînt puse în aplicare mecanisme noi și eficiente de separare a intereselor economice, administrative și politice;	Interesele economice ale elitei guvernante;	- Nu este creată Agenția de protecție a concurenței; - Curtea de Conturi permanent constată ilegalități în administrarea patrimoniului și finanțelor publice; - Monopolul unor operatori în telecomunicații provoacă îngrijorări, SA „Moltelecom” a obținut licență pentru serviciile de telefonie mobilă celulară în standardul CDMA în baza unei hotărîri de Guvern, prin încredințare directă a ANRTI, fără concurs; - Reprezentanții ai ministerelor continuă să dețină funcții în consiliile de administrare a societăților cu capital de stat, obțin remunerații suplimentare prin metode de eludare a interdicțiilor legale, dar performanțele întreprinderilor respective rămîn reduse;	- Revizuirea cadrului regulatoriu prin aplicarea Legii ghilotinei; - Revizuirea reglementărilor referitoare la privatizarea și administrarea patrimoniului public; - Vinzarea acțiunilor publice prin bursa de valori, cu asigurarea transparenței;	- Legislația cu privire la privatizare nu este perfecționată; - Legislația despre întreprinderile de stat nu este revizuită; - Programul nou de privatizare nu este aprobat; - Proiecte de audit a instituțiilor publice nu sînt implementate; - Caracterul declarat „social”, dar ineficient economic al politicii de guvernare;	- 0,5	- Legislația RM; - Hotărîrile Curții de Conturi; - Întrebările și interpellările deputaților în Parlament; - Mass-media;
Stabilitatea politicii de guvernare	- Programul de Guvernare este implementat consecvent, cu anumite reștanțe la capitolul adoptare și promovare a deciziilor; - Sînt aprobate o serie de strategii și programe noi; - Au demarat negocierile cu UE pentru simplificarea regimului de vize;	- Stabilitatea politică și percepția pozitivă a guvernării de către majoritatea populației; - Asistența internațională; - Monitorizarea internă și externă; - Colaborarea internațională, obținerea unor finanțări suplimentare;	- Raportul de implementare a PAUERM a fost audiat în Parlament și dat publicității pe web; - A fost aprobată Hotărîrea cu privire la Strategia de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2006-2008; - Acumularea veniturilor bugetare suplimentare; - Sînt elaborate și pregătite pentru adoptare Cadrul de Cheltuieli pe termen mediu (2007-2009) și Politica fiscală pentru anul 2007; - Crește numărul companiilor care activează în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații; - Tot mai mulți agenți economici din Transnistria se înregistrează la Chișinău; - Întreprinzătorilor agricoli li se restituie corect și în termen TVA;	- Colaborarea între instituțiile publice centrale; - Creșterea economică; - Normalizarea relațiilor cu finanțatorii externi; - Implementarea reformelor regulatorii; - Consecvența în realizarea deciziilor adoptate;	- Conjunctura regională, embargo-ul din partea Federației Ruse; - Lipsa progresului în reglementarea transnistreană; - Aplicarea unor politici ineficiente de subvenționare în agricultură; - Resursele financiare reduse; - Intențiile de revizuire a Constituției la capitolul legalitatea dobîndirii proprietății; - Unele acțiuni de revizuire a rezultatelor privatizării (cazul USUM); - Intervenția abuzivă în sfera educației, reducerea artificială a unor oferte de studii;	+ 2	- Memorandumul cu FMI; - Legislația RM; - Mass-media; - Estimările agențiilor „Fitch Ratings” și Moody's Investors Service;

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției	- Se atestă evoluții pozitive menite să consolideze probitatea și transparența guvernării, dar persistă și multe probleme; - Sînt adoptate cîteva acte normative în domeniu, elaborate proiecte de acte legislative importante; - Strategiile, planurile și măsurile în domeniu stabilite anterior sînt în general respectate, cu unele restanțe;	- Implementarea PAUERM, SCERS și a PA în domeniul combaterii corupției; - Monitorizarea externă; - Concepția cooperării Parlamentului cu societatea civilă; - Transmiterea în direct a ședințelor Parlamentului;	- Parlamentul asigură publicarea tuturor proiectelor de acte legislative; - Guvernul dă publicității proiectele de hotărîri sumar; - CSM a publicat hotărîrea privind anunțarea concursului pentru ocuparea funcțiilor de vicepreședinți ai unor judecătoria;	- Monitorizarea internă și internațională; - Cooperarea sporită a autorităților publice; - Activitatea ONG-; - Alocarea unor surse pentru implementarea măsurilor trasate; - Controlul parlamentar prin intermediul interpelărilor și întrebărilor deputaților din opoziție;	- Accesul redus la informația cu caracter juridic (MO), Legea care obligă la publicarea actelor oficiale pe web nu este pusă în aplicare; - Adoptarea unor decizii în grabă, fără consultare publică suficientă, Lipsa informațiilor feed-back despre luarea în considerație a propunerilor; - Calitatea redusă și lipsa resurselor web ale instituțiilor publice centrale și locale;	+ 1	- Legislația RM; - Rapoarte interne de evaluare (CPDOM, PNUD); - Mass-media; - Estimările autorilor;
	Implementarea guvernării electronice se realizează lent, transparența electronică a instituțiilor publice este slab asigurată;	- Strategia „Moldova electronică”; - PA în diverse domenii ce conțin componenta transparenței;	- Se constată o diferență enormă în utilizarea calculatorului și Internet-ului în spațiul rural și urban; - Este elaborat un proiect de lege privind transparența decizională în administrația publică; - Este adoptată HG privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet;	- Dezvoltarea IT; - Creșterea numărului utilizatorilor de tehnologii informaționale moderne;	- Cunoașterea insuficientă a IT de către personalul instituțiilor publice; - Prezența redusă a instituțiilor publice în Internet; - Costurile încă mari ale TI (calculatoare, internet, telefonie); - Sistemele informaționale ale instituțiilor publice sînt răzlețite;	+ 0,5	- Concepția guvernării electronice; - Legislația RM: - Rapoarte ale MDI, ANRTI; - Paginile web ale autorităților publice; - Statistica oficială;
	- Combaterea corupției este declarată prioritate absolută, supusă unor dezbateri de cel mai înalt nivel, însă efectul este redus; - În percepția corupției se atestă o ușoară îmbunătățire;	- Implementarea PA în domeniu, a PAUERM și SCERS; - Atitudinea organismelor internaționale; - Insistența instituțiilor internaționale; - Declararea poziției intolerante a conducerii țării; - Diferența mare între numărul de cazuri „depistate” și cele real sancționate prin decizii judecătorești definitive; - Concentrarea asupra combaterii „corupției mici”, lipsa condamnărilor unor persoane de rang înalt;	- Atitudinea declarată a autorităților publice supreme (Președinte, Guvern, Parlament) rămîne fermă și intolerantă; - Guvernul a aprobat Codul deontologic al poliștilor, este elaborat proiectul Codului de conduită al funcționarilor; - Sînt intentate mai multe dosare pe fapte de corupție (preponderent angajați din sfera învățămîntului, sănătății, vamă, și administrație publică locală de nivel inferior); - Sînt executate mai multe acțiuni stabilite pentru implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției; - Tolerarea cazurilor în cadrul instituțiilor publice, implicarea unor funcționari de rang înalt, a angajaților organelor de drept și justiție;	- Poziția intolerantă declarată a autorităților centrale; - Asistența internațională, aplicarea pentru proiectul „MCA”; - Activitatea ONG-urilor; - Intentarea mai multor dosare penale, depistarea unor scheme frauduloase (atribuirea gradelor de invaliditate); - Intentarea dosarelor penale vizînd exponenți ai partidului de guvernămînt (primăria Orhei);	- Nu este asigurată independența, eficiența și autoritatea justiției; - Lipsa de transparență în procesul finanțării partidelor politice; - Controlul total, interferența și interdependența între elita guvernantă și organele de drept; - Lipsa opoziției politice puternice și calificate care să exercite control real al guvernării; - Lipsa mass-media liberă puternică; - Păstrarea în funcții a unor persoane a căror probitate este pusă la îndoială; - Ineficiența activității Curții de Conturi, a organelor de control administrativ în teritoriu (legalitatea actelor locale);	+ 0,5	- Legislația RM; - Comunicate oficiale; - Declarațiile Președintelui RM; - Propunerile de Concept pentru participarea RM în Programul Millennium Challenge Account; - Mass-media; - Studii ale instituțiilor internaționale și locale; - Documente privind implementarea strategiei în domeniu; - Estimările autorilor;

4. JUSTIȚIA

Considerații generale / Statutul magistraților

Deși reformarea justiției este stabilită în calitate de prioritate a PAUERM, este recomandată insistent de instituțiile internaționale și comunitare, declarată drept necesitate primară de către partidele politice, în trimestrul II al anului se produc puține evenimente de natură să consolideze independența și autoritatea justiției. Eficiența modificărilor legislative efectuate în anul 2005 este redusă, procesul de selectare și numire a judecătorilor nu a devenit transparent și echitabil. Transparența concursurilor pentru ocuparea funcțiilor de judecători se reduce la publicarea anunțurilor, iar informații despre derularea concursurilor propriu-zise, candidații ce au participat și cei selectați nu sînt date publicității. Procesul de numire în funcție a judecătorilor târăgănează. Deși concursul pentru ocuparea unor funcții de judecători la CSJ a fost anunțat la începutul anului, la mijlocul lunii iulie nici unul din candidați nu este numit în funcție de către Parlament. Ar putea fi enunțate doar cîteva evenimente cu referire la capitolul statutul magistraților și autoritatea de impunere a respectării legii:

a) La Congresul Baroului Avocaților din Moldova au fost adoptate rezoluții referitoare la starea de lucruri în sistem, conform cărora avocaților nu le este asigurată independența prevăzută de lege, mai multe dispoziții ale Legii cu privire la avocatură necesită modificare, influența Ministerului Justiției asupra domeniului dat este prea mare și uneori abuzivă, mărimea onorariilor plătite de buget avocaților din oficiu este inadecvată.

b) Raportul CPDOM constată că printre piedicile esențiale în exercitarea dreptului de *acces în justiție rămîn cele de ordin economic*: lipsa mijloacelor pentru achitarea taxei de stat; lipsa veniturilor pentru angajarea avocaților calificați și suportarea cheltuielilor de apărare efectivă. Rămîne nesatisfăcătoare situația la capitolul *informarea inculpatului despre decizia în cauza sa* – unii condamnați așteaptă cîteva luni copia sentinței sau dispozitivului acesteia, deși Codul de procedură penală obligă la înmînarea ei în termen de cîteva zile. Termenele de examinare a unor cauze continuă să fie târăgănate, nu numai din motive obiective, mai ales că diferă de la instanță la instanță, chiar și în municipiul Chișinău, unde condițiile sînt similare.

c) La finele lunii iunie Parlamentul a adoptat în prima lectură cîteva *proiecte de legi referitoare la sfera justiției și statutul magistraților*. Se propune modificarea mai multor reglementări referitoare la statutul și activitatea sistemului judiciar, a CSM, asigurarea distribuirii aleatorii a dosarelor etc.

d) La 19 iunie Plenul Curții Supreme de Justiție a examinat *informațiile președinților Curților de Apel privind efectuarea justiției în perioada expirată a anului 2006*, prin prisma problemelor și priorităților de perspectivă. CSJ a adoptat o hotărîre prin care s-a atenționat despre: - necesitatea urgentării examinării cauzelor penale cu inculpații aflați în stare de arest; - respectarea prevederilor legislației ce ține de perfectarea actelor procesuale și punerea în executare a hotărîrilor judecătorești; - acordarea în mod sistematic a asistenței metodice judecătorilor instanțelor inferioare; - asigurarea studierii continue a practicii judecătorești, a legislației referitor la protecția drepturilor omului, aplicarea directă a jurisprudenței CEDO.

e) Deși se atestă o anumită îmbunătățire a situației, în procedura Departamentului de executare din cadrul Ministerului Justiției și a celor 42 oficii teritoriale continuă să se afle permanent ca *neexecutate peste 70 mii de documente executorii* (acte ale instanțelor judecătorești și ale altor organe abilitate), rata procentuală a executării reale constituind circa 40%. Majoritatea documentelor executorii (peste 70 la sută) vizează încasarea în beneficiul statului. Deputatul Gheorghe Susarenco a adresat o interpellare Procuraturii Generale, solicitînd să prezinte în plenul Parlamentului informații despre *neexecutarea deciziilor judecătorești de către membrii Guvernului și măsurile luate în acest sens* conform prevederilor legislației în domeniu (intentarea dosarelor penale). Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, reunit în perioada 6-7 iunie într-o ședință consacrată executării deciziilor CEDO de către statele membre ale CE a adoptat un document conform căruia *Republica Moldova ar trebui să întreprindă măsuri legislative și reforme în domeniul justiției pentru a preveni neexecutarea deciziilor judiciare*. La acest compartiment Republica Moldova, alături de Rusia și Ucraina, sînt considerate „state relevante” prin numeroasele plîngerii parvenite în adresa CEDO.

Independența politică/ transparența

Deși este declarată și consolidată printr-o serie de reglementări legislative, independența politică a magistraților este pusă la îndoială în cadrul unor procese de judecată. Intervențiile autorităților în procesul de justiție nu mai au aceeași intensitate, dar nu sînt stopate definitiv, au un caracter mai voalat, fără a lăsa multe urme de indicații și solicitări scrise. La capitolul transparență s-a realizat foarte puțin, practic doar proiectul susținut de OSCE permite monitorizarea unor procese, iar în cadrul sistemului nu sînt luate careva măsuri eficiente. Evenimente cu referință la aspectele enunțate:

a) Conform unor publicații, *examinarea dosarelor este târăgănată pentru a evita condamnări* la CEDO⁸. Dosarele sînt remise repetat la rejudecare, procedura durează foarte mult, reclamantii în vîrstă nu ajung să obțină soluționarea cauzelor. Se afirmă că autoritățile încearcă să reducă artificial numărul cererilor depuse la CEDO, provocînd târăgarea adoptării unor decizii definitive de către Curtea Supremă de Justiție, astfel că instanța europeană nu poate fi sesizată pe motivul că nu au fost epuizate toate căile interne de atac.

b) Pe 25 mai, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a anulat mai multe ordonanțe emise de procuratură și a *solicitat scoaterea de sub urmărire penală a ex-primarului general Serafim Urechean*. Procuratura Generală consideră că decizia este neîntemeiată. Deputatul Alexandru Lipcan a *invocat comiterea de către Președintele judecătoriesectorului Centru din municipiul Chișinău a încălcărilor în procesul de judecată al unor persoane* (condamnarea la privațiune de liberate într-o cauză în care procurorul a renunțat la învinuire). Acțiunile ilegale ar fi fost confirmate prin anularea de către Curtea de Apel a sentinței de condamnare emisă de președintele instanței și eliberarea din detenție a persoanelor acuzate.

c) Marianne Mikko, șefa delegației UE în Comitetul de cooperare interparlamentară RM-UE a declarat că „10 ani de detenție pentru o persoană, care selecta, cui să-i vîndă avioanele "MiG": - SUA sau Iranului - este prea mult”. În cadrul vizitei de la finele lunii iunie, parlamentarii europeni au reiterat declarațiile anterioare, conform cărora vor urmări cu insistență și în continuare mersul dosarului Pasat și speră că Moldova, care aspiră spre UE, să corespundă criteriilor general europene, respectînd separarea ramurilor puterii.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

Instruirea judecătorilor și a angajaților din cadrul sistemului judiciar se realizează prin seminare și cursuri tematice de cîteva zile, majoritatea organizate cu suportul instituțiilor internaționale și a ONG-urilor. Cea mai importantă realizare o constituie adoptarea definitivă a Legii privind Institutul Național al Justiției, însă punerea în aplicare a legii va dura încă un an. Nici la capitolul asigurare materială nu sînt atestate evoluții majore, reprezentanții autorităților publice apreciînd finanțarea ca suficientă și conformă standardelor internaționale, iar exponenții sistemului judiciar și instituțiile independente solicitînd majorarea esențială a salariilor, finanțării și dotării instanțelor. Evenimentele majore din domeniu au fost:

a) Ministerul Justiției a răspuns interpelării deputatului Vitalia Pavlicenco referitor la finanțarea necorespunzătoare a justiției în Moldova, calificînd drept incomplet studiul efectuat în domeniu de organizații neguvernamentale. Conform Ministerului Justiției, *suma alocată din bugetul de stat instanțelor de judecată și altor organe ce contribuie la înfăptuirea justiției este în cuantum ce corespunde standardelor internaționale în domeniu*. Experți independenți, avocați și persoane din interiorul sistemului consideră însă că finanțarea justiției este necorespunzătoare, insuficientă iar salariile și asigurarea socială la un nivel redus. *Însăși mecanismul de elaborare și aprobare a necesităților financiare pentru sistemul justiției este necorespunzător și necesită modificări esențiale*, pentru a asigura independența reală a magistraților.

b) La 23 iunie 2006 a avut loc o conferință de presă privind lansarea documentului final al proiectului “Evaluarea Necesităților Sistemului Judecătoresc din Moldova”. Au fost prezentate rezultatele investigațiilor desfășurate de 11 grupuri de judecători și procurori, cu asistența Comitetului Helsinki-Moldova. Conform datelor prezentate, salariul unui judecător de la prima instanță ar trebui să constituie la etapa actuală nu mai puțin de 500 Euro, la Curtea de apel – 1000 Euro, iar la Curtea Supremă de Justiție – cel puțin 1500 Euro. Printre problemele evidențiate în rezultatul studiului au fost enunțate: imperfecțiunea legislației, lipsa de informații despre activitatea instanțelor de judecată, dezvoltarea slabă a instanțelor în teritoriu, lipsa garanțiilor sociale eficiente pentru judecători și alte persoane ce contribuie la înfăptuirea justiției.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Dintre căile alternative de soluționare a litigiilor, cea mai des aplicabilă și implementată pe larg se prezintă instituția muncii neremunerată în folosul comunității. Astfel de instituții ale justiției restaurative ca medierea, probațiunea, arbitrajul rămîn la nivel de proiecte și nu cunosc aplicare în cadrul sistemului justiției. Totuși, sînt elaborate cîteva proiecte de acte legislative menite să redreseze situația în domeniu și să permită aplicarea căilor alternative. Situația instituțiilor penitenciare rămîne deplorabilă, cu toate că autoritățile încearcă implementarea unor proiecte în domeniu, inclusiv cu participarea sponsorilor străini. Cele mai importante evoluții în domeniu:

a) În cadrul audierilor desfășurate de Comisia parlamentară pentru drepturile omului au fost semnalate îngrijorări privind *numărul mare al condamnărilor, inclusiv juvenile*. Deși există cadrul legislativ care permite aplicarea alternati-

⁸ Ziarul de gardă, 22.06.2006

velor la detenție, în Moldova nu există o practică de aplicare uniformă a prevederilor legale față de minori. Este remarcată necesitate unei legi cu privire la justiția juvenilă.

b) Sînt adoptate *Legi pentru modificarea și completarea Codului penal*, care revizuiesc sancțiunile pentru mai multe infracțiuni, stabilesc pedepse alternative, reduc maxima generală a pedepsei închisorii în cazul minorilor; lărgesc cadrul legal de aplicare a măsurilor de constrîngere cu caracter educativ.

c) Parlamentul adoptat în prima lectură *proiectul legii privind medierea în cauzele penale*. Guvernul a expediat spre examinare legislativului *proiectul legii privind medierea în cauzele civile*.

d) S-a încheiat renovarea Penitenciarului Nr.1 din Taraclia, care *va corespunde standardelor internaționale în domeniu*.

e) O Comisie a Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova, a vizitat Instituția Penitenciara din Leova, unde a constatat ca condițiile de deținere a condamnaților *nu corespund întru totul standardelor internaționale în domeniu*. Sistemul instituțiilor penitenciare *rămîne finanțat insuficient*, fiind acoperite circa 50 la sută din necesități. Penitenciarele sînt suprapopulate, nivelul hranei și condițiile de detenție, lipsa asistenței medicale la nivel convenit, limitarea accesului la informație ș.a. pot fi calificate drept condiții inumane și degradante. *Codul de executare nu poate pus deplin în aplicare practică* la mai multe capitole.

Grila de monitorizare 4. Justiția

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
Statutul magistraților / Capacitatea de impunere a respectării legii	- Legislația privind statutul magistraților nu este modificată, dar se realizează anumite activități în domeniu; - Este elaborat și propus spre dezbateră publică proiectul strategiei de reformare a sistemului judecătoresc;	- PAUERM; - Planul de Acțiuni pentru executarea recomandărilor CE (HP Nr.284/2005);	- Sînt adoptate în prima lectură câteva proiecte de legi privind statutul magistraților, CSM, răspunderea și calificarea etc.; - Încărcătura mare de serviciu a judecătorilor; - Încrederea populației în justiție rămîne diminuată; - Justiția este considerată puțin eficientă; - Poliția judecătorească nu activează sub autoritatea deplină a magistraților, este dotată slab;	- Monitorizarea CE și UE; - Elaborarea Strategiei de reformare și consolidare a justiției; - Asistența metodică și financiară internațională;	- Complexitatea problemelor; - Inconsecvența reformelor, stagnarea reformării procuraturii, poliției; - Alocarea resurselor financiare și materiale insuficiente; - Eficiența scăzută a activității Guvernului și Parlamentului în promovarea și adoptarea definitivă a modificărilor; - Reticența angajaților din sistem;	+ 0,5	- Legislația RM; - Hotărârile CSM și CSJ; - Mass-media; - Pagina web a MJ (www.justice.gov.md);
	- Accesul la justiție nu este asigurat plenar din motive subiective; - Instruirea juridică a populației nu se realizează;	- Monitorizarea internațională; - Atitudinea părților din procese (avocați–procurori);	- Persoanele ce nu dispun de resurse evită să apeleze la justiție; - Contradictorialitatea în procese nu este asigurată plenar;	- Asistența internațională; - Reevaluarea periodică a situației de către instituții publice și neguvernamentale; - Atenționarea opiniei publice de către mass-media;	- Dotarea tehnico-materială și financiară insuficientă a instanțelor; - Dificultăți la citarea și aducerea martorilor; - Accesul dificil la informația juridică, costurile mari ale informației (MO ș.a.); - Calitatea redusă a deciziilor judecătorești (anularea unui număr mare de decizii de către instanțele superioare);	0	- Legislația RM; - Rapoartele CPDOM; - Rapoarte ale instituțiilor internaționale; - Mass-media; - Estimările autorilor;
	- Numărul de decizii neexecutate este încă mare; - Se atestă cazuri de neexecutare a deciziilor de către factori politici;	- Monitorizarea CE; - Adresările la CEDO; - Aplicarea PAUERM;	- Ministerul Justiției acordă o atenție sporită executării deciziilor judecătorești; - Poliția judecătorească participă la executarea deciziilor; - Nu este adoptată legea despre executarea silită;	- Intervențiile CE; - Atenționarea opiniei publice de către mass-media;	- Numărul mare de decizii ce urmează a fi executate, nu există un sistem unic de evidență; - Capacități și dotări reduse ale organelor de executare; - Participarea insuficientă a poliției judecătorești la executare; - Participarea și monitorizarea insuficientă din partea instanțelor după adoptarea deciziilor definitive; - Procuratura nu intenționează dosare penale celor vinovați de neexecutarea deciziilor judecătorești, în primul rînd factorilor politici;	+0,5	- Rezoluțiile CM al CE; - Comunicatele Departamentului de executare al MJ (www.justice.gov.md); - Hotărârile CSM; - Interpelările deputaților în Parlament; - Mass-media;

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
Independența politică / Transparența	- Nu pot fi atestate evoluții majore în domeniul asigurării independenței politice a componentelor sistemului justiției; - Măsuri eficiente de ordin legislativ-normativ nu sînt adoptate în perioada de referință; - Principiul repartizării aleatorii a dosarelor nu este asigurat plenar și nici detaliat în legislație; - Reprezentanți ai Parlamentului European pun la îndoială temeinicia și obiectivitatea sancțiunilor în „Cazul Pasat”;	- Ineficiența modificărilor anterior operate în legislație conform consensului parlamentar; - Recomandările CE; - Activismul redus al legislatorilor, a CSM și Ministerului Justiției; - Inerția în promovarea reformelor;	Colegiul penal al CSJ a anulat mai multe ordonanțe emise de procuratură și a solicitat scoaterea de sub urmărire penală a ex-primarului general Serafim Urechean; procuratura consideră neîntemeiată decizia instanței;	- Monitorizarea internațională; - Activitatea ONG-urilor;	- Atitudinea și atenția insuficientă a principalelor forțe politice, existența unor interese politic-administrative; - Activitatea redusă a CSM; - MAI și Procuratura nu sînt restructurate; - Salarizarea redusă, garanții sociale insuficiente; - Mecanismul puțin transparent de promovare și numire în funcție a judecătorilor; - Lipsa posibilităților de contestare a deciziilor CSM despre refuzul de promovare;	0	- Legislația RM; - Mass-media; - Interpelările deputaților; - Estimările autorilor;
	La nivel oficial, nu sînt luate măsuri suficiente pentru asigurarea transparenței actului de justiție;	Implicarea instituțiilor internaționale și a ONG-urilor;	- Se implementează un proiect susținut de OSCE pentru sporirea transparenței procesului de judecată; - Informații despre desfășurarea proceselor nu sînt difuzate public, mass-media nu exprimă interes pentru monitorizare; - Paginile web ale instituțiilor din sfera justiției sînt puține, nu conțin informații complete, se actualizează rar;	Intervenția instituțiilor internaționale și a ONG;	- Lipsa experienței în domeniu; - Interesul redus din partea exponenților sistemului judecătoresc, capacitățile instituționale reduse ale instanțelor, dotările insuficiente; - Lipsa unor buletine accesibile de practică judiciară unificată, a paginilor web ale instanțelor; - Interesul redus din partea mass-media;	0	- Mass-media; - Estimările autorilor;
Modificări legislative și normative relevante	Legea Nr.152/2006 privind Institutul Național al Justiției;	Recomandările CE;	Este stabilită baza juridică pentru înființarea și începerea activității instituției specializate în pregătirea și creșterea calificării magistraților și a procurorilor;	Insistența și asistența instituțiilor internaționale;	- Lipsa resurselor financiare adecvate pentru punerea în aplicare imediată a legii; - Lipsa experienței de activitate în domeniu;	+0,5	Legislația RM;
Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială	- CSJ a aprobat Regulamentul privind acordarea asistenței practice judecătorilor numiți în funcție pentru prima dată și judecătorilor cu vechime în muncă de pînă la trei ani; - Desfășurarea unor seminare și cursuri de instruire;	- Asistența CE, UE; - Necesitatea instruirii angajaților din sistem; - Asistența străină;	- Acordarea asistenței metodice din partea judecătorilor cu practică pentru formarea profesională a începătorilor; - Instruirea judecătorilor în domeniul aplicării Convenției Europene a Drepturilor Omului;	- Promovarea programelor de instruire de către CSJ; - Asistența internațională; - Activismul unor ONG;	- Lipsa unei instituții științifice puternice specializate în instruire; - Accesibilitatea și aplicarea redusă la deciziile CEDO, a actelor internaționale; - Pregătirea teoretică și practică nesatisfăcătoare a tinerilor magistrați;	+0,5	- Legislația RM și practica judiciară; - Publicațiile periodice în domeniu (Buletinul CSJ, reviste de drept); - Comunicatele CSJ, CSM, ONG (Ex-Lege); - Mass-media; - Programul comun al UE și CE "Susținerea reformelor democratice”;
	- Bugetul de stat nu este modificat la capitolul sporirea finanțării instituțiilor justiției; - Proiectul “Evaluarea Necesităților Sistemului Judecătoresc din Mol-	- Atitudinea autorităților centrale; - Studii independente, intervenția deputaților din opoziție;	Investigațiile desfășurate denotă necesitatea dublării salariilor, dezvoltarea și dotarea slabă a instanțelor în teritoriu, lipsa garanțiilor sociale eficiente pentru judecători și alte persoane ce contribuie la înfăptuirea	- Poziția CSM și CSJ; - Promovarea elaborării unei strategii de finanțare a sistemului;	- Procesul defectuos de formare a bugetului justiției, controlul politic și administrativ în domeniu; - Dotarea slabă a instanțelor;	0	- Legislația RM; - Studiile independente de evaluare a problemelor și necesităților în domeniu; - Declarațiile publice ale

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
	dova” constată necesități sporite;		justiției;		- Remunerarea mică; - Lipsa experienței în managementul resurselor;		reprezentanților sistemului; Mass-media;
Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare	- Sînt promovate reglementări menite să legalizeze căi alternative, dar unele procese sînt târăgănate; - Procesele de implementare a noilor instituții se realizează în parteneriat public-ONG;	- PAUERM; - Programul legislativ; - Recomandările CE; - SCERS;	- Este adoptată Legea pentru modificarea Codului penal și a Codului de procedură penală, bazată pe principiile justiției restaurative, sînt revizuite sancțiunile penale aplicabile minorilor; - Proiectul legii privind medierea în cauzele penale este aprobat în prima lectură; - Gvernul a expediat Parlamentului proiectul legii privind medierea în cauzele civile; - Instituțiile responsabile de executarea documentelor penale nonprivative de libertate au demarat cu suportul ONG (IRP) activități noi în domeniu - probațiune prezentențială;	- Promovare de către instituțiile internaționale; - Activitatea ONG în domeniu (IRP); - Atitudinea pozitivă și implicarea mai activă a legistatorilor în procesul de revizuire a legislației în domeniu;	- Cunoaștere insuficientă a noilor principii și instituții de organele de drept, administrația publică, societate; - Nu este elaborată și adoptată Concepția dezvoltării serviciului probațiune; - Legea cu privire la arbitraj nu este perfecționată; - Procedurile de executare a sancțiunii muncii neremunerate necesită eficientizare; - Nu se efectuează specializarea judecătorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală, psihologilor, avocaților în cauzele cu participarea minorilor;	+1	- Legislația RM; - Activitatea Parlamentului și Guvernului; - Comunicatele departamentului de executare al MJ; - Mass-media; - Informația despre activitatea ONG în domeniu;
	- În cadrul sistemului instituțiilor penitenciare sînt implementate proiecte de reconstrucție și modernizare; - Condițiile de detenție în majoritatea instituțiilor penitenciare rămîn nesatisfăcătoare, chiar inumane; - Sînt aprobate normele minime de alimentare zilnică a deținuților și de eliberare a detergenților (HG nr. 609 din 29.05.2006);	- PA în domeniul drepturilor omului; - PAUERM; - Implementarea noului Cod de executare;	- Penitenciarul Nr.1 din Taraclia este renovat și corespunde standardelor internaționale în domeniu; - La penitenciarul de femei din Rusca se va construi un compartiment pentru deținerea separată a deținuțelor minore. Într-un bloc locativ de la același penitenciar au fost efectuate reamenajări esențiale; În penitenciar vor demara cursuri de instruire și utilizare a calculatorului; - În localitatea Pruncul urmează a fi construit un penitenciar modern; - Codul de executare nu poate pus deplin în aplicare practic la mai multe capitole;	- Asistența străină (Agenția elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Fundația „Armata Salvării”, investitori germani); - Prevederile modernizate ale noului Cod de executare;	- Penitenciarele sînt supra-populate, condițiile de detenție pot fi calificate ca inumane și degradante; - Sistemul instituțiilor penitenciare rămîne finanțat insuficient, fiind acoperite circa 50 la sută din necesități; - Legislația (Codul de Procedură Penală ș.a.) nu asigură pe deplin accesul liber la justiție al persoanelor arestate preventiv;	+0,5	- Rapoartele CPDOM (www.ombudsman.md); - Rapoartele instituțiilor internaționale și ONG locale specializate în domeniul drepturilor omului; - Propunerile avocaților de perfecționare a legislației (www.avocatul.md); - Comunicatele oficiale ale Departamentului Instituțiilor penitenciare; - Mass-media;

5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE ȘI SOCIALE

Reducerea sărăciei

Conform estimărilor noastre, în trimestrul doi veniturile personale au continuat să crească (7-8%), dar mai neuniform decât anterior. Veniturile locuitorilor rurali au crescut mai lent (4%), în timp ce în mediul urban acestea au crescut ceva mai rapid (10%). Sursele principale ale veniturilor personale rămân transferurile de peste hotare, salariile și veniturile din activitatea agricolă. După cum relatează sursele oficiale, în primul trimestru transferurile de peste hotare au crescut cu 18%. Urmând o tendință sezonieră, în trimestrul doi transferurile au crescut, conform estimărilor noastre, cu 22-25%.

Ca și în edițiile anterioare ale Euromonitorului, autorii sunt nevoiți din nou să constate că o bună analiză a fenomenului sărăciei este împiedicată de absența datelor statistice oficiale. Totuși, anumite surse informaționale relatează o creștere marginală a incidenței sărăciei în anul 2005. În evaluarea comună a Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale asupra Raportului Guvernului Republicii Moldova de implementare a SCERS se arată că în primele trei trimestre ale anului 2005 incidența sărăciei în Moldova a crescut⁹. De asemenea, conform proiectului Strategiei Naționale cu privire la Politicile de Ocupare a Forței de Muncă incidența sărăciei a crescut de la 26% în 2004 la 29% în 2005¹⁰. Creșterea sărăciei este o contraperformanță gravă, care nu va servi integrării europene a Republicii Moldova. Deși creșterea nu este mare, este îngrijorătoare tendința ca atare. Pentru prima dată după 1999 incidența sărăciei a crescut în paralel cu creșterea reală a Produsului Intern Brut. În profil teritorial, sărăcia a continuat să scadă în mediul urban, dar a sporit semnificativ în mediul rural. Explicația firească a răversării tendințelor pozitive care au persistat în perioada 1999-2004 este stagnarea creșterii economice în mediul rural, unde producția agricolă a crescut cu numai 1% în 2005. Aceasta confirmă o dată în plus constatările din edițiile anterioare ale Euromonitorului că o reducere durabilă a sărăciei în Moldova poate fi realizată numai cu condiția că se va asigura creșterea și modernizarea economică a mediului rural.

Consolidarea creșterii economice

Datele statistice publicate de BNS arată că în primul trimestru 2006 creșterea Produsului Intern Brut a constituit 6,2%, cu două puncte procentuale mai puțin decât în primul trimestru al anului 2005. Deși puțin în scădere, această creștere economică este totuși surprinzător de înaltă, dacă ținem cont de dificultățile cu care s-a ciocnit industria moldovenească în primele trei luni ale anului (în scădere cu 0,3% față de ianuarie-martie 2005). După declanșarea crizei în relațiile comerciale cu Federația Rusă, analiștii economici se așteptau la o creștere economică mult mai moderată.

Însă analiza structurală a creșterii economice conduce la concluzii ceva mai pesimiste. Calculat după metoda resurselor, PIB se compune din valoarea adăugată brută și impozitele nete pe produs și import. Anume dinamica valorii adăugate brute arată care este adevăratul progres în sectorul productiv. Precizând acest detaliu, trebuie de remarcat că în 2006 ritmurile de creștere a valorii adăugate brute au continuat să încetinească. Aceasta a avansat cu numai 3,5% în termeni reali, față de 6,4% în 2005 și 7,1% în 2004. Pe de altă parte, impozitele nete pe produs și import au accelerat, crescând cu 21,3% în 2006, față de 19,7% în 2005 și 0,2% în 2004. Jumătate din creșterea economică din primul trimestru al anului curent a fost determinată de creșterea impozitelor și mai puțin de jumătate revine creșterii efective a producției în sectorul real. Un asemenea model de creștere economică virtuală nu este durabil. Aceste constatări sunt confirmate de câteva evoluții economice recente:

- ➔ recesiunea industrială de -6,5% în primele șase luni ale anului curent;
- ➔ stagnarea producției agricole în primul trimestru (cu o creștere nesemnificativă de 0,8%);
- ➔ scăderea producției de carne (cu 26%), făină (cu 20%), vinuri (cu 50%) și pompe (cu 50%);
- ➔ scăderea cu 18% a cantității de mărfuri transportate în ianuarie-mai.

Una din explicațiile recesiunii este scăderea producției industriale ca urmare a înrăutățirii relațiilor comerciale cu Rusia. În același timp, trebuie de precizat că declin puternic a fost înregistrat chiar și în ramurile care nu depind în nici un fel de relațiile comerciale cu Rusia. Unele ramuri continuă să se afle într-o expansiune puternică - comerțul, telecomunicațiile, construcțiile, dar acestea angajează un număr relativ mic al forței de muncă. Statistica a înregistrat și „creșterea” unor servicii publice - administrație, sănătate, educație - dar aceasta este mai degrabă rezultatul majorării salariilor decât a serviciilor efectiv prestate. Suportând un veritabil șoc macroeconomic de pe urma interdicțiilor comerciale impuse de Rusia, agricultura și vinificația sunt acum la o răscruce în fața căreia trebuie să fie reconsiderat la modul serios strategiile de dezvoltare a acestor sectoare. Realizarea acestei sarcini revine atât producătorilor particulari, cât și Guvernului. Până la acest moment, Guvernul a intervenit mai mult retoric pentru înlăturarea crizei din vinificație și pentru a ajuta producătorii să identifice noi piețe de desfacere.

⁹ JSAN, May, 2006.

¹⁰ SNPOFM, 2006.

Deși oferta internă este anemică, cererea de consum final rămâne la cote înalte. În primul trimestru al anului 2006, consumul final în gospodăriile casnice a crescut cu peste 13%. Ceva mai lent crește și înclinația Guvernului pentru consum. Consumul guvernamental a crescut în ianuarie-martie 2006 cu 3%, față de 0,2% în 2005 și față de scăderea de 14% în 2004. Însă investițiile în capital fix au crescut mult mai lent decât în trecut – cu numai 9%, față de 27% în trimestrul unu 2005 și 15% - în 2004. Exporturile în această perioadă au scăzut cu circa 9%. Dezechilibrul acut dintre cererea și oferta internă, determinat de creșterea puternică a consumului final, este posibil de atenuat numai prin importuri. Creșterea acestora a accelerat de la 8,6% în 2005 la 15% în 2006. Veniturile remise de muncitorii moldoveni emigrați au rămas principala sursă de finanțare a importurilor, dar și salariile plătite pe piața internă au devenit un factor important al consumului.

Politica fiscală în continuare este orientată spre asigurarea stabilității cadrului macroeconomic și finanțarea priorităților de dezvoltare pe termen scurt și mediu. În primele șase luni ale anului veniturile bugetare au continuat să crească cu ritmuri înalte și, cel puțin pentru moment, deficitul bugetar nu pare să fie o problemă. În același timp, inflația crește cu ritmuri îngrijorătoare. În semestrul unu prețurile erau cu 7,4% mai mari decât în decembrie 2005. Din cauza recoltelor agricole mediocre, în iulie-august dezinflația va fi minimală. Ținând cont de creșterea recentă a tarifelor la gazul natural, la combustibil și de așteptările inflaționiste destul de puternice, se poate prognoza că în 2006 nu va fi posibilă respectarea țintei inflaționiste stabilite în coridorul de 8-10%.

Salariile reale în ianuarie-mai 2006 erau cu 15% mai mari decât în aceeași perioadă 2005. Ca și în lunile anterioare, în industrie salariile au crescut cel mai lent, lucru legat de incertitudinile care planează asupra exporturilor de vinuri în anul 2006. Din același cauze, o bună parte din companiile producătoare și-au trimis salariile în concedii administrative. Dacă până în toamnă nu va fi găsită o soluție la problema exporturilor producției vinicole, ne așteptăm la o creștere semnificativă a șomajului și la reducerea salariilor în câteva ramuri afectate.

Cooperarea cu instituțiile financiare internaționale

După cum pronosticam anterior, relațiile creditoare dintre FMI și Republica Moldova au fost definitiv restabilite. La 5 mai 2006 Consiliul Executiv al FMI a aprobat un acord cu Republica Moldova pentru o perioadă de trei ani pe baza Mecanismului pentru Reducerea Sărăciei și Creșterea Economică. Valoarea creditelor pe care le va primi Republica Moldova se ridică la circa 118 milioane dolari SUA, din care deja a fost primită prima tranșă în valoare de 16 milioane dolari. Din cauza majorării succesive a prețului la gazul natural importat din Rusia, nu este exclus că până la sfârșitul acestui an Moldova va mai putea beneficia de o nouă tranșă acordată în cadrul acestui Acord. Rata dobânzii anuale pentru creditele primite în cadrul Facilității de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică constituie 0,5%, creditele fiind oferite pe un termen de 10 ani. Obiectivele acordului corespund Planului de Acțiuni Moldova – UE și va contribui la buna implementare a acestuia. În acest fel, prin încheierea acordului cu FMI este atins definitiv un obiectiv expres al Planului de Acțiuni Moldova - UE.

În același timp, restabilirea creditării acordate de FMI nu este o garanție a faptului că creșterea economică se va accelera, iar riscurile macroeconomice vor fi înlăturate. Pentru aceasta este necesară continuarea reformelor structurale care să stimuleze dezvoltarea sectorului privat și public al economiei, îmbunătățirea climatului investițional și modernizarea infrastructurii fizice și instituționale a economiei. În iulie 2006 s-a încheiat și vizita unei noi misiuni FMI în Moldova. Misiunea nu a avut doar scopul examinării rezultatelor atinse în primele trei luni de implementare a programului finanțat de FMI. După cum au afirmat membrii misiunii, „Fondul ar putea examina posibilitatea majorării asistenței financiare pentru Moldova pentru atenuarea urmărilor șocului economic produs în urma majorării prețurilor la gazul natural”¹¹.

Transparența și durabilitatea fiscală

Performanțele în domeniul transparenței și durabilității fiscale au rămas ambigue. La nivelul macro-deciziilor Guvernul promovează principiul de durabilitate fiscală inclusiv prin elaborarea și implementarea Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu. În iunie 2006 Guvernul a publicat Cadrul de Cheltuieli pentru 2007-2009 în care sunt trasate principiile generale în politica fiscală și parametri de referință în gestionarea veniturilor, cheltuielilor și datoriei publice. În seria de acțiuni pozitive, mai menționăm publicarea Raportului asupra executării bugetului de stat pentru 2005. Pe de altă parte, nu au fost eliminate cazurile de aplicare neuniformă a legislației fiscale. La propunerea Guvernului sau la inițiativa unor deputați, Parlamentul Republicii Moldova a acordat în repetate rânduri derogări și scutiri fiscale sau alte plăți economice nefondate. Exemplul cel mai concludent este alocarea a 583 mii lei către Compania de Stat Teleradio-Moldova din fondul de rezervă a Guvernului pentru acoperirea datoriei față de bugetul public național!

Consiliul Creditorilor de Stat a continuat procedurile de „izolare fiscală” a unor întreprinderi cu capital de stat sau predominant de stat. În majoritatea cazurilor aceste decizii au doar un impact limitat asupra situației financiare a companiilor în cauză, fără a îmbunătăți substanțial performanțele manageriale pe termen lung. Se pare că Guvernul a fost făcut să înțeleagă acest lucru de către FMI. În conformitate cu noul program de colaborare FMI-Moldova, Consiliul Creditorilor de Stat urmează să fie lichidat până la finele anului 2006, funcțiile acestuia urmând

¹¹ www.imf.md.

a fi preluate, după cum și ar fi normal, de către organele fiscale. În același timp, conform declarațiilor oficiale, Consiliul va funcționat „în regim normal” până la 30 septembrie, perioadă în care ne așteptăm la multiplicarea cazurilor de „izolări fiscale”.

Grila de monitorizare 5. Dezvoltarea și reformele economice și sociale

Indicatori/ domenii	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T1-06	Surse utilizate pentru evaluare
Reducerea sărăciei	Creșterea veniturilor personale cu 7-8% (estimările EXPERT-GRUP);	Majorarea salariului real, a transferurilor de peste hotare și a veniturilor provenite din activitate agricolă;	Reducerea sărăciei în mediul urban și creșterea inegalităților urban-rural;	- Majorarea administrativă a salariilor bugetare; - Majorarea pensiilor și a altor plăți sociale;	- Creșterea prețurilor; - Declinul în industria vinificației; - Declinul altor ramuri industriale;	+0,5	Evaluările autorilor; Datele BNS;
Creșterea economică	Creșterea economică în T1-06 a constituit 6,1%.	- Creșterea impozitelor nete pe produs și import și creșterea valorii adăugate brute. - Creșterea consumului final al gospodăriilor casnice.	Accentuarea caracterului dezechilibrat al creșterii economice în Moldova.	- Mentținerea transferurilor de peste hotare la un nivel constant înalt. - Semnarea acordului cu FMI.	- Alocarea economic irațională a resurselor transferate de peste hotare. - Majorarea prețurilor la gazul importat din Rusia. - Criza exporturilor vinicole.	+0,5	Evaluările autorilor; Datele BNM;
	Performanțele foarte slabe ale industriei. Declinul industrial în primele șase luni ale anului a fost de 6%.	- Barriere comerciale externe; - Competitivitatea redusă a producției industriale autohtone (problema standardelor și calității);	- Îngustarea bazei pentru creșterea PIB; - Reducerea perspectivelor de creștere a salariilor;	Existența unor nișe pe piețele central-europene (Polonia) și asiatice (China);	- Introducerea unor noi sancțiuni sau bariere comerciale de către Federația Rusă; - Propagarea crizei;		
	Majorarea salariilor reale cu 15% în ianuarie-iunie.	- Majorarea administrativă a salariilor bugetare; - Creșterea vânzărilor în sectorul comerțului;	- Remunerarea mai bună a factorului muncă; - Majorarea veniturilor disponibile;	Majorarea salariilor în sectorul privat și a celor plătite de concurenței străini în Moldova;	- Reducerea ritmurilor de creștere industrială și riscurile de descreștere a sectorului; - Practica de salarizare neoficială;		
Cooperarea cu IFI	Semnarea Acordului Guvernului Republicii Moldova și Băncii Naționale a Moldovei cu FMI asupra politicilor economice.	- Interesul restabilirii relațiilor cu FMI pentru restructurarea datoriei și obținerea unor resurse financiare ieftine. - Atitudinea mai îngăduitoare a FMI față de Moldova care a suferit un șoc macroeconomic în 2006.	Resursele alocate vor ajuta la echilibrarea contului curent și la asigurarea echilibrului bugetar.		Incoerența politicilor structurale;	2	Evaluările autorilor;
Finanțe publice	Elaborarea Cadrului de cheltuieli pe termen mediu 2007-2009.;	Necesitatea extinderii CCTM la un număr mai mare de sectoare și de a asigura un cadru de reglementare pentru CCTM;	Asigurarea unei perspective financiare clare și educarea unor anticipări publice stabilizatoare.	- Sprijinul internațional acordat procesului CCTM; - Profesionismul funcționarilor responsabili de elaborarea CCTM.	Prevalarea unor interese ministeriale înguste asupra priorităților de dezvoltare națională.	0	Evaluările autorilor;
	Acordarea de facilități și scutiri fiscale cazuale;	- Interese corporative și lipsa de transparență; - Lipsa unui control public asupra resurselor financiare;	- Reducerea încasărilor bugetare; - Favorizarea concurenței neoneste;	Asigurarea unui control politic și public mai larg asupra finanțelor publice și asigurarea transparenței în promovarea proiectelor de lege;			
	Lipsa de transparență în controlul de stat asupra utilizării finanțelor publice;	Lipsa de independență și autocenzura autorităților de control	Costuri bugetare;	Modificările Legii cu privire la Curtea de Conturi;			

6. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Evoluția comerțului

Tendențele negative ale comerțului extern din primul trimestru al anului, care s-au manifestat printr-o creștere masivă a importurilor și o expansiune extrem de redusă a exporturilor, au fost și mai pronunțate pe durata T2'2006. Unul din factori ce a îngrădit expansiunea comercială a fost embargoul impus de către Rusia la exportul produselor agroalimentare moldovenești. Datele statistice nu ne permit să venim cu o sinteză asupra evoluției comerțului pentru întreg T2'2006, dar cele existente pentru perioada ianuarie-mai arată că exporturile au scăzut cu 10,6% comparativ cu perioada similară din 2005, iar importurile au crescut cu 14,4%. În plus, considerăm că decalajele vor fi mai mari odată ce vor fi făcute publicității datele pentru întreg trimestrul doi a lui 2006.

Deficitul comercial s-a înrăutățit și mai mult înregistrând o valoare de cca 562 milioane USD, de 1,5 ori mai mare decât în ianuarie-mai 2005. Potrivit estimărilor noastre, deficitul balanței comerciale pentru T2'2006 ar putea înregistra o valoare de cca 700 milioane USD. În profil geografic, diminuarea exporturilor a fost condiționată de scăderea cu 18,8% a exporturilor spre CSI, în particular a celor spre Rusia care au diminuat cu 38,7%, Armenia (-44,1%) și Azerbaidjan (-25,4%). Dacă am face o sinteză pe structura mărfurilor exportate considerăm că cel mai mult au fost afectați producătorii și exportatorii de produse agroalimentare, această categorie de mărfuri diminuând cu 10,6% față de ianuarie-mai 2005, categorie care deține o pondere de peste 50% din totalul exporturilor. Creșterea importurilor a fost propulsată în special de creșterea cu 1,4 ori a importurilor de produse minerale și agenți energetici, produse cu o pondere de cca 27% din total importuri.

Exporturile către UE au scăzut cu cca 3% comparativ cu ianuarie-mai 2005, acestea având o pondere de 30% din total exporturi. Scăderea exporturilor spre UE poate fi explicată de diminuarea exporturilor de produse alimentare și vegetale, produse tradiționale la export în aceste țări. Pe de altă parte, exporturile moldovenești livrate în Țările Europene Centrale și de Est au crescut cu 14,1%, în special în Bulgaria, Polonia, Ucraina și Belarus. În același timp, importurile din UE au crescut cu doar 4,3% comparativ cu ianuarie-mai 2005, iar mașinile și aparatele, materialele textile și plastice, produsele minerale și chimice au fost principalele articole de import.

Relațiile comerciale cu Rusia

Barierile impuse de către Rusia la importul vinurilor și produselor agroalimentare din Moldova a constituit principalul factor care a dus la scăderea semnificativă a exporturilor moldovenești în perioada de analiză. Chiar și acele runde de negocieri care au urmat în această perioadă între părți nu au adus la un compromis Chișinăul și Moscova cu privire la deblocarea exporturilor de vinuri și producție agricolă. Mai mult ca atât, exporturile spre Europa au crescut foarte lent, iar cele spre UE chiar au scăzut de aceia nu putem vorbi despre pătrunderea pe alte piețe capabile să înlocuiască exporturile spre Rusia. O piedică în comerțul cu Occidentul este calitatea încă joasă a produselor agricole moldovenești, calitate despre care deseori declară și autoritățile rusești.

Odată ajunși cu „cuțitul la os”, atât autoritățile, cât și producătorii și exportatorii de vinuri au elaborat planuri de promovare a producției vinicole pentru fiecare țară unde Moldova intenționează să-și extindă prezența. Pe parcursul T2'2006 aceștia au întreprins o serie de vizite peste hotare (China, Polonia, Austria, Marea Britanie, România, SUA, etc.) unde au avut ca scop principal promovarea și diversificarea piețelor de desfacere pentru vinurile moldovenești, și nu numai. În același timp, oficialii moldoveni au solicitat UE micșorarea tarifelor pentru exportul vinurilor din Moldova și anularea taxelor vamale la mai multe grupuri de produse moldovenești.

De fapt, această situație ne-a demonstrat încă odată că o dependență, practic unilaterală, de o piață de desfacere, în cazul dat de cea rusească, poate avea consecințe dramatice nu numai asupra exporturilor în particular, dar și asupra economiei țării în general. Credem că consecințele acestei blocări va fi o lecție pentru producătorii moldoveni, deoarece nu este suficientă posesia unor mărci de produse recunoscute pe piață ori deținerea în palmares a unor medalii obținute la concursuri și expoziții internaționale. Pentru aceasta Moldova trebuie să îndeplinească o serie de reforme instituționale și regulatorii în domeniul certificării și calității.

Pe parcursul acestui trimestru au avut loc o serie de negocieri între oficialii de la Chișinău și cei de la Gazprom cu privire la stabilirea prețului final pentru gazele naturale furnizate Moldovei, rezultatele cărora în cea mai mare parte au fost impenetrabile pentru publicul larg. Totuși, pînă la urmă s-a semnat un acord în care se stipulează că Republica Moldova, începînd cu 1 iulie 2006 va primi gaze naturale la un preț de 160\$/1000m³, preț care este mai mare de 2 ori față de cel din 2005. Considerăm că scumpirea prețului la gaze va influența importurile, iar deficitul balanței comerciale va avea încă un factor în plus de creștere.

Politica comercială

Chiar dacă a intrat în vigoare de jumătate de an, Strategia de promovare a exportului Republicii Moldova bate încă pasul pe loc. Mai mulți experți recunosc că strategia actuală de creștere a exporturilor nu este destul de agresivă, cum ar trebui să fie pentru o țară care are foarte multe de recuperat din punctul de vedere al relațiilor comerciale. Aceasta ar trebui să promoveze întreprinderile moldovenești care vor să reprezinte Republica Moldova pe piața europeană, după modelul oferit de celelalte state proaspăt aderate, insistînd asupra piețelor unde s-au înregistrat scăderi ale exporturilor.

În T2'2006 a intrat în vigoare Regulamentul cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate din Republica Moldova în UE în cadrul regimului de comerț preferențial. Potrivit do-

cumentului, autenticitatea certificatului de origine a mărfurilor și eliberarea acestuia ține de competența colaboratorilor vamali abilitați pentru regiunea de export a mărfii. Regulamentul a fost elaborat în conformitate cu cerințele Sistemului Generalizat de Preferințe al UE și aprobat în cele din urmă de către Serviciul Vamal al Moldovei.

Regimul comercial cu UE

În pofida faptului că de la 1 ianuarie 2006 Moldova beneficiază de sistemul comercial generalizat de preferințe GSP+, exporturile moldovenești spre UE au evoluat foarte lent, iar pe unele poziții chiar au scăzut. Exportatorii moldoveni nu și-au revenit după „dușul rece” aplicat de Federația Rusă asupra vinurilor și produselor alimentare moldovenești și în același timp nu s-au conformat, în cea mai mare parte, standardelor de calitate pentru ca producția lor să fie competitivă pe piața UE. Pe de altă parte, exporturile de vin spre UE nu beneficiază de sistemul GSP, iar pentru exportul de fructe și legume nu a fost acordată nici o concesie. Exporturile de textile spre UE sînt reglementate de acorduri speciale în domeniul de textile.

În această perioadă autoritățile de la Chișinău au solicitat în mai multe rînduri oficialilor europeni să reducă tarifele la exportul vinurilor moldovenești pe piața UE și, respectiv, majorarea cotei de piață a acestora. Problema exporturilor moldovenești a fost pusă în discuție la mai multe foruri naționale și internaționale, foruri la care Moldova și-a prezentat produsele, cum a fost spre exemplu cel din România. Aceasta din urmă s-a arătat extrem de deschisă să sprijine agenții economici din complexul agroindustrial al Moldovei în eforturile lor de a pătrunde pe piața europeană.

Grila de monitorizare 6. Comerțul internațional

Indicatori	Evoluții în T2-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T1-06	Surse utilizate pentru evaluare
Evoluția comerțului internațional	• Reducerea pronunțată a volumului exporturilor;	• Embargoul impus de Rusia la produsele moldovenești ;	• Recesiunea din sectorul industrial; • Riscul unei crize de sistem; • Riscul de intensificare a emigrației;	• Statutul Moldovei de țară-membră a OMC; • Întârzierea Rusiei de a adera până în decembrie 2006 la OMC;	• Riscul de introducere a unor noi bariere comerciale; • Situația incertă a muncitorilor moldoveni;	-2,0	Evaluările autorului;
	• Creșterea masivă a importurilor a dus la majorarea deficitului comercial;	• Cererea înaltă din partea sectorului productiv și al menajurilor;	• Persistența unei societăți consumiste și influența negativă asupra sectorului productiv autohton; • Creșterea deficitului comercial și celui de cont curent	• Pe termen lung, diversificarea piețelor de export; • Inhibarea cererii interne și stimularea economisirii;	• Existența unor bariere comerciale din partea UE; • Calitatea scăzută încă a multor produse; • Calitatea redusă a infrastructurii de transport;		
	• Diminuarea exporturilor spre UE;	• Exporturi mai mari spre Bulgaria, Polonia, Ucraina și Belarus;	• Diversificarea relativă a piețelor de export;	• Barierele introduse de Rusia vor determina producătorii să caute oportunități alternative în țările UE, ECE și altele;	• Tendințele de reducere a exporturilor spre UE, în special Germania și Italia;		
Relațiile comerciale cu Rusia	• Blocarea exporturilor de vin și produse alimentare;	• Urmărirea de către Rusia a intereselor politice;	• Pierderea pozițiilor producătorilor moldoveni pe piața rusă; • Reducerea încasărilor din export; • Potențiale riscuri de criză în mai multe sectoare ale economiei	• Sancțiunile pe motive de calitate nu pot fi impuse în mod universal, tuturor producătorilor. • Calitatea vinurilor moldovenești a fost recunoscută la mai multe expoziții de vinuri din Rusia;	• Confluența intereselor politice cu cele economice;	-2,0	Evaluările autorului;
	• Declarațiile Rusiei de majorare a tarifelor la gazul natural importat;	• Punerea în aplicare a strategiei de business a Gazpromului în „vecinătatea apropiată”;	• Potențiale creșteri ale prețurilor în perioada imediat următoare; • Reducerea bunăstării gospodăriilor casnice; • Recesiunea în unele ramuri industriale;	• Pe termen scurt: Instalarea contoarelor individuale și magistrale; • Pe termen lung: diversificarea importatorilor și reducerea caracterului energofag al industrie și infrastructurii;	• Absența unui acord pe termen lung la importul gazelor naturale; • Implicarea mai largă a Rusiei în managementul din sectorul energetic moldovenesc;		
Politica comercială	• Adoptarea Regulamentului cu privire la certificatele de origine a mărfurilor exportate spre UE;	• Noua strategie de promovare a exportului RM; • Intenții de diversificare a piețelor de desfacere;	• Pe termen scurt: inesizabil; • Pe termen lung: diversificarea geografică și de asortiment a exporturilor;	• Suportul organizațiilor internaționale; • Dorința producătorilor și exportatorilor de diversificare a piețelor de export; • Implementarea strategiei MSTQ;	• Calitatea încă redusă a unor mărfuri exportate nu va permite reorientarea spre alte piețe; • Insuficiența resurselor financiare pentru finanțarea unor politici „agresive” de promovare a exporturilor;	+0,5	Evaluările autorului;
Regimul comercial cu UE	• Funcționarea GSP+;	• Obligațiile comerciale ale UE; • Intențiile Moldovei;	• Totuși efectele sistemului GSP+ sînt deocamdată isesizabile; • Majorarea cotei exporturilor care cad sub incidența preferințelor comerciale;	• Redirecționarea geografică a exporturilor; • Desfășurarea a câteva forumuri de afaceri (Polonia, România, China);	• Insuficienta informare a oamenilor de afaceri; • Insuficiența contactelor de afaceri cu UE;	+0,5	Evaluările autorului;
	• Continuarea negocierilor asupra PCA	• Necesitatea obținerii unui acces liber pe piața UE;	• Economii fiscale mai mari; • Sporirea competitivității prin preț;	• Deschiderea demonstrată de UE; • Activitatea intensă a diplomației moldovenești;	• Calitatea redusă a mărfurilor moldovenești; • Lipsa contactelor de afaceri cu UE;		

7. CLIMATUL DE AFACERI

Reforma dreptului comercial

Nu a fost înregistrat nici un progres important în implementarea pe larg a „ghișeelelor unice”. În domeniul dreptului comercial o evoluție semnificativă este elaborarea de către Ministerul Economiei și Comerțului a unor completări și modificări la Legea insolvenței nr.632-XV din 14.11.2001. Proiectul de lege respectiv a fost plasat pe site-ul Ministerului pentru dezbateri publice. Cele mai semnificative modificări și completări se referă la calitățile pe care trebuie să le întrunească administratorul procedurii de insolvență pentru a asigura integritatea procesului, corectitudinea juridică și respectarea drepturilor creditorilor. De asemenea, legea stabilește că insolvența poate fi soluționată numai în instanța judiciară, renunțându-se la procesele extra-judiciare care sunt considerate ineficiente și frecvent injuste. Legea mai prevede desființarea Consiliului Creditorilor de Stat competențele căruia începând cu ianuarie 2007 vor reveni, după cum și ar fi normal, inspectoratului fiscal.

La propunerea Ministerului Economiei, Parlamentul Republicii Moldova a modificat și a completat Legea cu privire la patenta de întreprinzător, lucru care a declanșat dezbateri publice intense vizavi de corectitudinea demersului. În conformitate cu cele prevăzute de lege, în Moldova treptat vor fi anulate patentele pentru comercializarea unor tipuri de mărfuri și prestarea unor tipuri de servicii. Legea mai prevede și reducerea taxei pentru patentă, introducând în același timp obligația plăților de asigurare socială. Deși un anumit număr de titulari de patentă vor avea de suferit de pe urma anulării patentelor, părerea noastră este că anularea patentelor pentru comerț este necesară în scopurile unei mai bune administrări fiscale și că efectul economic net va fi unul pozitiv. Este aberantă situația în care companiile comerciale ce activează pe bază de patentă achită plăți fiscale lunare de câteva sute lei având cifre de afaceri de sute de mii de lei.

Reforma regulatorie

În cadrul reformei regulatorii Ministerul Economiei și Comerțului a elaborat Strategia de reformă a cadrului de reglementare a activității de întreprinzător în Republica Moldova și Planul de implementare a acestei Strategii. Astfel, reforma regulatorie care a început prin celebra „Lege a ghilotinei” și care a avut drept scop simplificarea cadrului normativ, ajunge la faza care ar putea fi numită convențional „Ghilotina-2” și care are drept scop simplificarea cadrului legal. În acest fel, Ministerul parțial a îndeplinit o obligație foarte importantă care revenea Guvernului Republicii Moldova. Elaborarea unei strategii regulatorii, dar mai ales a unui plan de acțiuni coerent cu termene fixate și cu divizarea clară a responsabilităților este o prevedere explicită a Planului de Acțiuni. Strategia identifică principalele probleme caracteristice pentru climatul de afaceri local, dintre care cele mai importante sunt:

- cadrul legal voluminos, ineficient și inconsistent cu principiile economiei de piață și realitățile de afaceri;
- lipsa de transparență și de consecvență în elaborarea și aplicarea regulamentelor;
- contradicțiile dintre reglementările emise de instanțe de diferit nivel ierarhic;
- lipsa de monitorizare adecvată a implementării regulamentelor și lipsa de analize a impactului exercitate de regulamente asupra activității de afaceri.

Pe parcursul trimestrului doi în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii au fost câteva evoluții importante. Parlamentul a adoptat legea privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii. Scopul legii este susținerea sectorului IMM pornind de la importanța economică și socială a acestora. Documentul stabilește formele de susținere a sectorului IMM de către de stat și clasifică întreprinderile în micro, mici și mijlocii după un set de 4 criterii.

În luna mai Guvernul a adoptat Strategia de susținere a dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2006-2008 și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei. Scopul declarat al Guvernului este crearea unor condiții favorabile dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, precum și în scopul majorării contribuției acestora la dezvoltarea economică durabilă și reducerea sărăciei. Strategia identifică în calitate de bariere majore ce împiedică dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii următoarele:

- cadrul regulator ineficient;
- accesul limitat la resurse financiare și informaționale;
- competitivitatea joasă a întreprinderilor naționale pe plan internațional;
- nivelul scăzut al aptitudinilor antreprenoriale și infrastructura de suport în afaceri slab dezvoltată.

Aceste bariere vor fi abordate în cadrul a cinci direcții strategice de activitate identificate în Strategie. Problema principală pe care o vedem noi în legătură cu această strategie sunt sumele foarte mici alocate anual de Guvern în cadrul bugetelor de stat pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii.

Concurența

Nici un progres semnificativ nu s-a produs în acest domeniu foarte important. Constituirea Agenției Naționale de Protecție a Concurenței este tergiversată, deși Planul de Acțiuni prevede implementarea efectivă a legislației pentru protecția concurenței. În același timp, libera concurență a fost limitată de o serie de demersuri din partea Gu-

vernului și Parlamentului prin care unor întreprinderi de stat le-au fost iertate datoriile fiscale mari, avantajându-le indirect în raport cu concurenții lor din sfera privată.

Privatizarea

În sesiunea vară deputații au adoptat în primă lectură proiectul de lege cu privire la modificarea Legii nr. 1217-XIII din 25 iunie 1997 cu privire la Programul de privatizare pentru anii 1997-1998. Documentul adoptat propune modificarea listelor de obiecte supuse privatizării. În lista de companii propusă de Guvern pentru privatizare au intrat o serie de întreprinderi importante aflate integral în proprietate de stat sau la care statul deține cote de acțiuni: Banca comercială „EuroCreditBank” S.A., Î.M. „JOLLY-ALON” S.A., Î.S. „Giuvær”, Î.S. Hotelul „DACIA” (! care a fost naționalizat în 2001), S.A. „Aroma”, S.A. „Barza Albă”, S.A. „Moldtelecom”, S.A. „Rețelele Electrice de Distribuție Nord” și „Nord-Vest”, S.A. „TUTUN-CTC”, S.A. „Floare-Carpet”, S.A. „Zorile”.

Serviciul vamal

Anumite progrese au fost înregistrate în acest domeniu. În particular, Camera de Comerț și Industrie a transmis către Serviciul Vamal o parte din funcțiile sale de certificare a originii mărfurilor. Deocamdată aceasta se referă numai la mărfurile destinate exportării în alte țări decât cele din CSI.

Grila de monitorizare 7. Climatul de afaceri

Indicatori	Evoluții în T1-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T1-06	Surse utilizate pentru evaluare
Reforma dreptului comercial	Lipsă de progres în implementarea „ghișeului unic”	Necunoscuți;	Întârzieri în reformă;	- Inerția acumulată în 2005; - Evaluările pozitive asupra impactului proiectelor pilot;	Rezistența opusă de instituțiile și autoritățile centrale vizate;	0,25	Evaluările autorului;
	Modificarea legii cu privire la insolabilitate;	- Parte componentă a reformei regulatorii; - Recomandări FMI;	Sporirea eficienței procedurilor de insolabilitate;	Modificarea programului de privatizare;	Rezistența birocratică și unele interese corporative;		
Reforma regulatorie	Depunerea în Parlament a proiectului de lege cu privire la principiile de bază și mecanismul de reglementare a activității de întreprinzător;	- Necesitatea de înnoire a cadrului de reglementare; - Continuarea reformei începute în 2005;	Legiferarea unor principii favorabile businessului (stabilitatea, transparența cadrului regulatoriu, etc.);	Proiectele de consolidare a sectorului privat susținute de instituțiile internaționale;	Rezistența opusă de instituțiile și autoritățile centrale vizate;	1,0	Evaluările autorului;
	Elaborarea Strategiei cu privire la reforma regulatorie;	- Necesitatea de înnoire a cadrului de reglementare; - Continuarea reformei începute în 2005;	Urmează etapa de ghilotină legislativă, prin care vor fi eliminate prevederile legislative ce împiedică desfășurarea normală a activității de întreprinzător;	Proiectele de consolidare a sectorului privat susținute de instituțiile internaționale;	Incertitudinea în privința surselor de finanțare;		
Concurența	Lipsă de progres în constituirea ANPC;	Interese ascunse și presiuni corporative asupra executivului;	Continuă practicile de concurență neloială;	Asumarea de către Guvern a obligațiilor de reforme structurale;	Dependența efectivă a altor agenții regulatorii de Guvern;	0	Evaluările autorului;
Privatizarea	A fost modificat Programul de privatizare;	Necesitatea semnării unui acord de politici cu FMI;	Includerea unui mare număr de companii de stat în lista de privatizare;	Semnarea acordului cu FMI;	Rezistența opusă de unele ministere și alte autorități centrale;	0	Evaluările autorului;
Serviciul Vamal	Transmiterea competențelor de certificare a originii mărfurilor către SV;	Condițiile impuse de UE	Facilitarea negocierii unui regim comercial liber asimetric cu UE;	Existența unei necesități politice de reformă;	Lipsa experienței și resurselor umane necesare.	1,0	Evaluările autorului;

8. CONTROLUL FRONTIEREI

Implementarea conceptului cu privire la controlul frontierei din 4 decembrie 2003

Adoptarea Legii Serviciul Grăniceri întârzie. În pofida Planului de Priorități al MAEIE și Planului Legislativ al Parlamentului Republicii Moldova, Legea respectivă până acum nu a fost adoptată. Proiectul inițial se află în procesul de reavizare în legătură cu recomandările făcute de experții UE. Progrese semnificative în trimestrul II nu se observă.

Progres limitat se observă și în cazul Concepției pazei frontierei de stat, dar aceasta, conform Planului Legislativ, urmează a fi adoptată abia în ultimul trimestru al 2006.

Intensificarea cooperării dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei și cu țările-vecine

Activitatea Misiunii de Asistență la Frontieră rămâne a fi istorie de succes, mult apreciată chiar de Delegația Parlamentului European în Comitetul de Cooperare Parlamentară UE-Moldova și Înalțul Reprezentant al Uniunii Europene Xavier Solana (în timpul vizitei Președintelui Voronin la Bruxelles la 22 iunie).

După progrese importante înregistrate prin constituirea noului regim vamal pe segmentul transnistrean al frontierei, este extrem de important de a susține aceste evoluții pozitive. Tocmai această misiune o au reuniunile de coordonare a Misiunii. Astfel, în trimestrul II, 2006 s-au desfășurat o serie de reuniuni de coordonare a MAF. La aceste reuniuni, conform Serviciului Grăniceri din Republica Moldova, au fost abordate chestiuni operaționale, de schimb de opinii și informații, chestiuni de comunicare și cooperare inter-instituțională. Totodată, un accent deosebit a fost pus pe perspectivele cooperării. În primul rând, au fost stabilite prioritățile în domeniul instruirii funcționarilor și ajustării activității Serviciului Grăniceri la rigorile Uniunii Europene în acest domeniu. În al doilea rând, s-au discutat perspectivele extinderii ariei și perioadei de control al frontierei și deschiderea al unui oficiu teritorial nou pentru reprezentanții Misiunii.

În general putem menționa 2 efecte pozitive importante ce au rezultat din activitatea Misiunii și instituirii noului regim vamal: 1) un număr tot mai mare de întreprinderi transnistrene înregistrate la Chișinău; 2) control îmbunătățit asupra segmentului respectiv de frontieră prin combaterea tot mai eficientă a comerțului și migrației ilegale din zonă.

Totodată, raportul Misiunii (mai, 2006) menționează câteva domenii cheie în care eforturile esențiale sunt necesare pentru a îmbunătăți situația (per total, raportul include 42 de recomandări): chestiuni structurale (în primul rând, comunicarea și tehnologii informaționale, adoptarea unei culturi instituționale orientate spre clienți); crearea sistemului de analiză a riscurilor; îmbunătățirea infrastructurii; consolidarea practicilor de lucru (până la standardele europene); instruire (depistarea actelor false, cunoașterea limbilor străine); contracararea activităților ilegale pe frontieră; sporirea gradului și calității proceselor de cooperare și coordonare între agențiile implicate (inclusiv, la nivel internațional); implementarea continuă a Declarației Comune (privind noul regim vamal pe porțiunea de est al frontierei moldo-ucrainene).

În trimestrul II au fost organizate un șir de traininguri pentru sporirea eficienței operațiunilor Misiunii. Cu asistența MAF a fost organizat training-ul dedicat metodelor de falsificare a actelor și măsurile de depistare a acestora. Pe 19 mai, MAF a organizat trainingul „Managementul integrat al frontierei” pentru funcționarii din Republica Moldova și Ucraina. Chestiuni prioritare abordate în cadrul acestui training țineau de coordonare și cooperarea în implementarea în vederea asigurării schimbului de informații între agențiile implicate la nivel național și internațional.

La sfârșitul lui iunie 2006, funcționarii SG au beneficiat de un training organizat de Ambasada SUA în Moldova. Conform informațiilor prezentate de SG, în mod prioritar acest seminar s-a focalizat pe perfecționarea cunoștințelor și dexterităților în depistarea ascunzișurilor folosite la transportarea contrabandei peste frontieră cu diverse mijloace de transport.

Pe trendul ascendent se află și cooperarea cu serviciile și agențiile frontaliere din alte țări. Astfel, pe 5 aprilie 2006 a avut loc întâlnirea delegațiilor Serviciilor Grăniceri din Moldova și Germania. Principalele probleme abordate țin de schimb de experiență și cooperarea internațională a SG din Republica Moldova. Au fost discutate perspectivele acordării asistenței de instruire de către SG din Germania și permanentizarea schimbului de informații între ambele servicii.

Chestiuni ce țin de domeniul comunicațiilor, tehnologiilor informaționale și cooperării în acest domeniu în contextul securizării frontierei moldo-române au fost abordate în cadrul întâlnirii între delegațiile SG din Republica Moldova și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră Române. În același timp, considerăm că în vederea securizării frontierei de Est al României cooperarea cu Inspectoratul General se va intensifica cu apropierea termenului de aderare a acestei țări la UE.

Totodată, prin Hotărârea Guvernului nr.485 din 11 mai 2006 au fost inițiate negocierile asupra proiectului Protocolului de cooperare între Serviciul Grăniceri al Republicii Moldova și Serviciul de Pază a Frontierei al Republicii Ungare.

Ținând cont de un rol deosebit jucat de SG în combaterea migrațiunii ilegale este necesară intensificarea cooperării cu agențiile omoloage din alte țări. De altfel, în iunie 2006 delegația SG a participat la Conferința Internațională a Serviciilor de Frontieră la Siofok, Ungaria. Aspectul principal abordat la această conferință consta în discutarea și schimb de experiență privind practicile și instrumentele de combatere a migrației ilegale.

Continuarea procesului Soderkoping

Pe 15-16 iunie 2006 la Vilnius, Lituania s-a desfășurat atelier tematic „Tendențele migraționiste în Europa Centrală și de Est” la care a participat și Republica Moldova. Temele majore abordate în cadrul acestui atelier se refereau la cooperarea în procesul combaterii migrațiunii ilegale și facilitarea schimbului de experiență între agențiile de resort și ONG-urile specializate în contextul Procesului Soderkoping. Următoarea întâlnire va avea loc la Minsk, Belarus în septembrie.

Grila de monitorizare 8 Controlul frontierei

Indicatori / domenii	Evoluții în T1-06	Factorii de influență	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul pe termen scurt și mediu	Riscuri pe termen scurt și mediu	Cuantificarea progresului T1-06	Surse utilizate pentru evaluare
Cooperarea cu țările vecine în managementul frontierei	Progrese în securizarea frontierei de est și vest;	MAF, autoritățile de resort din Ucraina și Moldova;	Reducerea semnificativă a comerțului ilegal și numărul general de infracțiuni înregistrate pe segmentul transnistrean al frontierei de est;	Continuă procesul de intrare a agenților economici rezidenți din Transnistria în câmpul legal moldovenesc;	Instabilitatea politică și incertitudinea vizavi de viitoarea coaliție de guvernământ în Ucraina prezintă careva riscuri pentru gradul de angajament al autorităților ucrainene în acest proces ;	+0,5	Comisia Europeană, MAEIE a Republicii Moldova, Parlamentul Republicii Moldova, Serviciul Grăniceri din Republica Moldova, Secretariatul Soderkoping (Kiev, Ucraina)
	Intensificarea cooperării între agențiile de frontieră din Europa Centrală și de Est	Autoritățile statelor respective;	Control mai bun al frontierei moldo-române și schimb de informații regulat;				
Modernizarea serviciului de grăniceri	Funcționarii Serviciului de Grăniceri participă la o serie de seminare organizate de MAF și alți actori interesați;	MAF, Servicii Grăniceri din Moldova și Ucraina, Ambasada SUA;	Consolidarea unei baze comune de cooperare și promovarea standardelor europene în domeniu;	Sporirea continuă a gradului de implicare a MAF;		0	Aceleași în afara Secretariatului Soderkoping
	Stagnarea modificării cadrului regulatoriu de modernizare a Serviciului de Grăniceri;	Autoritățile moldovenești	Încetinirea procesului de modernizare a Serviciului Grăniceri;	Promovarea noului cadru regulatoriu;	Stagnarea continuă a procesului;		

9. COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Evoluția fenomenului

Potrivit datelor ultimului raport al Departamentului de Stat al SUA „Traficul de persoane” care a fost dat publicității la 5 iunie 2006 și prezentat Congresului SUA, Moldova este calificată în general o țară de origine a traficului de ființe umane.¹² Într-o măsură mai mică, Moldova este considerată ca țară de tranzit în țările Europei pentru victimele traficului de ființe umane din fosta URSS. De cele mai dese ori, acestea sînt femeile și fetele, traficate în temei spre Turcia, Israel, Emiratele Arabe Unite, Rusia și chiar Țările Baltice. Traficul de ființe umane nu este numai o problemă pentru țară de origine dar și pentru cea de destinație¹³. Majoritatea victimelor au fost supuse exploatarei sexuale. Munca lor este exploatată în principal la construcții și în agricultură. Potrivit datelor ultimei cercetări a Centrului Internațional „La Strada”, în Moldova bază socială a traficului de ființe umane o constituie în special fetele din familii sărace de la țară, fără profesie și fără loc de muncă.¹⁴ Printre factorii hotărâtori care impun tinerele să ia calea străinătății și să accepte ofertele traficantilor sînt sărăcia, șomajul, precum și lipsa unei profesii calificate și a perspectivei de a-și găsi un loc de muncă. Un alt factor declanșator pentru victime este adesea violența din familie.

Ofertele traficantilor sînt tentante, deoarece, în condițiile unui surplus al brațelor de muncă, în Moldova practic nu există posibilități de angajare legală la muncă peste hotare, astfel că cei mai mulți migranți din Moldova lucrează peste hotare ilegal. Limitele de vîrstă ale traficului de persoane se extind pe an ce trece. Dacă acum câțiva ani victime ale traficului deveneau persoane cu vârsta cuprinsă între 18-25 de ani, apoi în ultimul timp la numărul acestora tot mai frecvent sînt identificate persoane trecute de 25 de ani și copii (persoane pînă la 18 ani). Tot mai variate devin și metodele de recrutare și transportare a victimelor peste hotare, precum și formele de exploatare a acestora. Crește numărul cazurilor de racolare prin rețeaua Internet, precum și a ofertelor matrimoniale false. Pe parcursul trimestrului 2 al anului 2006 la centrele specializate¹⁵ în evidența și prevenirea TFU au fost înregistrate informații și cazuri de trafic intern în Moldova. Acestea se manifestă în rundul populației sărace, mai ales din mediul rural, atunci cînd aceasta este adusă pentru exploatare în principale centre urbane – Chișinău și Bălți. Tot în această perioadă au fost înregistrate mai multe cazuri de implicare în TFU a unor angajați sau directori de firme turistice din Moldova¹⁶.

Coordonarea acțiunilor

Am putea remarca că în T2'2006 s-a observat o îmbunătățire (chiar dacă a fost modestă) a coordonării acțiunilor în combaterea TFU. Eforturile statului s-au axat în fond pe crearea bazei legislative¹⁷ de combatere a traficului de ființe umane și a măsurilor de reprimare din partea organelor de drept. Astfel, putem constata că Republica Moldova a semnat și ratificat toate actele internaționale mai principale din domeniul combaterii traficului de ființe umane. Deși principalii factori economici din țară (sărăcia și șomajul), care generează „oferta de marfă vie”, continuă să influențeze negativ situația, măsurile de contracarare, întreprinse în ultima perioadă de Parlament și Guvern, cu participarea activă a societății civile și comunității internaționale, au permis totuși stoparea extinderii fenomenului și înrăutățirii situației.

Un șir de domenii de organizare a contracarării traficului, cum ar fi prevenirea fenomenului, asistența și protecția victimelor, au fost și sînt susținute în principal de organizațiile neguvernamentale din Moldova, de cele internaționale interguvernamentale, precum și de organizațiile și guvernele statelor cu democrații avansate. Pe de altă parte, aceste organizații sînt nemulțumite de faptul că statul nu alocă mijloace de la buget pentru susținerea acestor direcții de contracarare a traficului de persoane. În plus, în Moldova este foarte dificil de a aprecia exact ampla-

¹² U.S. Department of State, “Trafficking in Persons” Report, 2006, part VI Country narratives. Can be download from the internet: www.state.gov/g/tip.

¹³ Centrul La Strada arată că cetățencele Turciei solicită deportarea moldovenilor aflate pe teritoriul țării, pe motiv că ele ademenesc bărbații căsătoriți și în consecință distrug familiile. Angajații de la “Linia fierbinte” din Turcia primesc numeroase reclamații din partea turcoaicelor care sunt nemulțumite de faptul că barurile, cafenelele, și chiar liceele sunt pline de femei desfrânate venite de peste hotare, inclusiv din Republica Moldova. Potrivit angajaților de la “Linia fierbinte” asemenea plângeri sunt receptate și din partea bărbaților turci.

¹⁴ „Traficul de persoane în Moldova. Comentarii, tendințe, recomandări”. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”, Chișinău, 2005, pag. 49.

¹⁵ Centrul Internațional „La Strada” și Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane al MAI

¹⁶ Pentru detalii vedeți interviul lui Petru Plop, directorul Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane al MAI, acordat agenției BASA-press, 13 iunie 2006

¹⁷ Legea Republicii Moldova nr. 67-XVI din 30 martie 2006 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 66-69, art.277); Legea Republicii Moldova nr. 15-XV din 17 februarie 2005 pentru ratificarea Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 36-38, art.122); Legea Republicii Moldova nr. 17-XV din 17 februarie 2005 pentru ratificarea Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 36-38, art.126).

rea acestui fenomen, în primul rând din cauza caracterului latent al problemei, iar în al doilea rând pe motiv că în țară lipsește un sistem unic de colectare a informației. Fiecare participant la acțiunile de contracarare procedează la acumularea datelor după propriul algoritm, identificarea de sine stătător, ceea ce conduce la incompatibilitatea datelor la nivel național.

Prevenirea TFU și asistarea victimelor

Pe parcursul T2'2006 ONG-urile și organizațiile interguvernamentale din Moldova au continuat să desfășoare acțiuni cu privire la prevenirea TFU și respectiv asistarea victimelor care s-au lăsat pradă fenomenului. Activitățile întreprinse în această direcție pot fi divizate în două grupe: a.) sensibilizarea și educația și b.) reducerea vulnerabilității. Au fost realizate mai multe campanii informaționale pentru grupurile de risc (elevi, studenți, absolvenți ai școlilor-internat și caselor de copii etc.), reprezentanților mass media și autorităților publice în prevenirea și combaterea TFU. Pentru desfășurarea lecțiilor și seminarelor sînt folosite filme documentare și artistice despre traficul de ființe umane, în ziare și reviste au fost publicate articole despre problema în cauză. În campaniile privind creșterea informării populației sunt antrenate activ liniile fierbinți ale ONG. În perioada de analiză mai multe organizații specializate în domeniu¹⁸ și-au continuat programele de reducere a vulnerabilității în fața TFU. Acestea au fost desfășurate pentru principalele grupuri de risc, în particular pentru fetele tinere și femeile din spațiul rural ce provin din familii dificile și sărace.

Potrivit datelor Azilului specializat pentru victimele TFU, în trimestrul 2 au cerut asistență acestuia cca 20 de persoane (în temei femei), victime ale rețelelor de TFU. Azilul este întreținut din mijloacele Misiunii OIM în Moldova și UNICEF. Victimele traficului beneficiază de asistență medicală necesară, aceasta fiind oferită pe gratis. Pentru a se reabilita că victimele au dreptul să se afle la azilul specializat pînă la 3 luni. În ultimul timp se întreprind acțiuni de dezvoltare a unei rețele de servicii la domiciliul victimelor. Cu susținerea UNDP au fost deschise recent 3 aziluri, iar în viitorul apropiat se preconizează înființarea a încă 5 aziluri similare. În plus, Centrul pentru Prevenirea Traficului de Femei oferă persoanelor care au suferit de pe urma TFU asistență în restabilirea actelor de identitate pierdute, consultații juridice în probleme de familie, spațiu locativ ș. a. Tot în această perioadă Misiunea Organizației Internaționale pentru Migrație în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu sprijinul Ambasadei Norvegiei, a organizat primul Curs de instruire a oficialilor consulari din cadrul Misiunilor Diplomatice ale Republicii Moldova, curs dedicat Asistenței Victimelor Traficului de Ființe Umane.

Combaterea fenomenului

Pe parcursul perioadei vizate de către organele de ordine și drept au fost deconspirate și anihilate atît persoane, cît unele grupări de persoane ce aveau ca activitatea traficului de ființe umane¹⁹. Pe lîngă acestea au fost intentate mai multe dosare și urmări penale a unor persoane implicate direct. Tot în această perioadă, forțele de ordine în colaborare cu ofițeri din cadrul Serviciului de Combatere a Criminalității Organizate din România și poliției de frontieră (din județele limitrofe frontierei cu Ungaria) au anihilat două rețele de traficanți de migranți, rețele formate din cetățeni români și moldoveni. Combaterea TFU a fost ca principal subiect de discuție pentru mai multe conferințe naționale și internaționale în această perioadă, una din care a avut loc la Chișinău la sf. lunii iunie. Pericolele și provocările traficului transfrontalier, metodele de combatere a acestui fenomen au fost temele principale discutate în cadrul acestei conferințe internaționale cu genericul "Securitatea și controlul frontierelor".

În mai 2006 a fost publicată o informație a Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la rezultatele generalizării practicii judiciare pe cauzele cu privire la traficul de ființe umane, traficul de copii, scoaterea ilegală a copiilor din țară și proxenetism.²⁰ Curtea Supremă de Justiție a studiat practica aplicării legislației în cauzele respective, examinate de instanțele de judecată în perioada anilor 2004-2005, în care a menționat o relativă îmbunătățire a combaterii cu problema traficului de ființe umane. Astfel, putem constata că unele instanțe de judecată au examinat adecvat cauzele din categoria dată de infracțiuni, în pofida dificultăților ce apar la etapa de a dovedi aceste infracțiuni. Au fost atestate cazuri de încasare a pagubelor morale în folosul victimelor în mărime de pînă la 10 mii lei în favoarea fiecărei victime. În același timp, s-au depistat un șir de lacune și încălcări la examinarea cauzelor de acest fel. În parte, instanțele de judecată admiteau:

- achitarea neîntemeiată a persoanelor, ce au comis infracțiunea trafic de ființe umane;
- examinarea cauzelor în ședință de judecată publică, în pofida necesității protecției vieții private a victimei pe asemenea cauze;
- achitarea incorectă a învinuiților pe motiv că victimele au acceptat benevol exploatarea, ceea ce nu influențează calificarea infracțiunii trafic de ființe umane;
- recalificarea incorectă a cauzei cu suspendarea ulterioară a pedepsei prin amnistie;

¹⁸ "Winrock International", organizație neguvernamentală din SUA; Centrul Internațional pentru Protecția și promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” (Moldova); Centrul pentru Prevenirea Traficului de Femei, etc.

¹⁹ Pentru detalii vedeți site-ul MAI, www.mai.md

²⁰ Informație cu privire la rezultatele generalizării practicii judiciare pe cauzele cu privire la traficul de ființe umane, traficul de copii, scoaterea ilegală a copiilor din țară și proxenetism. Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2006, nr. 5, pag.15.

- calificarea incorectă a recrutării, ca tentativă de infracțiune, deși recrutarea constituie o infracțiune finită de trafic cu ființe umane.

În opinia Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, „motivul acestor încălcări o constituie cunoașterea insuficientă a legislației de către judecători, practica judiciară săracă și lipsa explicațiilor la unele probleme în ceea ce privește aplicarea legislației date”. Pe de altă parte, potrivit Departamentului de Stat al SUA, lacunele în examinarea cauzelor penale pe traficul de ființe umane țin mai mult de fenomenul corupției în sistemul judiciar.²¹ Deseori se atestă și cazuri de corupție printre reprezentanții organelor de drept.

²¹ U.S. Department of State, “Trafficking in Persons” Report, 2006, part VI Country narratives. Can be download from the internet: www.state.gov/g/tip.

Grila de monitorizare 9. Combaterea traficului de ființe umane

Indicatori	Factorii de influență	Evoluții în T2-06	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T2-06	Surse utilizate pentru evaluare
Dinamica traficului de ființe umane	Situația social-economică (sărăcia, șomajul, lipsa oportunităților de angajare în câmpul muncii, etc)	S-au înregistrat unele tendințe de agravare a situației	- Crește fluxul de migrație ilegală – substratul TFU. - Conform datelor BNM* numărul migranților ilegali a crescut până la 400 mii persoane.	Iresponsabilitatea factorilor de decizie	- Creșterea prețurilor la produse de primă necesitate, lipsa surselor de existență, lipsa unui loc de muncă bine plătit ș.a. - Violența în familie pare să ia aspectul unui comportament tradițional	0	Centrul Internațional „La Strada”; Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane al MAI
	Violența în familie	Este la un nivel destul de înalt	Aceasta duce la creșterea numărului de victime al TFU	Sărăcie, neangajarea în câmpul muncii, etc.	Formele de corupție sunt prezente practic în toate sferele vieții publice		
	Persistența corupției	Rămâne la un nivel înalt. (U.S. Department of State, “Trafficking in Persons” Report, 2006, part VI Country narratives. Moldova).	Conduce la intensificarea infracțiunilor ce țin de TFU	În primul trimestru 2006 implementarea unor programe de combatere a corupției în Moldova a fost sesizată			
Cadrul legislativ	Ratificarea actelor internaționale în domeniu	La 30.03.2006 Parlamentul RM a ratificat Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva TFU	S-a ameliorat cadrul de cooperare internațională în domeniu	Eforturile Republicii Moldova privind aderarea la UE	Interesul încă limitat a autorităților naționale cu privire la TFU	1,5	Centrul Internațional „La Strada”; Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane al MAI
	Elaborarea și adoptarea normelor legislative naționale în domeniu	Nu au fost înregistrate schimbări	Este o perioadă scurtă de timp pentru a evalua progresul				
	Existența Planului Național de acțiuni în contracararea TFU	S-au observat progrese în activitatea structurilor specializate	Guvernul a preluat răspunderea pentru combaterea traficului de ființe umane	Eforturile Republicii Moldova privind aderarea la UE/PA UE-RM/TFU	Lipsa surselor bugetare		
	Adoptarea regulamentelor necesare pentru buna funcționare a legislației în domeniu	MSPS a elaborat primul proiect al Regulamentului Centrului de asistență și protecție a victimelor TFU	Va fi reglementat procesul plasării victimelor TFU la azil, asigurarea accesului la asistare și protecție pentru victime ș.a.	Eforturile Republicii Moldova privind aderarea la UE/PA UE-RM/TFU	Lipsa unei coordonări a activităților în acest sens		
Coordonarea activității	Coordonarea la nivel național	S-au înregistrat evoluții modeste	Totuși opinia publică a fost mai informată prin intermediul Radio și TV	Societatea este mai receptivă la TFU	Lipsa personalului salarizat în Secretariatul Comitetului Național	0	Centrul Internațional „La Strada
	Coordonarea la nivel local	Evoluție modestă		Populația din regiune este mai inertă	Nu funcționează comisiile raionale pentru combaterea TFU		
	Coordonarea problemelor curente	Evoluție modestă	Evidența TFU este greu de realizat în lipsa coordonării	Absența unui sistem unic de evidență	Nu există un sistem de colaborare (Regulament)		
Prevenirea	Sensibilizarea și educația	Rămâne la același nivel	Mulți sînt indiferenți față de acest fenomen		Nu a căpătat un caracter sistematic	0	Centrul Internațional „La Strada
	Reducerea vulnerabilității	La 09.02.2006 Parlamentul RM a adoptat Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați	Legea este orientată spre eliminarea tuturor formelor de discriminare sexuală	Implementarea legii va permite în viitor eliminarea unuia din factori care favorizează extinderea TFU	Mediatizarea este încă modestă		
Asistența și pro-	Identificarea victimelor	Nu au fost înregistrate	Absența unui sistem unic de	Lipsa coordonării	Lipsa unor recomandări clare		Centrul

tecția victimelor și a martorilor	lor TFU	schimbări	evidență			0	Internațional „La Strada”; • Centrul pentru Combate-rea Traficului de Persoane al MAI
	• Acordarea pachetului de servicii	• Nu au fost înregistrate schimbări	•	•	• Sursele limitate nu permit soluționarea tuturor problemelor		
	• Protecția martorilor	• Nu au fost înregistrate schimbări	•	•	• Sursele limitate nu permit soluționarea tuturor problemelor		
	• Reintegrarea	• Nu au fost înregistrate schimbări	•	• Respingerea celor apropiați	• Lipsa programelor de lungă durată în scopul reintegrării		
Investigarea și urmărirea traficantilor în justiție	• Urmărirea penală a infractorilor	• Au fost anihilate mai multe grupări și persoane implicate în TFU	• Sursele de informare în masă au fost mai receptive la mediatizarea fenomenului	• Operativitatea încă redusă a organelor de drept	• Fluctuația cadrelor în organele de poliție	1	• Centrul Internațional „La Strada”
	• Dezvoltarea cooperării internaționale	• MAI a elaborat un proiect al acordului de colaborare cu EAU	• Soluționarea problemelor privind repatrierea victimelor TFU din Emiratele Arabe Unite	•	• Barierele birocratice din EAU		
Managementul informațional și cercetările	• Existența datelor despre problemă	• Rămîne la același nivel	•	• Lipsa unui sistem integrat de colectare a datelor	• Inexistența unei sisteme de colectare a datelor și evaluare a situației	0	• Centrul Internațional „La Strada”
	• Existența datelor privind măsurile implementate	• Rămîne la același nivel	•	•	• Nu este deocamdată organizată colectarea datelor		
Cooperarea dintre structurile guvernamentale și cele neguvernamentale	• Încheierea acordurilor de colaborare între ONG-uri și structurile de stat	• Rămîne la același nivel	•	•	• Dezvoltare insuficientă a ONG-urilor. Lipsa unor tradiții de colaborare	0	• Centrul Internațional „La Strada”; • Centrul pentru Combate-rea Traficului de Persoane al MAI
	• Colaborare în domeniul activităților practice	• ONG-urile sînt mai frecvent solicitate la colaborare	• Victimele TFU sînt mai receptive în colaborarea cu organele de poliție	• La 29.12.2005 Parlamentul RM aprobat Concepție privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă	• Divergențe în ceea ce privește scopurile activității ONG-urilor și cele ale organelor de poliție		
Mobilizarea resurselor	• Mobilizarea resurselor	• Nu se alocă resurse de la bugetul de stat pentru prevenirea TFU și asistența victimelor TFU	• Ca consecință statul este mai puțin interesat de TFU	• Asistență materială și financiară redusă	• Lipsa surselor bugetare	- 1	• Centrul Internațional „La Strada”

10. MANAGEMENTUL MIGRAȚIUNII

Evaluarea și monitorizarea fenomenului migraționist

Progresul în acest domeniu a fost în mare parte tergiversat de suspansul instituțional rezultat din desființarea Biroului Național pentru Migrațiune. Biroul a fost desființat conform Legii nr.25-XVI din 16 februarie 2006, însă delegarea funcțiilor sale la alte instituții nu a fost reglementată de nici un act oficial. Astfel, implementarea mai multor acțiuni prevăzute de Planul de Acțiuni UE – Moldova, dar și a mai multor proiecte de cooperare cu organizații internaționale în domeniu, au fost practic înghețate.

Și doar pe 17.05.2006 prin Hotărârea Guvernului nr.529 situația în această privință a fost oarecum clarificată. Astfel, împuternicirile fostului BNMI au fost preluate de MEC și MAI, noua structura urmând aprobată la sfârșitul lunii iunie (deși nu a fost). Extrem de important este ca experiențele și practicile pozitive acumulate de fostul Birou să nu fie neglijate și risipite în procesul perturbațiilor instituționale. Paralel cu delegarea funcțiilor pertinente managementului migrațiunii la diferite ministere este important de păstrat capacitatea de coordonare generală a activităților privind migrațiune. În acest context, este preconizată înființarea unui Comitet Consultativ în domeniul migrației care ar constitui un forum neformal interdepartamental de coordonare a activităților, inclusiv monitorizarea Planului de Acțiuni. Din cauza transformărilor instituționale, acțiunile în acest scop au fost amânate până în luna August-Septembrie, timp în care MAI și MEC vor prelua atribuțiile la nivelul cuvenit.

La calitatea monitorizării proceselor migraționiste va contribui și studiul „Migrația și Remitențele. Moldova 2006” ce va fi pregătit de OIM cu suportul Asdi/SIDA. Studiul respectiv se va axa prioritar pe evaluarea tendințelor și fluxurilor migraționiste și a remitențelor.

Alinierea legislației interne la legislația europeană

Proiectul „Capacity Building for Developing Migration Management Procedures and Migration Policies in the Republic of Moldova” susținut de Asdi/SIDA și implementat de OIM în cooperare cu Guvernul Republicii Moldova include o componentă privind evaluare a cadrului legislativ actual și de dezvoltare și apropiere acestuia de standardele europene și internaționale. Activitatea în acest context va fi reluată din momentul completării transformărilor structurale legate de desființarea BNMI.

În afară de aceasta, armonizarea legislației în următoarele domenii va cere abordarea prioritară în viitorul apropiat: politici de viză/călătorie, reședință (intrare/ieșire/ședere), simplificarea regimului de angajare a persoanelor din țările-terțe în câmpul muncii), reunificarea familiilor, detenție/expulzare/deportare/extradicie), readmitere.

Managementul adecvat al migrațiunii

Evoluțiile în domeniul pregătirii profesionale în serviciile specializate sunt în suspans, nu în ultimul rând din cauza situației cu restructurarea BNMI.

Totodată, menționăm că în iunie 2006 a fost lansat proiectul „Strengthening Migration Management in the Republics of Belarus and Moldova (MIGRABEL - MIGRAMOL)” finanțat de Uniunea Europeană și Guvernul Finlandei și implementat de OIM în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Interne. Proiectul urmărește consolidarea capacităților Guvernului Moldovei în managementul fluxurilor de emigranți și controlul asupra mișcării emigranților în și prin teritoriul moldovenesc. Proiectul mai prevede, printre altele, reabilitarea și re-echiparea Centrului pentru emigranții deținuți.

Planul național de acțiuni pentru politică migrațională și azil

Planul Național de Acțiuni în domeniul Migrației și Azilului în versiune ajustată, a fost adoptat prin hotărârea de Guvern nr.448 din 27 aprilie 2006 și preluat de către MAI și MEC pentru implementarea și verificarea acestei către viceprim-ministru, DI Valerian Cristea.

Cu toate acestea, din cauza desființării BNMI acțiunile pentru implementarea planului au fost întârziate.

Politicile de viză

Prin Legea nr.151-XVI din 8 iunie 2006 Republica Moldova a abolit regimul de vize pentru cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, Statelor Unite ale Americii, Canadei, Confederației Elvețiene și Japoniei. În opinia autorităților moldovenești această decizie va favoriza procesul de integrare europeană a Republicii Moldova. Totodată, autoritățile speră că acest pas va facilita dialogul cu Comisia Europeană privind facilitarea regimului de vize pentru cetățenii moldoveni. Oficialitățile de la Bruxelles au salutat decizia Legislativului de la Chișinău, dar acțiunile de reciprocitate (facilitarea regimului de vize) se las așteptate: chestiunea urmează să fie abordată în câteva runde de întâlniri între experții din partea Comisiei Europene și Republicii Moldova.

Grila de monitorizare 10 Managementul migrațiunii

Indicatori	Factorii de influență	Evoluții în T2-06	Impactul practic al evoluțiilor analizate	Circumstanțe care favorizează progresul	Bariere care împiedică progresul	Cuantificarea progresului T206	Surse utilizate pentru evaluare
Monitorizarea, evaluarea și managementul migrației	Tergiversarea procesului de delegare a împuternicirilor BNMI între MEC și MAI	Interese instituționale „speciale” din cadrul Guvernului;	- Incertitudinea în procesul de cooperare în domeniul migrației; - Lipsa de abordare strategică în domeniul migrației și de azil;	Clarificarea definitivă a transformărilor structurale în urma desființării BNMI și preluarea funcțiilor sale de MEC și MAI	Tergiversarea eforturilor de monitorizare și evaluare eficientă a fenomenului migrației;	-1	Comisia Europeană, Parlamentul Republicii Moldova, MAEIE, OIM, Winrock
	Participarea Republicii Moldova la Programul AENEAS;	Autoritățile Republicii Moldova, Comisia Europeană;	Consolidarea capacităților în implementarea politicilor în domeniul migrației și de azil;	Interesul activ al Comisiei Europene și al diferitor actori din Republica Moldova;			
Alinierea legislației în domeniul migrației la normele UE	Tergiversarea procesului de delegare a împuternicirilor BNMI între MEC și MAI;	Interese instituționale „speciale” din cadrul Guvernului;	Încetinirea ritmurilor de implementare a Proiectului „Capacity Building for Developing Migration Management Procedures and Migration Policies in the Republic of Moldova”	Clarificarea definitivă a transformărilor structurale în urma desființării BNMI și preluarea funcțiilor sale de MEC și MAI		0	Aceleași , cu excepția OIM și Winrock
	Lipsa progresului în încheierea acordurilor de readmitere cu statele UE;	Autoritățile din Republica Moldova și statele respective;	Lipsa progresului în managementul emigrației în statele membre ale UE;	Aceleași			

DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „Planul de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: document accesibil publicului”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Marii Britanii. Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat de factori politici, economici și sociali. În acest context implementarea Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană va fi o sarcină pe cât de complexă, pe atât de importantă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și alte autorități publice centrale vor avea rolul principal în implementarea Planului de Acțiuni. Dar un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea Planului de Acțiuni în societate, cât și în monitorizarea procesului.

În aceste circumstanțe, proiectul are menirea să creeze un cadru larg și deschis pentru promovarea dezbaterilor în societatea moldovenească pe marginea implementării Planului de Acțiuni. Proiectul are două obiective:

Obiectivul 1: Îmbunătățirea cunoașterii Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în rândul organizațiilor neguvernamentale și societății în ansamblu pentru a facilita implicarea lor în discuțiile pe marginea politicilor europene ale Republicii Moldova.

Obiectivul 2: Influențarea procesului de adoptare a politicilor publice prin analiza și expertiza domeniilor vizate de Planul de Acțiuni într-o modalitate care ar face procesul mai eficient, mai transparent și mai orientat spre realizarea acțiunilor prevăzute de Plan.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizană care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000. ADEPT a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova, Europa de Sud-est și Comunitatea Statelor Independente. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru de analize independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană și managementul privat și public.